

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קצ"ט | פרשת דברים-חזון | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בנותים	אית השבת	מיסת השבת	בנותים	אית השבת	מיסת השבת	בנותים	אית השבת	מיסת השבת	בנותים	אית השבת	מיסת השבת	
21:46	21:30	20:18	21:11	20:49	19:43	20:42	20:09	19:08	20:45	20:07	18:53	

חשיפה: מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א: שמעתי מעד נאמן בשם מרנא ה"חפץ חיים" זצ"ל שאם לומד ולא חוזר ד' פעמים - לא יצא מצות תלמוד תורה... | עמ' י"ג

סגולה: סגולת המתאבל על גלות השכינה - זוכה לכתר של תורה! | עמ' ב'

אקטואליה: האם מותר להחמיר לאחר חצות היום של ט' באב ולשבת על כסא נמוך | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

מכתלי בית ההוראה עמ' ל"א

עינים צופיות של בעל הפתחי תשובה' בהענקת סמיכה לאברך

הבו לכם אֲנָשִׁים חַכְמִים וְנִבְנִים וְיָדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם (א, יג).

הגה"צ רבי אברהם צבי הירש אייזנשטאט, אב"ד אוטיאן, בעהמ"ח פתחי תשובה על השו"ע, סיים בגיל 22 את חיבורו על יו"ד, שהפך לנכס צאן ברזל לכל רב ודיין.

לא לחינם זכה שחיבורו יתקבל ויצורף לנו"כ השו"ע שקדמו לו כמאתיים שנה, צדקתו קדמה לחכמתו.

צדקתו נתפרסמה למרחקים ורבים נהרו להתברך מפיו. אף הרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש הפנה אליו את חסידיו שגרו בסביבתו, באמרו: אל תטרחו ותרבו בהוצאה לבא אלי, אצלכם מצוי גאון וצדיק בעל 'פתחי תשובה'.

בענוותנותו סירב להצעה לכהן ברבנות בפוניבז', על אף שקיבל בעיירתו רק 3 רובל לשבוע, והוצע לו 22 רובל ועוד. באמרו: לעירי הריני למודן דיי, אולם בעבור פוניבז' הגדולה המליאה בלומדים איני נחשב ללמודן.

היה מקרב צורבים צעירים שבאו לפניו להיסמך להוראה, והיה מלמדם, מדריכם ובוחנם בנתיבות הוראה, אף היה טורח לחפש להם רבנות. מ"מ לא נכשל במי שאין תוכו ככרו, ובטביעות עינו החדה הבחין בין תכלת לקלא אילן.

מעשה באברך שבא לאוטיאן מעיר רחוקה, ולמד בבית מדרשו של הפתחי תשובה' בשקידה

וכדרכו לכתוב את 'פרט' השנה בלשון הכתוב, כתב הפעם "וידועים לשבטיכם לפ"ק".

יצא אותו אברך מלפניו שש ושמה. בדרכו לביתו חנה בעיירה בה נתפנה כס רבנות, נשתהה שם ונתכבד לדרוש והשביע את רצון בני העיירה. לכשהציג את הסמיכה שקיבל מבעל 'פתחי תשובה', התפעלו כולם מן השבחים המרובים שחלק לו, אולם כשהגיעו אל ה"פרט", נתקשו, מה הקשר בין 'וידועים לשבטיכם' ולפרט, אין זה מתאים למנין השנים.

נצנצה מחשבה בלבו של אחד מלמדני העיירה, ואמר, בפסוק זה 'הבו לכם אנשים

רבה, הוא קירבו בחביבות, הזמינו לביתו ונשא ונתן עמו רבות בהלכה, ואכן נוכח כי הוא מלא וגדוש בש"ס ופוסקים.

לאחר שנשתהה שם כמה חדשים ביקש הלה מהרב כי יסמכו להוראה. הרגיש הפתחי תשובה' באותו אברך כי אין תוכו ככרו, השתמט ממנו ודחה אותו לפעם אחרת, וכך חזר הדבר מפעם לפעם.

לבסוף בא הלה לה'פתחי תשובה' בטרוניה: ממה נפשך, רבנו, אם בחנתני די, סמכני, ואם לאו, בחנני נא וראה. לא נותרה להפת"ש ברירה אלא לסומכו. כתב לו סמיכת חכמים נאה,

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ו'

רק כשיש ידידות קרובה ואמיצה מותר להוכיח בלשון קשה

וַיְהִי כִּאֲשֶׁר תָּמוּ וּגְוַיְדַבֵּר ה' אֵלַי לֵאמֹר (ב, טז-יז). פירש רש"י אבל משלוח המרגלים עד כאן לא נאמר בפרשה 'וידבר' אלא 'ויאמר' ללמדך שכל ל"ח שנה שהיו ישראל נזופים לא נתייחד עמו הדבור בלשון חבה וכו'.

וקשה דאם כן היה צריך לכתוב כאן בפסוק 'ויאמר' מכיון שאמירה היא לשון רכה, ולא 'וידבר' שהיא לשון קשה.

ואמר הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלא זצ"ל: מכאן יש ללמוד דרך בעבודת השי"ת, שהפסוק בא ללמדנו שאם בינך לבין חבריך שורת אהבה אחוה ורעות, אז רשאי אתה לדבר עמו גם בלשון קשה, אבל אם אינך מרגיש בלבך אהבה אמיתית לחברך, אז צריך אתה לדבר אתו רק בלשון רכה. בפרשתנו

והשם יתברך שפך חמתו על עצים ואבנים כדי שיתקיימו ישראל.

ויש לפרש, כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, הוה כאילו נחרב בימיו, ומהראוי שימחול לו הקדוש ברוך הוא עונותיו.

'בני יששכר' - מאמרי חודש תמוז - אב (מאמר ב אות טו)

ע"י שחשכו עינינו נצא מהגלות

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה (ב"ב ס:).

"ל ע"ד צחות דידוע שע"י סמיית עין עבד יוצא לחירות, ויען שבגלות חשכה עינינו, עלינו לצאת לחירות.

וזהו כוונת חכמינו ז"ל כל המתאבל על ירושלים ומקיים "עֵינַי עֵינַי יִרְדָּה מִיָּם" (איכה א, טז) - "ועל זה חשכה עינינו" זוכה ורואה שמחתה, שע"י יצא לחירות.

שארית מנחם (וויוווא - ליקוטים)

חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם', מפרש רש"י, כך אמר משה לישראל 'אם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא, אבל אתם מכירין בו שאתם גידלתם אותו, לכך נאמר וידועים לשבטיכם' - יש לבדוק אפוא במקום גידולו של אברך זה.

שלחו בני העיירה לעיר מולדתו, ואכן נודע הדבר, שאין בו יראת שמים כלל, וחס מלהעלותו על כסא רבנות. עמדו וכתבו לפתחי תשובה: 'סוד ה' ליראי'.

גדיל תורה - בפרשתנו

מליצה נפלאה על כלל ישראל חמין הבני יששכר

אמרו רז"ל כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א).

יש לפרש, דהנה אמרו רז"ל (ויק"ר פי"א ז) ביום שחרב בית המקדש נטלו ישראל איפופסין על עונותיהם היינו שנמחלו להם עונותיהם

סגולת השבוע

סגולת המתאבל על גלות השכינה - זוכה לכתר של תורה!

כתב הגה"ק הבני יששכר בספרו אגרא דפרקא (אות יב): "נראה לי כשילמוד האדם איזה דבר ואינו מבין, יתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, עיי"ז יתעורר דעתו להתבונן מה שלא ידע... והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן בתורה הוא ניצוץ ממש (כשארז"ל [שבת קא]. משה שפיר קאמרת), וכאשר האדם אינו מבין בדעתו איזה ענין בתורה הנה הוא מגודל הגלות של בחינת משה שבתוכו, וכאשר יתפלל על הגאולה, כשמתעורר בחינת גאולה מתעורר גאולה גם לבחינת משה דאתתך רוחיה וישוב ויתבונן.

והנה תשכיל ותדע מה שארז"ל (במדבר תהלים קלז, י) כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו נחרב בימיו. דקשה הלא רבים וכן שלמים יסודי עולם הלכו למנוחות עולם ולא נבנה ביהמ"ק בימיהם, אבל באמת שבונים בכל עת ביהמ"ק כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שלא נבנה בימיו כאלו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין התורה בדעתו הוא שחלק ביהמ"ק שלו עדיין לא נבנה מגודל חטאו, הנה ישוב אל ה' על עונותיו ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע עכ"ל.

בהגהות אגרא דצבי (שם, ב) להגאון רבי הירש מייזליש אבד"ק וייצען, הוסיף לפרש בזה מאמרם ז"ל בתענית (ל:): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, והקשו המפורשים היה לו לומר יזכה ויראה דהרי אינו רואה תיכף.

ולהג"ל י"ל, דהנה ידוע דהגאולה העתידה תהי' בזכות לימוד התורה וכדאיתא בב"ב (דף ח). אי תנו כולהו עתה אקבצם [אי ילמדו כולם - עכשיו אקבצם מן הגלות], וכדאיתא באור החיים הק' (פ' תצוה) שכ' הטעם, שכיון שהגאולה העתידה תהי' בזכות משרע"ה, על כן אינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה, עיי"ש.

ולפי"ז יש לבאר הכוונה 'כל המתאבל על ירושלים' והיינו המתפלל על הגאולה 'זוכה ורואה' ר"ל שזוכה ורואה בתוה"ק מה שלא הבין עד עתה כדברי האגרא דפרקא, וממילא מתרבה הדעת בתוה"ק ועיי"ז יזכה לראות גם בשמחתה, וכדברי האוהה"ק הנ"ל, דעיי"ז גורם התקרבות הגאולה כנ"ל.

עוד יבואר בזה כמין חומר מה שאנו מבקשים "יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך" דלכאורה אין שייכות בין ב' הבקשות, ולפי דברי האגרא דפרקא נפלאים הדברים, דעל ידי שיבקש ויתפלל על הגאולה יזכה ל"ותן חלקנו בתורתך" עכ"ד, ודפח"ח.

ונסיים בדברים נפלאים שכתב בענין זה בספה"ק קב הישר (פרק צ"ג) וזה לשונו: וקבלה אמיתית היא בידי: כל מי שבלבו תדיר צער על גלות השכינה, זוכה לכתר של תורה!

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

יִסֵּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלְיָ פְעָמִים:

הדולר הבודד שהוסיף האברך להוראת קבע החודשית, הביאה לתרומות נוספות בסך \$100,000, הסכיתו ושמעו:

הביקור הסתיים. הם צעדו לכיוון הדלת, ופתאום נזכר המנכ"ל בשיחת הטלפון הנ"ל. הוא מיד סיפר עליה לנוכחים. התומך כל-כך התלהב מהסיפור עד שביקש את הצ'ק בחזרה וסימן לאשתו להכין צ'ק על סכום כפול - \$10,000.
וואו! אם האברך הזה היה יודע מה הדולר הבודד שלו עשה!
הוא תרם דולר, אך הארגון קיבל \$5,000 - אין מציינג כזה בעולם, הכפלה של 15,000!...

חלפו חודשיים והתומך מתקשר מאמריקה לראש הארגון ומספר: אני מגיע לארץ עם משלחת מארגון ה'בונדס' למשך שבוע, ומכינים עבורנו מפגשים עם נשיא המדינה, ראש הממשלה וכו' וכו'. אבל בין המשתתפים במשלחת ישנם שניים שלאחרונה מאוד התקרבו ליהדות, ואני שואל ומבקש אם תוכל לארגן עבורם פגישה עם מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל. כמו"כ היינו שמחים לשוחח עם הרה"ג רבי ישראל מאיר לאו, ועם הרה"ג רבי אורי זוהר. הבקשה הרביעית מעלה חיוך - אבל זה מה שהוא ביקש: לקחת אותם לשווארמה ישראלית כשרה ואוטנטית... הגיעו לבית של "רַב אהרן לייב" בליל-שישי. ראש הארגון היה המתרגם בינו לביןם, שיחה מרגשת שנמשכה מעל מחצית השעה ועסקה בענייני אמונה. הפגישה עשתה עליהם רושם עצום. סוכם שלמחרת בבוקר ייפגשו עם הרב לאו ובהמשך עם הרב אורי זוהר. השיחה האישית עם הרב זוהר נמשכה כשעה ומחצה.

כאשר סיימו היה התומך כל-כך נלהב שמיזמתו הוציא פנקס צ'קים, רשם מה שרשם ומסר לראש הארגון. מחמת הנימוס לא הציץ הלה לצ'ק בנוכחותו, אלא תחב אותו לכיס בעודו מקופל.

במהלך הנסיעה בדרך הביתה - וזה כבר היה בשישי בצהריים -נשאל ע"י הרב אורי זוהר בטלפון מה היה הסכום בצ'ק - כדי שיוכל להודות לתומך כראוי.

השיב שבאמת שכח להציץ... שלף אותו מהכיס ונדהם לראות רשום: \$90,000

בפעם הבאה שנכנס ל"רַב אהרן לייב" סיפר בהתלהבות איך דולר אחד - דך וטהור - הביא לארגון \$100,000!...

כעת נוכל לספר שראש הארגון היה הרב אליעזר סורוצקין, יו"ר 'לב לאחים'. אך למען המסר באמת לא משנה עם איזה ארגון התרחש הסיפור שמלמד אותנו: השתדלות קטנה מעומק הלב, יכולה להפוך עולמות - והיא לא מוגבלת לא בזמן. לא במקום. ולא באמצעים. אחינו כל בית ישראל בכל מקום שהם ממתנינים להשתדלות הקטנה הזו שתבוא מצידנו, ואם לא בכסף אז בזמן: הבה נאמץ אותם אל ליבנו, נקדיש מעט כדי לקרבתם, ובכך נקרבת גם את גאולתנו ופדות נפשינו במהרה!

(גל' איש לרעהו)

היה זה ב"ימים ההם", כאשר ראש הארגון עוד החזיק ברכב הג'י אָם סִי הישן שלו. לא היה לו נהג, והמשענת שלימינו שימשה לו כשולחן משרדי לכל דבר וענין... ערב אחד הוא נוהג לכיוון ביתו בשרון, ובאמצע הנהיגה מתקשר יהודי.

ממרחק של שנים, הנה שחזור שיחת הטלפון כפי שהתנהלה: "הלו, האם אני מדבר עם הרב..."
כן, שלום.

"יש לי הוראת-קבע לארגון, ואני מבקש להגדיל את הסכום".

ככלל היה עליו לומר לפונה "תתקשר בבקשה מחר בבוקר למשרד, תבקש את הפקידה שאחראית על הוראות הקבע -ושכרך כפול מן השמים".

הרי אין זה מתפקידו של המנכ"ל לעסוק בעבודה משרדית - וודאי שלא באמצע אוטוסטרדה...

אבל משום מה הוא מצא את עצמו רושם את פרטיו של הפונה ושואל:

של כמה הייתה ההוראת-קבע עד היום?
עשרה דולר.

ולכמה תרצה להגדיל?
אחד-עשר דולר.

זה כבר סקרן אותו! משהו מסתתר פה! בדרך כלל אנשים מגדילים מעשרה לחמשה-עשר, שמונה-עשר, עשרים ושישה, ולמעלה בקודש. אך מי מגדיל בדולר אחד?...

יישר-כוח, אבל אם אפשר לשאול, אה, בשביל הסקרנות גרידא - מה הסיפור שמסתתר מאחורי הדולר?

והיהודי מספר: אני אברך שלומד בכלל-ערב ומקבל מלגה של מאה דולר. עבור שמירת-סדרים מקבלים מאה ועשרה דולר, אבל בחודשים האחרונים הייתה אשתי צריכה עזרה ממנו, ולא יכולתי למלא שמירת-סדרים. לאחרונה נולד לנו ברוך השם תינוק בריא ושלם,

מזל טוב! הרבה נחת!

והאברך ממשיך: כעת אני שוב יכול להקפיד על שמירת-סדרים, ממילא אני מקבל עוד עשרה דולרים ויש לי מעשר של דולר נוסף.

מרגש. אשריך וטוב לך! בעזרת השם יעמוד הדולר לזכות היולדת והרך הנולד - שיהיה לכם רק נחת!

את אותה שיחה הוא מסכם כך: "יצאתי מהתפעלות מהאברך שלנו. ההתרחשות הזו עשתה עלי רושם עצום!"

חלפו כמה שבועות וראש הארגון יצא לחו"ל - יחד עם הרה"ג אורי זוהר שליט"א - לגייס משאבים. באחד הבקרים, לאחר תפילת ותיקין, הם סעדו ארוחת בוקר בבית אחד התומכים. עם סיום הארוחה ביקש התומך מאשתו לרשום צ'ק על סך \$5,000

ואַפְרָף פֶּנֶר סִינְיָ:

עצת החוקר היפני של כניסת כרישי ים לתוך כלוב הדגים - שישארו טריים לחיך האוכלם - והלקח המאלף לנסיונות הזמן שכל יהודי זוכה להתמודד עמם - מאלף ומחזק:

אנין ומועדף, ואילו הדגים המובאים בכלובים מעומק האוקיינוס מאבדים את טעמם? מה הבעיה בכמה ימי שהות בכלוב, בתוך מי ים, כשהדגים נמצאים איש לצד רעהו בדיוק כמו בים, עד כדי שהדבר גורם שטעמם של הדגים טוב ואיכותי פחות!?

אחד מהחוקרים המומחים העלה השערה, וביקש לבדוק את הצעתו. 'בנוהג שבעולם', פתח החוקר, 'הדגים שבעומק האוקיינוס מתגוננים כל העת מהכרישים הטורפים. הם רצים ומתרוצצים כל העת, והדבר מזרים את הדם בעורקיהם במרץ. לעומת זאת, הדגים המועלים לכלובים יושבים בשלווה איש בחברת רעהו, ללא כל איום. לפיכך הם שטים בנחת, ללא פחד ומורא, הדם שלהם כבר לא בשיא המרץ, ולכן בשרם מתייבש...'

אם לעצתי תשמעו, הבה נעשה ניסיון: נדוג כריש אחד או שניים, ונציב אותם בכלובים של הדגים המובאים מעומק הים. נכון, הכריש יטרוף כמה מהם, חסרי המזל מבין הדגים לא ישרדו, אבל כל יתר הדגים שבכלוב ימשיכו לחיות במרוץ מתמשך, יעסקו כל העת בבריחה מהכריש ובהגנה על עצמם, וכך דמם יומרץ כמקדם ובשרם יוסיף להיות רך ועדין כמו בעבר!

החוקרים קיבלו את ההצעה, ועד מהרה עשו כדבר החוקר. הם העלו כרישים אל הכלובים, ויצאו למסע דייג ארוך. הכלובים התמלאו בדגים, אחדים מהם נטרפו בידי הכרישים, אבל רובם המוחץ שרדו. עד להגעתם לחוף כמובן - אז הובאו אל המטבחיים, והתברר שהחוקר צדק:

האיום מהכריש עשה את שלו. הדגים שהיו בכלובים המשיכו לחיות במרוץ מתמשך. גם בשהותם בכלוב לא היו להם רגעי שלווה. כל העת הם התרוצצו בכלובים אחוזי פחד מאימת הכרישים, ובשרם נותר רך וטעים כמו הדגים הניצודים בים עצמו. החשש מפני הכריש הטורף הפך את הדגים לממשיכים להילחם על חייהם, רצים ללא הרף ומתרוצצים ללא הפסקה, והדבר בא לידי ביטוי בטעמם של הדגים!

אין מענייננו כמובן לעסוק ברמת הטעם של דגי הים היפנים, זולת שאת כל הסיפור הזה סיפר מזכה הרבים ומקרב הלבבות הרה"ג רבי דוד ברוורמן שליט"א ליהודי המתקרב לאור האמונה, ששאל אותו את שאלת החיים של כל יהודי: למה בורא עולם מעמיד אותנו בפני קשיים ונסיונות כל העת? למה יהודי שרוצה להתקרב לבוראו, להתפלל כראוי, ללמוד בהתמדה, לשמור על פיו, לבו ועיניו, נדרש להתמודד מול היצר בלי הפסקה!?

השאלה טובה, והתשובה טובה שבעתיים: כי זה מה שממריץ לנו את הדם הרוחני! באין כריש טורף ויצר מאיים, הגוף מתנוון ואיננו, השאיפה לחיות דועכת, הסיפוק הולך ונעלם! נדרש יצר הרע פעיל ומלא מרץ, שיציב בפנינו כל העת קשיים ונסיונות, יעמוד עלינו להכשילנו פעם אחר פעם, כדי שכל העת נמשיך לחתור, נמשיך להילחם, נמשיך לצמוח

חופי הענק המשתרעים לגבולותיה של מדינת יפן הענקית, נודעו בעולם כולו כמקום דייג מובחר ומבוקש.

היפנים חובבים גידולי ים טריים, ואלו סופקו להם של הדייגים המקומיים הניצבים על החופים ויורדים לים בסירות קטנות, דגים מהמצולות את מיטב הדגים, ההופכים למעדני מלכים על שולחנם של היפנים המקומיים.

עם התרבות האוכלוסייה והגידול בדייג כדי לספק את צרכי הציבור, קרה מה שקורה במצבים כאלה באופן טבעי: הדייג המתמשך ניצח את קצב הגידול של הדגים הנולדים, ואוכלוסיית הדגים הלכה והצטמצמה. בהתאם לכך - הדייגים החלו לשוב מהדייג עם רשתות קלות וריקות מתמיד. כעת נוצרה בעיה חמורה: יש מחסור בדגים, המחירים הולכים ומאמירים, הציבור דורש ומבקש עוד ועוד, והדגים הולכים ומתמעטים...

טובי החכמים של יפן ישבו על המדוכה והחליטו כי אין מנוס אלא לשכור ספינות ענק ולצאת למסע של כמה ימים אל עומק האוקיינוס. שם אוכלוסיית הדגים עצומה בכמויות בלתי נתפסות, וניתן לדוג מהם ללא הפסקה, כמויות גדולות ומשמעותיות שיספקו את הביקוש. הדייגים שעד אז נהגו לשוב הביתה מדי ערב - סיגלו לעצמם הרגלים אחרים: מעתה הם יוצאים בתחילת שבוע, מפליגים אל עומק הים, דגים שם במשך כל השבוע, ושבים בסוף השבוע - עם יבול רב!

העצה היתה רחוקה מלספק את הפתרון הרצוי. היפנים אניני הטעם דרשו דגים טריים דווקא, ולא כאלה שדגו אותם לפני כמה ימים והספיקו להתייבש. גם התקנת מקפיאי ענק על הספינות לא עזרה לפתרון הבעיה הבווערת; היפנים - בחושיהם המחוודדים - הרגישו על נקלה שמדובר בדגים קפואים, ולא כאלה שהגישו זה העתה מהים לצלחת.

הבעיה שבה ונידונה, ואז החליטו חכמי יפן שיש עצה נוספת: הם בנו כלובי ענק, מלאי מים, והעלו אותם אל הספינות. כעת ביקשו מהדייגים לדוג את הדגים בעומק האוקיינוס ולהעבירם אל הכלובים שעל הספון. במשך כמה ימים שטו להם הדגים בשלווה בתוך הכלובים הענקיים שעל הספינות, ורק בהגיעם לחוף - רוקנו את הכלובים מהמים, וכל הדגים שהועברו מהאוקיינוס אל הכלובים ושטו להם בשלווה בכלובים - הפכו לניצודים ועלו אל השולחן...

אלא שגם עצה זו לא פתרה את הבעיה, וכאן כבר איש לא הבין למה. הרי הדגים זכו לחיות חיים שלווים, בתוך מי ים, עד שעות בודדות לפני העברתם לצלחות הסועדים אותם בתאבון. מדוע היה טעמם של הדגים שונה ויבש מדגי הים הניצודים מעומק האוקיינוס? ויותר מכך - לצורך המחקר שבו וניצודו דגים בסביבות החוף, ואלו היו טעימים לבלי הכר, הרבה יותר מהדגים שהובאו מעומק הים ובילו את ימי חייהם האחרונים בכלובים שלווים!

בלית ברירה זימנו היפנים חוקרים מומחים ממדינות אחרות, והציבו בפניהם את השאלה הבווערת: כיצד ייתכן שדגים הניצודים מתוך הים - טעמם

'בנוהג שבעולם', פתח החוקר, 'הדגים שבעומק האוקיינוס מתגוננים כל העת מהכרישים הטורפים. הם רצים ומתרוצצים כל העת, והדבר מזרים את הדם בעורקיהם במרץ. לעומת זאת, הדגים המועלים לכלובים יושבים בשלווה איש בחברת רעהו, ללא כל איום. לפיכך הם שטים בנחת, ללא פחד ומורא, הדם שלהם כבר לא בשיא המרץ, ולכן בשרם מתייבש...'

אם לעצתי תשמעו, הבה נעשה ניסיון: נדוג כריש אחד או שניים, ונציב אותם בכלובים של הדגים המובאים מעומק הים. נכון, הכריש יטרוף כמה מהם, חסרי המזל מבין הדגים לא ישרדו, אבל כל יתר הדגים שבכלוב ימשיכו לחיות במרוץ מתמשך, יעסקו כל העת בבריחה מהכריש ובהגנה על עצמם, וכך דמם יומרץ כמקדם ובשרם יוסיף להיות רך ועדין כמו בעבר!'

ולהתפתח!

היצר הרע המאיים עלינו - הוא המתנה הטובה בעולם! בלעדיו, היינו

כשאדם נעמד להתפלל ומתקשה להתרכז, כשהוא רוצה להקשיב בשיעור היומי ונרדם שוב ושוב, כשהוא יוצא לרחובה של עיר וקוסם לו להביט לכל הכיוונים ומאיך הוא יודע שנדרש ממנו לעצום את עיניו מלראות ברע, כשאדם מתמודד מול שכן נרגן או חבר עצבני ונדרש לעבודת המידות כדי לשתוק - בשעת מעשה הדבר קשה מנשוא, והלב ממאן להבין למה אנו נדרשים כל הזמן למלחמות, כל העת להתגברות על היצר.

האמת היא - שאלה וכאלה חמדה לבנו. זה מה שבונה אותנו, זה מה שמחשל אותנו. הנסיגות הם הדרך שלנו להתרומם ולהתעלות, להיטהר ולהתקדש. הבה נסתער על כל ניסיון באנרגיות עצומות, נאמין ונדע שאנו יכולים להתמודד אתו ומסוגלים לעמוד בו, וכך נזכה לעלות ולצמוח לשם ולתפארת!

(גליון פניני פרשת השבוע)

שטים לנו בשלווה בעולם הזה, לא ממחרים לשום מקום, נחים בנחת על זרי הדפנה ולא חותרים אל-על! לפיכך הבורא מעמיד בפנינו קשיים ונסיגות, הממריצים לנו את הדם, לא נותנים לנו מנוח, מכריחים אותנו לפעול, לרצות, להתקרב, להתרומם ולהתעלות!

אחים יקרים, הנסיגות הם אתגר לא קל, אבל הם לא אמורים להיות אתגר קל. אדרבה, ככל שהניסיון קשה יותר, מורכב יותר, בעייתי יותר - כך הוא מגדיל אותנו יותר, נותן לנו יותר, מרומם אותנו שבעתיים! בשעת מעשה, התמודדות עם מחלה, קושי עם ילד או פרנסה דחוקה - עשויה להיראות כאתגר בלתי אפשרי, כניסיון קשה ומתמשך, אבל האמת היא שהדבר נועד לחזק את שרירי האמונה והביטחון שלנו, לקרב אותנו לבורא עולם, ללמד את הלב שלנו להישען רק עליו!

כָּל עֵמָה נֶאֱנָחִים מִבְּקָשִׁים לַחֵם:

הבחור הצעיר שגם בימי מצוק ומצוק שלא היה די אוכל, ישב ולמד בהתמדה מרובה, והתחזק בקבלה שקיבל על עצמו, ולא עזבו ה' הסכיתו ושמעו:

סיפר הגאון רבי דוד סולביצ'יק זצוק"ל ראש ישיבת בריסק, בן מרן הגר"י זצוק"ל גאב"ד בריסק, טיב מעשה מיוחד במינו שראהו במו עיניו. בתקופת מלחמת העולם בעת שרגזו ורעשו מוסדות תבל, היה בחור פליט אחד תלמיד חכם ירא אלקים ושמור מן החטא, שבהמוט עולם ומלואו נס לפליטה מעירו וממשפחתו, הגיע יחיד בגפו, נכנס היישר לבית מדרש קטן שמצא, ותיכף התיישב לו בשיאה של מלחמת העולם רכון על תלמודו בבית המדרש. כשתורתו הקדושה

משוש חייו ובה מצא את מנוחת נפשו, הוא לא שת אל ליבו שום פחד ומורא, גם כאשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, ולא פסיק פומיה מגירסא.

אולם 'שאלה' טבעית אחת היתה מנקרת בבטנו: מהיכן ירק זה חי? - כאשר בזמני הרעב הקשה והמחסור שנוצר בעקבות המלחמה שהקיפה את רוב העולם, היה קשה עד מאוד להשיג מזון.

אבל גם לקושיא אלימתא זו לא נתן הבחור הצדיק דנן להפריע בעדו בעבודת הקודש, והתעלה עצמו מעל הרעב המקרקר, לא עזב את ספסלי בית המדרש, והמשיך בעוז בסדרי לימודיו. - מצידו היה זה נראה 'כאילו' עולם כמנהגו נוהג, 'כאילו' אין רעב... 'כאילו' אין מלחמה ואין שואה!

אחד מבאי אותו 'שטיבל' קטן, שנכמרו רחמיו על הבחור שהלך ונחלש מיום ליום בהעדר תזונה ראויה, ניגש אליו ושאלו: אמור נא בחור'ל, האינך רעב?

רעב מאוד! - זעק הבחור ברוב חולשתו.

בוא נא אם כן עמי לביתי והצטרף עימנו לארוחה, הרבה אמנם אין לי להגיש בזמנים קשים שכאלו, אבל כרגע יש מעט בביתי כדי להחיות מעט את רעבון נפשך!

מן הסתם, אמר הבחור כמבין דבר מתוך דבר, ישנם בביתך גם את אשתך ובניך ובנותיך, שגם הם צריכים לסעוד את ליבם...

אכן כן, נענה האיש, אבל לעת עתה ברוך ה', ביכולתנו לחלוק את ארוחתנו גם לאורח חשוב כמוך, וזו תהיה זכות גדולה עבורנו! צר לי! ענה הבחור למטיבו, אך מעודי קיבלתי על עצמי בגדרי שמירת העיניים, שלא להיכנס לבתים זרים שמסתובבות שם

נשים ובנות, לא אוכל אפוא להתלוות אליך! נחרד האיש והתפלא, וכי זו עת לנהוג בחומרות? [צו פראווען פרומקייט...], הלא אם לא תאכל תגווע חלילה ברעב! נישט דא וואס צו רעדין! [אין על מה לדבר] - פסק הבחור נחרצות, לבית זר אינני נכנס ויהי מה! זיי נישט קיין שוטה! [אל תהיה טיפש] - פתח האיש בדברי מוסר ותוכחה, הרי יודע אתה שהמלחמה הקשה משתוללת בחוצות בעוז, ואין מי שיסתכל עליך כלל, ומי ידאג עבורך לפת לחם? - אצווה אפוא על אשתי ובנותי שיטמינו את עצמן בחדריהן פנימה עד שתסיים את ארוחתך, ועתה אל תמהמה! כי מי יודע אם בעודכמה שעות יישאר בידינו משהו...

להפתעתו הגדולה, לא נענה הבחור ונשאר בסירובו העיקש, ועל אף חולשתו ורעבונו הנורא, אמר: מודה אני לך מאוד על טוב לבך, אבל על גדרי לא אעבור! בטוח אני בחסדי צורי וקוני, שלא יטשני בשביל חומרתי, ויימצא המזון הנצרך לנפשי! הלך אפוא האיש לדרכו, והשאיר את הבחור לרעוב ללחמו. והנה - סיפר הגאון רבי דוד זצ"ל, שעמד כל אותה עת כמחריש מן הצד - לא חלפה לה שעה קלה, ולפתע נכנס אותו אדם לביהמ"ד עם מגש נאה בידו, כשעליו ערוכה ומסודרת כל אותה ארוחה שהזמינו מקודם לסעוד אותה עימו בביתו.

מה קרה? שאל הבחור בפליאה, הלא זה עתה עזבתני בהחלטה ברורה להשאיר אותי כאן ברעב אם איני מצטרף אליך לביתך?

התחרטתי! ענה האיש בפשטות, פשוט ריחמתי עליך והתבוננתי בנפשי שהביטחון הזה שאתה בוטח אין בו עדיין מאכל ומשקה לגופך המיוסר, הא לך את סעודתך ואכלת ושבעת! [ולא שת אל לבו, שדווקא אותו ביטחון שבטח הבוטח בקונו גרם להפוך את דעתו להביא המזון לביהמ"ד...].

ועל שכיוצא בזה מעיד נעים זמירות ישראל בספר תהלים (לד, ט-יא): "טעמו וראו כי טוב ה'" - כשתשמרו את העיניים היטב שלא לראות כי אם בטוב ה' אז תזכו לראות את ישועת ה'" - "אשרי הגבר יחסה בו, יראו את ה' קדושי כי אין מחסור ליראיו.

(גליון טיב הקהילה)

התחזק בקבלה שקיבל על עצמו, ולא עזבו ה' הסכיתו ושמעו:

רעב מאוד! - זעק הבחור ברוב חולשתו.

בוא נא אם כן עמי לביתי והצטרף עימנו לארוחה, הרבה אמנם אין לי להגיש בזמנים קשים שכאלו, אבל כרגע יש מעט בביתי כדי להחיות מעט את רעבון נפשך!

מן הסתם, אמר הבחור כמבין דבר מתוך דבר, ישנם בביתך גם את אשתך ובניך ובנותיך, שגם הם צריכים לסעוד את ליבם...

אכן כן, נענה האיש, אבל לעת עתה ברוך ה', ביכולתנו לחלוק את ארוחתנו גם לאורח חשוב כמוך, וזו תהיה זכות גדולה עבורנו! צר לי! ענה הבחור למטיבו, אך מעודי קיבלתי על עצמי בגדרי שמירת העיניים, שלא להיכנס לבתים זרים שמסתובבות שם

פנינים על הפרשה:

יתרחק מאד מהרהורי עבירה

פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הפנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת (דברים א ז). אפשר לרמוז דסמוך לזה אמר (שם פסוק ו) ה' אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה' ואחר כך אמר פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי, יש לרמוז שני הרים אלו על יצר הטוב ויצר הרע, דכל אחד מהם נקרא 'הר', ועוד, דשניהם שוכנים בלב האדם, אחד מימין שהוא יצר הטוב ואחד משמאל שהוא יצר הרע, כמו שנאמר (קהלת י ב) 'לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו' (במדבר כב ח), זה מרבה לו מחשבות והרהורים רעים וזה מרבה לו מחשבות והרהורים טובים. והנה מלת 'הרהור' היא אותיות 'הר והר', דהיינו שהרהור האדם משתפים בו שני הרים שהם יצר הטוב ויצר הרע, כל אחד מהם מתנשא לאמר אני אמלך, שכל אחד רוצה שעצתו והרהורו הוא שיתקיים, וזהו מלת 'הרהור', 'הר והר' כאמור:

הר האמורי הוא יצרה"ט

וזהו שנאמר כאן ה' אלקינו דבר אלינו בהרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה שהוא יצר הרע, שהזהיר לנו להתרחק ממנו בתכלית הרחוק ולא נשמע לעצתו והרהורו, וזהו רב לכם שבת בהר הזה' שהוא יצר הרע, 'הר (ה) זה גימטריא 'הריב', דהיינו צריך שתדעו לכם שיצר הרע הזה כל עסקו הוא לעשות ריב ביני וביניכם כדי להרחיקכם מעלי, לכן התרחקו ממנו רחוק גדול, ומיד פנו וסעו לכם ממנו ובאו הר האמרי שהוא יצר הטוב. וקראו הר האמרי מלשון 'את ה' האמרת היום' (דברים כו יז) שהיא לשון חטיבה (חגיגה ג), משום שהוא שרשו טוב ומורה לכם כי אם דרך טובה וישרה, וזהו אמר ובאו הר האמרי הוא יצר הטוב. ואל כל שכניו הם המלאכים טובים המסייעים עמו לאדם ללכת בדרך טובה וישרה: (מעגלי צדק אות פ"א)

לימוד התורה מציל מיצר הרע

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי (תהלים קיט צח). אפשר לרמוז, דהנה נחש הקדמוני הרמאי נאמר בו (בראשית ג א) 'והנחש היה ערום', וליכא מאן דידע למפתי כותיה, ולכן ראוי האדם להשמר ממנו מכל צד ומכל פנה. וכמו שהנחש עושה תחבולות ועצות רעות כדי להפיש את האדם ברשותו, כך צריך האדם שייעשה תחבולות ועצות טובות להמלט ממנו (ברכות יז), ובפרט בשעה שירצה האדם לעשות שום מצוה, ישמר עצמו ביותר, שיצר הרע רצונו שלא תעשה המצוה ההיא בשלמות, ומתאמץ בכל כחו להטיל בה איזה פגם שלא תהיה שלמה. וצריך האדם לידע שבאותה השעה השטן עומד על ימינו לשטנו, ויחזור האדם בכח כדי לעשות אותה המצוה בשלמות, וזכות התורה וכחה הוא שמסייע האדם על ענין הזה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין ל:) אמר הקדוש ברוך הוא אני בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין, משמע מזה דכל מה שיצר הרע מרבה בתחבולות ועצות רעות, דהתורה מפרה כל תחבולותיו ומועצותיו הרעות, ועל זה נאמר (תהלים ח ט) 'עדות ה' נאמנה מחכימת פתי', דהיינו אפלו אדם שעדיין פתי מצד יצר הרע, כשיעסק בתורה היא מבטלת ממנו פתוי יצר הרע. ואמר בזה 'עדות ה' נאמנה', הפונה דאמונה וקבלה בדיעבד דהתורה היא המצלת מיצר הרע, דכך אמר הקדוש ברוך הוא בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין:

עצות וסגולות:

סגולת ותיקון חצות הלילה

צריכים להשתתף בצער השכינה בחצות

והנה הצער הגדול שיש לשכינת עזנו הוא בכל לילה ולילה, שנדחית ממקומה הקדוש העליון, שהוא עולם האצילות, ויורדת לעולמות בריאה יצירה עשייה, ששם אחיות הקלפות. וכשיורדת שם היא בצער גדול, ובחצות הלילה היא שואגת ומקוננת על שנפרדה מדודה, וצריכים יראי ה' וחושבי שמו להשתתף עמה בצערה ולקום באותה שעה לקונן ולבכות על צערה. ואחר כך יעסק בתורה, כדי לתת לה סיוע לעלות בבקר על ידי התפלה למקומה, ועל זה הדבר צריך האדם להתאמץ ולהתחזק בכל לילה, ובפרט מאחר שאנחנו גרמנו לה, חובה עלינו להתאבל עמה. (אלף בינה, אות ח"ת ו)

הקם בחצות - חלקו עם הצדיקים בגן עדן

מי שקם אחר חצות לעסק בתורה, דאותה שעה עת רצון שבה הקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן עדן (ח"א פב: ח"ב קעג:), והקם באותה שעה נוטל חלקו עם הצדיקים אשר שם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב:) כל העוסק בלילה בתורה חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יומם יצוה ה' חסדו' משום דבלילה שירה עמי', והחוט של חסד הזה עקרו משעשוע הצדיקים אחר חצות.

(פיתוחי חותם פרשת חוקת, ד"ה על כן)

להיות זריז לקום אחר חצות

הרוצה להיות חלקו עם השעשוע שמשעשע הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בגן עדן אחר חצות, צריך להיות זריז לקום אחר חצות לעסק ברוך ה' של תורה.

(פיתוחי חותם שם)

הקם בחצות צריך ליזהר בעוד דברים

והנה באמת צריך לידע דלאו בקימת חצות לבדה תליא מלתא, שצריך שיהיה זה הקם בחצות שלם בכל דרכיו, שיהיה מתפלל בכל יום שלש תפלות כראוי, ויהיה משאו ומתנו באמונה, ולא יוצא שקר על פיו. ואם הוא בעל תורה לא יתבטל מדברי תורה כל עת שאינו עוסק במלאכה או בסחורה, כלל העולה, יהיה זריז במצות עשה ולא תעשה כראוי, וכשיהיה עושה כך אז קימת חצות תועיל לו להשלימו בשלמות, אבל אם הוא זהיר כי אם בקימת חצות לבד ואינו חושש לקיום המצות, עליו נאמר (תהלים קכז א) 'שוא שקד שומר', שאין הקדוש ברוך הוא והצדיקים שגן עדן מקשיבים לקולו כלל, רק אומרים לו שתק שתק, שתיקתך יפה מדבורך. לכן זהר האדם שיהיה שלם בכל דרכיו, כדי שיהיה קם בחצות לילה קשים הקדוש ברוך הוא והצדיקים שגן עדן לקולו, ויכתב בספר זכרון מבי היכלא דמטרוניתא.

(מעגלי צדק, אות ח"ת, ד"ה חכו ממתקים)

קימת חצות הוא עיקר הדביקות בשכינה

ואפשר לרמוז זה בפסוק (דברים ד ו) 'אתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום', 'אתם הדבקים גימטריא זה הוא חצות הלילה', דעקר הדביקות בשכינה והקדוש ברוך הוא הוא קימת חצות. ובה זוכה כל יום לחיים חדשים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב:) כל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד משוך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב ט) 'יומם יצוה ה' חסדו' משום דבלילה שירה עמי'.

(מעגלי צדק, אות קו"ף, ד"ה קדמתי בנשף)

קימת חצות מסוגלת לטהר הנשמה

וידוע מה שאמר בזהר הקדוש (ח"ב יח: ח"ג כג:) ובדברי רבנו זלה"ה (שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ד), דקימת חצות היא סגולה נפלאה לטהרת הנשמה ביותר, ולהשגת החכמה, ובפרט בחכמת סודות התורה, והיא עת רצון ממש (יבמות עב:), שבו הקדוש ברוך הוא נכנס ומשתעשע עם נשמות הצדיקים בגן עדן, ואין לה עת רצון יותר משעה זו שהקדוש ברוך הוא משתעשע עם נשמות הצדיקים, וכשהצדיקים למטה קמים בחצות הלילה ועוסקים בתורה, הרי הקדוש ברוך הוא ונשמות הצדיקים שגן עדן של מעלה מקשיבים לקולם, כמו שכתוב (שה"ש ח יג) 'חברים מקשיבים לקולך', ובנדאי מה ששואלים ומבקשים הצדיקים של מטה באותה שעה הקדוש ברוך הוא עושה להם רצונם.

(מעגלי צדק, אות ח"ת, ד"ה חסדך ה')

הרע בראתי לו תורה תבלין:

תורה מגינה על לומדיה גם כשאין עוסקים בה

אי נמי אפשר לומר לפי מה דקימא לן (סוטה כא.) דהתורה בין בעדנא דעסיק בה ובין בעדנא דלא עסיק בה אגוני מגנא ואצולי מצלא, וזהו שנאמר מה אהבתי תורתך, דהיננו אני דבק בה תמיד, והטעם משום שהיא מצלת אותי מאיבי שהם יצר הרע וגונדא דחמא דיליה, והתורה היא הנותנת לי חכמה להנצל מיצר הרע וגונדא דחמא דיליה כדי לקיים מצותיך. וזהו מאיבי תחכמני מצותך, דהיננו התורה מגנה עלי ומצלת אותי מן החיצונים כדי לקיים מצותיך, משום שהיא סגלתה בין בעדנא דלא עסיק בה אגוני מגנא ואצולי מצלא, וזהו כי לעולם היא לי, דהיננו לעולם בין בעדנא דעסיק בה בין בעדנא דלא עסיק בה אגוני ומצלא כאמור:

(מעגלי צדק אות מ"ם)

דהיננו אני דבק בה ועוסק בה מאהבה לשמה, וכזה אני מכטח שלא ינצחני יצר הרע וחילותיו במועצותיהם, שכח התורה ותחבולותיה, יותר מתחבולות יצר הרע, דהתורה כתיב בה (משלי כד ו) 'כי בתחבולות מעשה לך מלחמה', והיננו מלחמתה של תורה. וזהו מאיבי תחכמני מצותך, דהיננו תורתך הקדושה שנתת לנו ואני אוהב בה ודבק בה, בכח סגלתה העצומה היא נותנת חכמה בי לעשות מצותיך כתקונן, ואין יצר הרע מועיל בי במועצותיו ותחבולותיו. וזהו מאיבי תחכמני, דהיננו יותר ויותר מחכמה שמתחכמים איבי שהם יצר הרע וחילותיו, ועושים לי תחבולות כדי שלא לעשות המצוות בשלמותם, יותר מתחבולותיהם נותנת בי התורה חכמות כדי לעשות המצוות בשלמותם, וזהו תחכמני מצותך, דהיננו התורה נותנת בי חכמה לעשות מצותיך כתקונם, וזהו תחכמני מצותך, דהיננו התורה תחכמני לעשות מצותיך בשלמותם, והטעם, כי לעולם היא לי, דהיננו התורה לעולם כך סגלתה שמצלת את האדם מיצר הרע ומכל חילותיו, כמו שאמרת מפי כבודך בראתי יצר

אך צריך האדם ללמוד ולקיים, כמו שנאמר (דברים ד ו) 'ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל הקקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, הכונה דכשישמעון הגוים שנצטווים על תר"ג מצות, רמ"ח עשה ושם"ה לא תעשה, ואתם מקיימים אותם ולא הועיל בכם גרוי ופחתי יצר הרע, יתמהו על זה הדבר תמיהה גדולה, אשר הם בשבעה מצות לא יכלו לעמוד, ואתם בתר"ג יכלתם לעמוד. ויאמרו הגוים זה סגלה הנפלאה תלוייה בתורה הקדושה שקבלתם, שכחה גדול מכת היצר הרע, ואינו שוה לנגדה כלום, וזהו שנאמר 'רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה', דהיננו יאמרו העקר הוא החכמה שנתנה להם, שבה נקראים 'עם חכם ונבון', בזאת החכמה שגרמה להם: נמצא עקר הכל היא התורה, ולכן בכח התורה הקדושה וכול האדם להתחכם כנגד יצר הרע ולבטל ולהפר מועצותיו הרעים, ולעשות כל מצוה ומצוה בשלמות כהלכתה. וזהו שנאמר מאיבי תחכמני מצותך, הכונה כיון שהזכיר 'מה אהבתי תורתך,

ישועות יעקב
דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

קו מחברים
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999
לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א: הדברים מבהילים ומעוררים כל לב, בית המקדש הוא בבחינת 'חי' ועלינו להתאבל ולהצטער עליו כמתאבלים על החי, מתוך ידיעה מוחשית שבכל שעה הוא יכול להתגלות מחדש.

בשעה שאתם 'מתאבלים עליה', כי האבל והצער שאינם פוסקים, הם ההוכחה הגדולה ביותר שמדובר בצער על החי, ולא על המת.

וכן מצינו בספ"ק 'קדושת לוי', על לשון הפיוט לתשעה באב 'אלי ציון ועריה כמו אישה בציריה', דהנה האישה בשעת לידתה רבים ייסוריה, אך מיד כשתלד חולף הצער ובאה שמחה גדולה לכולם, וכך הוא גם צער הגלות, למרות שאנו רואים כעת רק את הצער והכאב, אמנם הקב"ה רואה את השמחה הגדולה המזומנת לבוא מיד אחריה, הוא ית' יודע שכל הצער והכאב אינם אלא זמניים, הקדמה לשמחה הגדולה שתהיה כשיבנה בית המקדש.

תשובתו של ירמיהו הנביא

והדברים מבהילים ומעוררים כל לב, בית המקדש הוא בבחינת 'חי' ועלינו להתאבל ולהצטער עליו כמתאבלים על החי, מתוך ידיעה מוחשית שבכל שעה הוא יכול להתגלות מחדש.

ובאמת שהוא מפורש בדבריו הקדושים של המגיד מקוויניץ זי"ע (יקר מפז, הפטרת ראה) שלפי האמת בית המקדש לא נחרב וטיטוס לא נכנס לתוכו, לפי שהקב"ה הגביה שתי המקדשים למעלה, והם רק דימו שהחריבו אותם. ולעיתים לבוא, עת יבוא הגואל, יוריד הקב"ה בית שני למטה, ובית ראשון יהיה למעלה, ויהיו מאירים זה נגד זה ולא ייחרבו עוד, עכ"ד.

ובנותן טעם להוסיף את המסופר (מובא ב'לב אליהו', שביבי לב, איכה) שהפילוסוף הגדול אפלטון בא לירושלים עם נבוכדנצר, לאחר החורבן עלה להר הבית ומצא שם את ירמיהו הנביא כשהוא מקונן בכי על החורבן. שאל אותו אפלטון שתי קושיות: א. אתה הרי חכם שבישראל אם כן מדוע תבכה על חורבן עצים ואבנים. ב. לא מתאים לחכם כמוך לבכות על העבר, הרי בית המקדש נשרף ואיננו ומה תועיל בכייתך. השיב לו ירמיהו: הנה אתה הוא פילוסוף גדול אך גם לך ישנם בוודאי שאלות שטרם באו על פתרונם. אכן, השיב לו אפלטון, בוודאי שיש לי שאלות שאני סבור שאיש בעולם לא יוכל להשיב לי עליהם. ביקש ממנו ירמיהו לשתוח בפניו את כל שאלותיו העמוקות, והוא השיב לו על כולן בזה אחר זה כלאחר יד.

כשמוע אפלטון את תשובותיו השתומם מעומק חכמתו, עד שתמה אם עומד מולו ילוד אשה. ויאמר לו ירמיהו דע לך שכל החכמה ששמעת עכשיו ממני מקורה הוא באותם עצים ואבנים ועל דא קא בכינא, זוהי התשובה על שאלתך הראשונה. ועל שאלתך השנייה לא אוכל להשיב כי עניין זה לא תוכל להבין, עכ"ד.

ונהג לפי כל האמור לעיל מובן מהי התשובה על שאלתו השנייה, כי ירמיהו בוודאי לא היה

צדיקים היו אומרים (הרה"ק מברדיטשוב זי"ע) 'כמה נאה ויאה לישראל שהצום הרביעי והחמישי יהיו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, י"ז בתמוז יהיה יום טוב ראשון של חג ותשעה באב אחרון של חג ושלושת השבועות ימי בין המצרים יהיו כחול המועד ארוך ביניהם'. זקה"ק הרבי מלובלין זי"ע אמר פעם בליל שבת חזון שהינו צופה ורואה כבר איך בני ישראל יושבים בליל תשעה באב בשולחן הסדר ואומרים בהתרונות הנפש 'ותיתן לנו ה' אלוקינו את יום תשעה באב הזה לששון ולשמחה'. יעזרנו השי"ת שנזכה עוד בזו השנה לקדש על הכוס בליל תשעה באב, ולומר 'ותיתן לנו ה' אלוקינו את יום תשעה באב הזה לששון ולשמחה, אכי"ר.

אלמושינינו זצ"ל שישעת האיכול הוא שעת השמחה, והיינו שבה בשעה שאדם מתאבל ומצטער על ירושלים עליו להתמלא שמחה, כי אלמלא עתידה ירושלים לחזור ולהיבנות, לא היה האבל מדאיב את נפשותינו והצער היה מתמעט ונשכח כמת מלב כדרך העולם.

וזו כוונת הפסוק 'שישו אתה משוש' - ואימת?

"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחה (בנחמתה)" (תענית ל, ב).

ה"חתם סופר" (דרשות, ז' אב) מדקדק למה דיברה הגמרא בלשון הווה, למה לא אמרו 'זוכה ויראה בנחמתה' כשיבנה בית המקדש. ומתרץ החת"ס על פי מה שאמרו חז"ל שתשעה באב נקרא 'מועד' ומטעם זה אין אומרים בו תחנון, ולכאורה הדבר תמוה, וכי תשעה באב הוא יום מועד?

אך באמת, כותב החת"ס, הא גופא שאנו אבלים ומצטערים עד היום על החורבן, ועפעפינו יזלו מים על שבר בת עמנו, הוא כשלעצמו דבר פלא ואינו מובן מאליו. הרי מאז חורבן הבית חלפו כבר יותר מאלפיים שנה, ובמהלכם נשכחו מעמנו כל הטובות שהיו בימי הבית, וכבר אמרו חז"ל גזירה על המת שישתכח מן הלב, אם כן בדרך הטבע היה על האבל להתמעט ולהישכח.

אלא, העניין הוא שעבור עם ישראל חורבן הבית אינו בגדר מת שטבעו להשתכח מהלב, כי אם בגדר 'תנחומין על החי' שאינם מתקבלים. בשונה משאר אומות העולם שירדו מגדולתם ואין בליבם תקווה להשיב לעצמם את ימי תפארתם שחלפו, ומסיבה זו הם שוכחים את עברם כמת מלב, הרי שעם ישראל מאמין ומייחל בכל רגע ליום בו יירד הקב"ה וחומת אש סביבו ויבנה את בית המקדש.

וזו הסיבה לאבלות והצער הנמשכים עד היום, כי כאשר מתאבלים על אדם חי שיכול לשוב ולהתגלות בכל רגע נתון, לא שייך לשכוח ולקבל תנחומים. נמצא שהכאב והצער הם עצמם מקור לנחמה וחיזוק, וכגודל האבל כך גודל הנחמה. ועל כן נחשב לנו יום תשעה באב, יום האבלות, ליום מועד, כי בו נשכיל ונדע שעתידים אנו לחזור לקדמותנו כימי נעורינו.

לפי זה מובנים היטב דברי חז"ל 'כל המתאבל על ירושלים', מי שאינו מקבל שום תנחומים וממשיך להתאבל עליה, 'זוכה ורואה בנחמתה' הא גופא היא נחמה עבורו, האבל עצמו הוא 'אות חיים' ומעיד כי בית המקדש חי ועתיד להיבנות במהרה.

שישו אתה משוש

על זו הדרך מצינו עוד ב"חתם סופר" (חידושי הש"ס, ב"ב בתרא) שדקדק בלשון הפסוק 'שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה', דהנה הפסוק פותח בלשון הווה, 'שישו איתה משוש', משמע שמדובר בו על זמן הגאולה כשירושלים תיבנה ותיכונן, אם כן צ"ב מדוע נאמר 'המתאבלים עליה', היה לו לומר 'כל אלו שהתאבלו עליה?' או לחילופין לכתוב בתחילה בלשון עתיד 'שישו אתה כל המתאבלים'.

ועל כך מתרץ החת"ס בשם הגאון רבי משה

אוצרות הפרשה

את גודל כאבכם לנוכח התגשמותה של נבואת אוריה, הרי זה מעיד שבית המקדש חי ועתיד להיבנות מחדש, והא ראייה שאינכם מקבלים עליו תנחומים כדרך העולם, אם כן בידוע שנבואתו הטובה של זכריה שהתנבא על הגאולה תקיים. ועל כך השיבו לו חבריו: עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו.

לששון ולשמחה ולמועדים

והנה צדיקים היו אומרים (הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע) 'כמה נאה ויאה לישראל שהצום הרביעי והחמישי יהיו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, י"ז בתמוז יהיה יום טוב ראשון של חג ותשעה באב אחרון של חג ושלושת השבועות ימי בין המצרים יהיו כחול המועד ארוך ביניהם'. ויש שאמרו בנוסח אחר (מובא בשם הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע) שתשעה באב יהיה יו"ט ראשון של חג וי"ז בתמוז אחרון של חג, וכל הימים שבינתיים חול המועד.

וזקה"ק הרבי מלובלין זי"ע אמר פעם בליל שבת חזון שהינו צופה ורואה כבר איך בני ישראל יושבים בליל תשעה באב בשולחן הסדר ואומרים בהתרוננות הנפש 'ותיתן לנו ה' אלוקינו את יום תשעה באב הזה לששון ולשמחה'. יעורנו השי"ת שנזכה עוד בזה השנה לקדש על הכוס בליל תשעה באב, ולומר 'ותיתן לנו ה' אלוקינו את יום תשעה באב הזה לששון ולשמחה', אכי"ר.

(כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א - אוהל מועד)

של זכריה נבואתו של אוריה.

באוריה כתיב 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש וגו'', בזכריה כתיב 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה, אמרו לו עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו, ע"כ.

ובמהרש"א הקשה וז"ל, יש לדקדק שהרי הנביא היה מצטער על זה שנאמר 'על זה היה דווה ליבנו וגו' על הר ציון ששמש שועלים הלכו בו', ומה ענין שתי הנבואות של אוריה וזכריה זה לזה, דהרבה נביאים ניבאו זה בפורענות וזה בנחמות ירושלים, עכ"ל ועיין בדבריו מה שתירץ.

ועוד יש לדקדק במעשה זה, הרי רבי עקיבא עצמו קרע את בגדיו בצער כשהגיעו להר הצופים, אם כן מדוע כשהגיעו להר הבית והתחילו הן בוכין העלה בת שחוק על שפתיו, מה נשתנה כאן ממה שהיה קודם? אכן לפי כל האמור יבואר היטב, דהנה בשעת מעשה זה כבר עברו שנים רבות מאז החורבן, ובדרך הטבע היה על הצער והכאב לדעוך, ואף על פי כן כשראו התנאים את הר הבית בשממונו הזדעזעו ופרצו בבכי כאילו זה עתה אירע החורבן. הבכייה הזו היא שגרמה לרבי עקיבא לשמוח, כי היא הוכיחה שבית המקדש עדיין חי וקיים ואינו כמת הנשכח מלב.

וזהו שאמר להם רבי עקיבא, עכשיו שראיתי

כבוכה על העבר כפי שדימה אפלטון, בכיו היה בכי של געגוע לדבר חי וקיים, כאדם מתאבל ובוכה על אדם חי שרחק ממנו אך בכל רגע הוא יכול להימצא ולהתגלות, מתוך אמונה שלימה שבית המקדש עתיד

לשוב ולהיבנות במהרה והחורבן אינו אלא זמני בלבד.

ואכן דבר זה לא יכול היה להסביר אפילו לחכם אומות העולם כאפלטון, שהרי הוא ראה רק את בית המקדש עומד בחורבנו הנראה לעיניים, ולא יכול היה להבין את האמונה המפעמת בלבד.

הבכי עורר את השמחה

והנה איתא בגמרא שלהי מסכת מכות (כד:): על רבי גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא שהיו עולים לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים.

אמרו לו: מקום שכתוב בו 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה. אמר להן לכך אני מצחק דכתיב 'ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו', וכי מה ענין אוריה אצל זכריה, אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני? אלא תלה הכתוב נבואתו

להגות בפרשת השבוע עם האוצר הפלום

האוצר הפלום מכיל ספרים מפורסמים ומועילים מאד. הוצאתו לאור נעשתה על ידי מרכז הזמנות. ספרים מפורסמים ומועילים מאד. הוצאתו לאור נעשתה על ידי מרכז הזמנות.

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

כ"ק אדמו"ר מטאלנא שליט"א: והזמן גרמא, להוסיף ולהתבונן בעבודת השמחה, להרבות בשמחה של מצוה בכל עת ורגע, יחד עם העצבות והאבלות על חורבן הבית, וכוח השבת מסייע, וביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, וע"י שנתאמץ ונתחזק להיות בשמחה בכל מעמד ומצב, בכל עת ורגע, בכל הקישויים הקטנים עם הגדולים, בכל הניסיונות והתלאות, הספקות והרהורים, נזכה בעזה"י להמשיך עלינו שמחה גדולה, עד שנזכה לשמחת עולם על ראשינו

נמצא עולה שיחד עם הצער והאבל על חורבן הבית, ועל כל הצרות הנוראיות שארעו אותנו, עדיין יש מקום בראש ובלב להודות ולשבח, מתוך שמחה והכרת הטוב, על כל הדברים שיש לנו בכל יום ויום, על ניסוך שבכל יום עמנו, על הדברים שנראים כמוכנים מאליהם באופן דממילא, שהקב"ה נותן ומשפיע עלינו ברוב רחמיו וחסדיו המרובים בכל עת ועונה, ובתוך האבל והצער על חורבן הבית, שכבר כמעט ב' אלפים שנים אנו מטולטלים בגלות הנוראה והחשוכה הזו, עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו, עם כל זה אנחנו חייבים להודות ולהלל ולשבח על כל הניסים הגדולים שהקב"ה עושה עמנו, עם כל יחיד ויחד, בכל רגע ובכל זמן, ובענין זה צריך להוסיף ולהרבות שמחה וחדוה בחי העולמים.

ובענין השמחה ראיתי דבר מיוחד, שבדקו כמה חוקרים נכריים, שהשמיעו ניגונים שמחים לקבוצת אנשים חולים השרויים בתרדמה בחוסר הכרה רח"ל, ובאזני קבוצה נוספת השמיעו ניגוני עצבות, ובאזני קבוצה אחרת לא השמיעו מאומה, והעלו דבר פלא במחקרם, שאותם החולים שהשמיעו באזניהם ניגונים שמחים, נרשמה פעילות גבוהה במוחם, בכפל כפליים מן הקבוצה ששמעו ניגוני עצבות, ובוודאי מאותם שלא שמעו שום ניגון, שלא היה ניכר שום פעילות במוחם, והלוא כבר אמרו חז"ל (איכ"ר ב, יג) 'חכמה בגויים תאמין'. ואם בגויים גרורים, נכרים דחביל גופיה כד, על אחת כמה וכמה בני קל חי עם בני ישראל, וודאי שכל פעולת שמחה, מרוממת ומעלה אותם לדרגות גבוהות.

והזמן גרמא, להוסיף ולהתבונן בעבודת השמחה, להרבות בשמחה של מצוה בכל עת ורגע, יחד עם העצבות והאבלות על חורבן הבית, וכוח השבת מסייע, וביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, וע"י שנתאמץ ונתחזק להיות בשמחה בכל מעמד ומצב, בכל עת ורגע, בכל הקישויים הקטנים עם הגדולים, בכל הניסיונות והתלאות, הספקות והרהורים, נזכה בעזה"י להמשיך עלינו שמחה גדולה, עד שנזכה לשמחת עולם על ראשינו, בב"א.

(כ"ק אדמו"ר מטאלנא שליט"א - דברות קודש)

נמצא עולה שיחד עם הצער והאבל על חורבן הבית, ועל כל הצרות הנוראיות שארעו אותנו, עדיין יש מקום בראש ובלב להודות ולשבח, מתוך שמחה והכרת הטוב, על כל הדברים שיש לנו בכל יום ויום, על ניסוך שבכל יום עמנו, על הדברים שנראים כמוכנים מאליהם באופן דממילא, שהקב"ה נותן ומשפיע עלינו ברוב רחמיו וחסדיו המרובים בכל עת ועונה, ובתוך האבל והצער על חורבן הבית, שכבר כמעט ב' אלפים שנים אנו מטולטלים בגלות הנוראה והחשוכה הזו, עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו, עם כל זה אנחנו חייבים להודות ולהלל ולשבח על כל הניסים הגדולים שהקב"ה עושה עמנו, עם כל יחיד ויחד, בכל רגע ובכל זמן, ובענין זה צריך להוסיף ולהרבות שמחה וחדוה בחי העולמים.

כבר הזכרנו פעמים הרבה היסוד שהעלו בזוה"ק (ח"ג עה). 'אמר רבי אלעזר בכייה תקיעא בלבאי מסטרא חדא. וחדוותא בליבאי מסטרא אחרא'. שיכול לבו של איש ישראל להשיג ב' ענינים הפכיים בהדי הדדי ובחדא מחתא, שמחה מחד גיסא ועצבות מאידך גיסא, ולב האדם עמוק עמוק ומי ימצאנו, והוא יכול להשיג נפלאות, ותהא השמחה וההודאה תקועה בלבו ביתד בל תימוט, יחד עם כל צער החורבן, ועבודת איש ישראל למצוא נקודת השמחה והחדוה, בכל עניני הצער והאבלות, עבדו את ה' בשמחה.

ובענין זה כבר הזכרנו מעשה פשוט, אשר ראיתי בעיני, שהייתי בניחום אבלים אצל משפחה שארע בהו מילתא קשה, שנהרג אחד מבני משפחתם במיתה משונה רח"ל, וישבו האבלים הדויים בעמק הבכא בעצבות נוראה, ויתמות קשה, ותוך כדי שישבתי שם, יצא מחדר האוכל אדם זר, ואמר שהוא סיים לתקן את המקרר, ונאנחו הכל אנת רוחה, וראיתי שמחה על פני האבלים, ושאלתי לשמחה זו מה עושה, והשיבו שכבר ב' ימים שהמקרר נשבר, והמאכלים נפסדים, ואין משקה קר לצנן את החום, ועתה הגיע מומחה לתקן את המקרר, ומשעה שסיים מעשיו, והמקרר עושה מלאכתו נאמנה, שמחו הכל במעשיו.

ושאלתי את האבלים למה הביאו שמחה בלבם, וכי בן משפחתם שנפטר רח"ל קם לתחיה יחד עם המקרר, והלוא האבל לפנינו, ומה נשתנה מעתה, ומה השמחה הגדולה בתיקון המקרר, אלא נמצינו למדים יסוד גדול, שעד כמה שהצער הוא גדול ונורא, עם כל זה תמיד הוא יכול להיות קשה יותר, ובכל עצב יהיה מותר, ועדיין יכול אדם למצוא שמחה בלבו על ענין פשוט וקל, בתוך כדי צער גדול ביותר.

ואמרתם לאותם אבלים, שמאחר וכן הוא, כמה צריכים להודות ולשבח ולשוש ולשמוח על כל אותם הדברים שלא נתקלקלו, והם עושים מלאכתם נאמנה, וב"ה הם חיים ובריאים ושלמים והם יכולים לאכול ולשתות ולישן, וכך על כל ענין וכל דבר צריך להודות ולשבח בכל רגע ורגע, ואין צריך להתמתן עד שמתקנים איזה דבר שנשבר, בכדי להודות עליו, ואפשר להודות עליו כבר מלכתחילה.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: באותו היום היה הרה"ק מזידיטשוב בסערת רוח ונפש גדולה מאוד, וגם תפילתו לא היתה כתמול שלשום. בשעות של אחר הצהריים, כשראה הרה"ק מזידיטשוב את בנו רבי אליהו פתח ואמר לו: "בני יקירי, אבקשך מאוד שבעתיד אל תביאני לידי קבלת פדיונות שכאלה, שהרי זה היה לאחר 'מעשה בית דין', ולא נותרה לי עצה אחרת אלא לשנות את צורתו..."

פנים במשפט

להבות האש הענקיות ליחכו ברעבתנות רבה את שדות התבואה הגדולים של ר' נטע. במהירות עצומה הפכו את השטחים הזהובים למאכלת אש. השדות שהיו עמוסים בחיטה, תאוה לעיניים, ושהיו עתידים להיקצר על ידי פועליו של ר' נטע ולהפוך לקמח משובח, בערו באש חזקה שלא הותירה להם כל סיכוי. רק לאחר מאמצים רבים הצליחו פועליו של ר' נטע להשיג שליטה על האש הבעורת, אך כבר היה זה מאוחר מדי: השדות נשרפו לחלוטין, יחד עם כל מחסני התבואה, ולא נותר מהם כלום.

אין לשער ואין לתאר את גודל צערן של ר' נטע בראותו את מעשי ידיו עולים באש, אך נחמה הייתה לו: בהיותו בר דעת השכיל ר' נטע לבטח את כל רכושו בביטוח ממשלתי רחב היקף. אמנם ביטוח זה עלה לר' נטע בסכומי כסף גדולים, מדי שנה בשנה, אך עתה התברר שהיה זה צעד נבון בהחלט: הביטוח היה עתיד לשלם את כל הנזק שחוללה השריפה, מהחל ועד כלה. היה זה ביטוח מקיף וכולל שכיסה את כל הנזקים עד לפרוטה האחרונה.

תוך זמן קצר הגיעו אנשי הביטוח כדי לבחון את השדות השרופים ולאמוד את גודל הנזק, על מנת להכין את התשלום המלא לר' נטע. אנשי הביטוח סובבו בשדות, בדקו היטב את הנעשה, עיינו בספרי החשבונות של ר' נטע, והגיעו למסקנה כי הנזק עומד על סכום של חמישים אלף זהובים, והודיעו לר' נטע כי בהקדם ממש יגיע אליו הסכום במלואו.

בעוד אנשי הביטוח מסיימים את ענייניהם אצל ר' נטע ומתכננים את צעדיהם לשוב אל ביתם, הגיע אליהם שמש הכנסייה המקומית ולחש באזניהם כי מוטב יעשו אילו יואילו לבוא לביקור נימוסין אצל הכומר המקומי, שכן מידע חשוב יש לו בעבורם, כזה שיכול להביא להם רווחים עצומים שהם אינם מעלים על דעתם.

אנשי הביטוח לא התמהמהו ותוך שעה קלה כבר היו ישובים סביב שולחנו של הכומר המקומי, שונא ישראל מובהק, איש רע מעללים וערמומי להפליא. לאחר שהכומר ציווה להגיש בפניהם כיבוד, החל ללחוש באזניהם: הלא תדעו כי בני העיירה מגיעים לשתף אותי בכל ענייניהם וסודותיהם ומבקשים ממני את עזרתי ועצתי. ובכן, אני מרשה לעצמי לשתף אתכם בסוד מעניין שנודע לי: אמש הגיעו אלי שני אנשים מתושבי העיירה וסיפרו לי כי בעיניהם ראו את נטע היהודי, בעל שדות התבואה, מגיע בחשאי לשדותיו כשבידו לפיד אש בוער ופח נפט גדול. לאחר שהתז את הנפט על התבואה, הוסיף נטע והבעיר את התבואה, וכך נשרפו כל השדות.

שמא תשאלו, המתיק הכומר סוד, מפני מה עשה זאת נטע היהודי? אין אני יודע תשובה ברורה לכך, אבל דומה עלי כי הסיבה לכך היא כי ידוע ידע נטע היהודי שבזו השנה התבואה לא עלתה יפה, סחורה קלוקלת צמחה לו והיא לא הייתה ראויה למכירה. החליט איפוא היהודי, ככל הנראה, לשרוף את השדות על התבואה, וכך ישלם לו הביטוח את כל ההפסדים מתחילה ועד סוף, והוא את נפשו הציל.

אם תמתינו כמה דקות, השלים הכומר את דבריו, אשלח את שמש הכנסייה להזמין הנה את עדי הראייה והם יספרו לכם את שראו עיניהם. לא המתין הכומר לתשובתם של אנשי הביטוח ותיכף ביקש מהשמש שיזמין הנה מיד את פלוני ואלמוני, כדי שהללו יספרו את אשר "ראו".

לאחר זמן קצר הופיעו שני ברנשים משולי

השופט ניסה גם הוא את כוחו ושאל את הנאשם: האם אתה הוא נטע היהודי ממקום זה וזה אשר פרטיו האישיים הם כך וכך. ר' נטע ענה בקול: בוודאי! כך שמי וזה זכרי! שוב פנה השופט לעדים ושאלם: האם אדם זה הוא נטע היהודי? האם אדם זה הוא זה ששרף את השדות? והעדים עונים בבטחון עצום: זה אינו נטע ואת האיש הזה לא ראינו שורף את השדות.

החברה של העיר, טיפוסים מפוקפקים בעליל, ובשפה עילגת סיפרו כי הם ראו את היהודי מגיע עם לפיד אש ופח נפט ושרוף את השדות. הם האריכו בתיאורים חיים של המאורע ועל האש שהתפשטה במהירות וכמעט שסיכנה את כל בתי העיר. אנשי הביטוח שמחו מאוד על המידע ופנו תיכף לשלטונות לדווח על המאורע.

ר' נטע שלא ידע מכלום הופתע עד מאוד כשפתח את המכתב שהגיע אליו מהנהלת הביטוח. הוא כשלעצמו היה סבור שהמעטפה מכילה המחאה בנקאית על כל סכום הנזק שהסבה השריפה: חמישים אלף זהובים. אך לא כך היה: המעטפה הכילה זימון בהול לבית המשפט הממשלתי בעוון נסיון הונאת הביטוח בנסיבות מחמירות, ועוון סיכון שלום הציבור

בהצתה מכוונת של שדות התבואה. אל הזימון היה מצורף גם עדותם של שני הברנשים שטענו כי הם אלו שראו את היהודי מצית את השדות.

המחשבה הראשונה שעלתה בראשו של ר' נטע הייתה: הנה לי שמותיהם של מציתי האש! אכן, מאז השריפה הגדולה הטרידה השאלה את מנוחתו של ר' נטע ללא הרף: כיצד אירעה השריפה הגדולה? הלא אמצעי בטיחות רבים היו מפוזרים בשדות, והם נועדו למנוע מקרים שכאלה; לא היה זה יום חם מהרגיל והשמש לא יקדה; בדרך הטבע לא הייתה אמורה השריפה לפרוץ. דומה היה על ר' נטע כי מדובר בהצתה, אך כיצד יוכל לדעת מי הם המציתים ומה היו מניעייהם?

עתה שהתברר כי הם העדים, מיד חשב ר' נטע כי "כל הפוסל במומו פוסל", בוודאי ברנשים אלו שיוודעים היטב מה הוא כביכול עשה, הם בעצמם עשו כך. הם ולא אחרים אלו שהציתו את השדות, וכיון שכן נהירים להם כל פרטי האירוע. ר' נטע הכיר היטב את אותם ברנשים רעי לב, וידע כי קנאתם ושנאתם יכולה להביאם לידי מעשים מכווערים אלו, אלא שלא פילל ולא מילל ששתי רעות יעשו: שהם מסוגלים גם לשרוף את שדותיו וגם להעליל עליו שהוא זה שעשה זאת.

לאחר בירור קצר שערך ר' נטע הוברר לו כי ידיו של הכומר הרשע בוחשות בקערה זו. הבין איפוא ר' נטע שהכומר הוא זה שזים את התוכנית כולה: הוא זה ששלח את הברנשים לשרוף את השדות והוא זה שהביא את הברנשים כעדים בפני אנשי הביטוח לספר כי הוא שרף את השדות.

אובד עצות היה ר' נטע. תחילה ניסה להשיג עורך דין שייצג אותו, אך נוכח לדעת כי אין עורך דין שמסכים להיכנס ולטפל בתיק סבוך שכזה שסיכויי ההצלחה נמוכים בו מאוד; וכי מה יש להשיב מול עדים שעומדים ומצהירים בהן צדקם כי הם ראו את היהודי שורף את השדות!? עורכי הדין ידעו כי השלטונות מחמירים מאוד בתיקים שכאלה, הן בשל הנסיגנות שהיו קיימים להונות את הביטוח, והן בשל הסכנה הגדולה שהייתה כרוכה בשריפות שכאלה.

בבוקר השכם של יום המשפט, הקדים ר' נטע ופנה לבקש עצה וברכה מהצדיק המתגורר בסמוך, הלא הוא הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א. במהירות רבה הגיע אל בית מדרשו של הרה"ק מזידיטשוב, וביקש להיכנס לקודש פנימה. אלא שהמשמשים בקודש הודיעו לו כי אין כל אפשרות להכנס עתה אל הרבי: הרבי עומד עתה בהכנה דרבה לתפילת שחרית, ואין קבלת קהל עתה בשום פנים ואופן.

ככל שר' נטע הסביר למשמשים כי הוא מצוי בסכנה גדולה, הזמנו קצר בשל כך שהמשפט

אוצרות הפרשה

זה היהודי ששרף את השדות! עדותינו היא על נטע היהודי, זה שמתגורר בעירנו, ואותו ראינו מבוער את הבערה! היהודי שעומד לפנינו - כלל אין אנו מכירים אותו.

הקטיגור לא ידע את נפשו, שכן הוא ידע היטב שזהו האדם עליו מתקיים המשפט, והוא ביקש מהעדים לגשת שוב אל מקומו של הנאשם ולזהות אותו. אך העדים בשלהם: איש זה אינו מוכר לנו כלל, הוא אינו נטע היהודי והוא אינו זה ששרף את השדות.

מהומה של ממש החלה להיות בבית המשפט. הקטיגור איבד את עשתונותו ולא הבין מה קרה להם לעדים שלפתע טוענים כי איש זה אינו נטע היהודי. הקטיגור עצמו הכיר את ר' נטע והוא ידע היטב כי בו הדברים אמורים, גם העדים הלא אמורים להכיר אותו, והנה לפתע דבר שכזה.

השופט ניסה גם הוא את כוחו ושאל את הנאשם: האם אתה הוא נטע היהודי ממקום זה וזה אשר פרטיו האישיים הם כך וכך. ר' נטע ענה בקול: בוודאי! כך שמי וזה זכרי! שוב פנה השופט לעדים ושאלם: האם אדם זה הוא נטע היהודי? האם אדם זה הוא זה ששרף את השדות? והעדים עונים בבטחון עצום: זה אינו נטע ואת האיש הזה לא ראינו שורף את השדות.

לנוכח החוכא והאיטולא שנהיה באולם הדיונים, חשד השופט כי נעשה כאן נסיון להוליך אותו שולל ולהשימו ללעג ולקלס. השופט איפוא מיהר לנעול את הדיון וקבע: הלא הקטיגור מודה שהאיש העומד לפנינו הוא נטע היהודי החשוד בשריפת השדות, ואילו העדים טוענים בכל תוקף כי לא הוא זה ששרף את השדות אלא אדם אחר; הרי לנו שהעדים מעידים על חפותו של הנאשם, והרי אני קבל את דבריהם וקובע כי נטע היהודי יצא זכאי בדיון.

לשמע דברים מופלאים אלו נענה רבי אליהו ואמר: עתה מבין אנכי את דברי אבי מורי שאמר שלא נותרה לו עצה אלא לשנות את הצורה, כי אכן היה זה לאחר שכלו כל הקיצין והשופטים בקשו להעניש אותך בעונש חמור מאוד, וכשהשתנתה צורתך היה זה המוצא היחיד להוציאך זכאי, שהעדים לא הכירוך ובכך העידו כי לא אתה הוא זה ששרפת את השדות.

עם סיפור זה הפליא בספר 'חיי צבי' לפרש כמין חומר ובטוב טעם על דרך הרמז את דברי הפסוק בפרשת השבוע (דברים א ז): 'לא תִּכְרֹו פְּנִים בְּמִשְׁפָּט... כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹהִים הוּא' - אם הקב"ה רוצה וחספך שאדם פלוני ייצא זכאי בדיון, כשהוא נאשם בפני ערכאות של גויים על לא עוול בכפו, הרי שהקב"ה משנה את צורתו עד שלא יכירו פניו במשפט - שהעדים אינם מכירים אותו ואינם יודעים לזהותו.

(הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

כשראה הרה"ק מזידיטשוב את בנו רבי אליהו פתח ואמר לו: "בני יקירי, אבקשך מאוד שבעתיד אל תביאני לידי קבלת פדיונות שכאלה, שהרי זה היה לאחר 'מעשה בית דין', ולא נותרה לי עצה אחרת אלא לשנות את צורתו...".

רבי אליהו שתק וקיבל את דברי אביו בהכנעה למרות שלא הבין פשר דבר: את דבריו שהיה זה לאחר 'מעשה בית דין' הסתפק רבי אליהו האם הכוונה לאחר מעשה בית דין של מטה או לאחר מעשה בית דין של מעלה, שכבר נגזרה הגזירה על ר' נטע, אך מה הייתה כוונתו על שינוי הצורה, לא הבין כלל? עם זאת ידוע ידע רבי אליהו כי דבריו של אביו לא ישובו ריקם, ויהי כמשתאה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו.

אחרי יומיים שב ר' נטע אל מעון קדשו של

לנוכח החוכא והאיטולא שנהיה באולם הדיונים, חשד השופט כי נעשה כאן נסיון להוליך אותו שולל ולהשימו ללעג ולקלס. השופט איפוא מיהר לנעול את הדיון וקבע: הלא הקטיגור מודה שהאיש העומד לפנינו הוא נטע היהודי החשוד בשריפת השדות, ואילו העדים טוענים בכל תוקף כי לא הוא זה ששרף את השדות אלא אדם אחר; הרי לנו שהעדים מעידים על חפותו של הנאשם, והרי אני קבל את דבריהם וקובע כי נטע היהודי יצא זכאי בדיון.

הרה"ק מזידיטשוב כשפניו שוחקות ובשורה טובה בפיו: 'יצאתי זכאי בדין והשופטים נאלצו לקבוע כי אנכי חף מפשע. רבי אליהו פנה אליו וביקשו לדעת מה התרחש באולם בית המשפט, ור' נטע פתח וסיפר: מאורע מוזר ביותר אירע בשעת משפטי, כי הנה לאחר שהקטיגור סיים להשמיע את דבריו הקשים וביקש להטיל עלי עונש כבד, עלו העדים כדי להעיד את עדותם.

הברנשים, עדי השקר והכזב, השמיעו את דבריהם בהרחבה רבה ותיארו בצבעים חיים את שכביכול ראו עיניהם כיצד אנכי שורף את שדותיי, אולם לאחר גמר עדותם, כשהשופט ביקש מהעדים לזהות את הנאשם כי אכן הוא זה שאותו הם ראו שורף את השדות, הסתכלו בי העדים במבט נוקב ואמרו בנחרצות: לא ולא! אין

עומד להיערך היום, המשמשים מצידם השיבוהו כי למרות השתתפותם בצערו אין בידם לסייע לו. מזהירים הם ועומדים שלא להפריע לצדיק בשעות אלו בהם הוא מתכונן לתפילה.

תוך כדי דיבורם חלף ועבר שם הרה"ק רבי אליהו, בנו של הרה"ק מזידיטשוב. ר' נטע שהכירו עזב את המשמשים לנפשם ופנה אל ר' אליהו בתחינה: עזור נא לי להכנס עכשיו אל הרבי. גולל ר' נטע לפני רבי אליהו את כל המאורעות, וביקש ממנו לסייע בידו להכניס עתה אל הרבי את 'הקוויטל' יחד עם סכום כסף חשוב לפדיון נפש.

רבי אליהו נאנח מאוד לשמע דברי ר' נטע והשיבו: דע לך שהדבר קשה עלי מאוד כי אכן אין רצונו של אבי, הרבי שיאריך ימים, שיטרידו אותו בזמן הכנותיו לתפילה, אך היות ורואה אני כי שעתך דחוקה מאוד והעניין דחוף ביותר, הרי שנכון אני להכניסך אל חדרו של אבי בתנאי קודם למעשה, שלא תרבה בדברים אלא תושיט את הקוויטל והפדיון נפש ותאמר בקצרה שאתה זקוק היום לרחמים רבים, ותיכף ומיד, עם כלותך לדבר, תצא מהחדר. עם זאת, דע כי אין אני יכול להכניסך עד שאכין לפניך את הדרך. אני יכנס לאבי ולאחר שאצא אסמן שהדלת פתוחה בפניך.

כנס רבי אליהו אל אביו והחל לשוחח עמו מענייני צרכי הבית: גולל רבי אליהו את המצב הכלכלי של הבית, שהוא אינו שפיר, וכי חובות גדולים ועצומים רובצים עליו. הוצאות יש למכביר, ואילו הכנסות כמעט ואינם. החנווני שמספק את המאכלים לבית הרבי תובע את שלו, והוא אינו מסכים להמשיך ולמכור בהקפה.

התפלא הרה"ק מזידיטשוב עד מאוד, שכן מעולם לא הטרידו רבי אליהו בעניינים גשמיים כגון אלו, ועל אחת כמה וכמה שלא שוחח עימו על דברים אלו בשעה נעלה זו בה הוא מתכונן לתפילה. לא האריך הרבי בדברים, ושאלו במילה אחת: נו?! כאומר: מה רצונך שאעשה בעניין זה? התנצל רבי אליהו מאוד ואמר: אמנם אין שעה זו ראויה לשוחח על דברים כאלה, אלא שהנה עומד כאן בחוץ אדם אחד שיש לו בקשה גדולה והוא אינו יכול להמתין עד לאחר התפילה. אם יסכים הרבי לקבלו זה עתה ולברכו, והוא מצידו מתחייב שלא להאריך בדברים, הרי שבכסף שייתן כפדיון נפשו, נוכל לשלם את כל החובות.

הרבי הניע בראשו לאות הסכמה, ורבי אליהו מיהר לצאת החוצה ולסמן לר' נטע שימהר להיכנס ולבקש את ברכת הרבי. ר' נטע הושיט את הקוויטל והפדיון נפש, ואמר בקצרה ממש בצרה גדולה אנכי! יש לי היום דיון בבית משפט ואני זקוק לברכה ולישועה. הרה"ק מזידיטשוב הושיט לו את ידו ואמר לו: לך לשלום, והשי"ת יצליח דרכך וישועך בישועה מן השמים.

באותו היום היה הרה"ק מזידיטשוב בסערת רוח ונפש גדולה מאוד, וגם תפילתו לא היתה כתמול שלשום. בשעות של אחר הצהריים,

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

כמה פעמים חייב כל אחד ואחד לחזור על הגמרא מדינא | סיכה להעביר
| הזזה בתשעה באב | הזהירות שלא לישוב על קרקע בלי הפסק דבר אחר
| האם מותר להחמיר לאחר חצות היום של ט' באב ולשבת על כסא נמוך

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

עיקר מצות תלמוד תורה כדן, ואם אפשר הדבר
היה ראוי לארגן בחינות גם לבעלי בתים למה
שלומדים כהנ"ל.

והגר"א זצ"ל עורר תלמידיו לחזור על מסכתא
ברא"ש או רב אלפסי שיזכור עיקרי הדברים, ואין
בידי האריך כאן, אבל הלומד ואינו חוזר והיינו
לזכור לכל הפחות בע"פ עיקרי המסכתא, טועה
בעיקר סדר הלימוד והיו כזורע ואינו קוצר.

ובזכרוני אצל מו"ר הגר"מ שניידער זצ"ל
שדקדק מאד שכל תלמיד מלבד שיעורי עיון
בבוקר חייב היה כל שבוע ללמוד וליבחן על ד'
דפין גמרא רש"י ותוס', וזהו מעיקרי חובת לימוד
התורה ושננתם לבניך שיהיו דברי תורה מחודדין
בפיך שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו.

ולכן מחובת האב בשלוח בנו לישיבה לראות
שהבן ישנן תלמודו שידע ויזכור תלמודו, מלבד
העיון שבזה דוקא נכנס לעומק התורה, וביגיעה
ועמל להספיק כל שבוע דפין בע"פ ולחזור היטב
עם שיעור עיון היאך להתעמק בתורה יוצאין
המ"ע דת"ת כהלכה.

כמה פעמים חייב כל אחד ואחד לחזור על הגמרא מדינא

שאלה: כמה פעמים חייב כל אחד ואחד
לחזור על הגמרא מדינא?

תשובה: שמעתי מועד נאמן בשם הקדוש
ה"חפץ חיים" זצ"ל שאם לומד ולא חוזר ד'
פעמים לא יצא מצות תלמוד תורה, וכוונתו
שהמצוה ללמוד היא כדי לזכור, אבל בפחות
מד' פעמים שהלימוד הוא שלא ע"מ לזכור לא
יוצאין, וכן מפורש ברש"י ברכות ו: ד"ה אגרא
שלימוד שאינו להעמיד השמועה אין בו שר
לימוד. ובספר מעשה רב מובא בשם הגר"א זצ"ל
שחזרה אין לה שיעור, וכן הגר"א מפרש הפסוק
"לב חכם לימינו" היינו לחזור לאחור ולחזור, ו"לב
כסיל לשמאלו" להמשיך. ומכאן נראה לשבח מאד
הבחינות בישיבות וכוללים שיש בזה ברכה מרובה
מאוד, שעל ידי זה שחוזרין על לימודם מקיימין

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים' לשאלות בהלכה 02-803-9999

תשובות בהלכה מפי הרבנים הגאונים שליט"א

הרב יצחק אברהמוביץ' | הרב יצחק מאיר אדלר | הרב אברהם מרדכי ארשטר | הרב פנחס בלוי | הרב ישראל ברלינר | הרב אהרן מרדכי
גרין | הרב שבח דוידוביץ' | הרב ישראל הורנצ'יק | הרב ברוך וידיסלבסקי | הרב ישראל זילברברג | הרב שאול משה טיטלבוים | הרב
אברהם מרדכי לוינגר | הרב יחיאל מיכל לנדאו | הרב יחיאל רבינוביץ' | הרב רפאל יצחק רוזמרין | הרב שלמה חיים רוזמרין | הרב משה
רוטשטיין | הרב שמעון רוסק | הרב ישראל שאהן | הרב אברהם יהודה שטיין | הרב שמואל יוסף שטיצברג | הרב יוסף מרדכי שלמון

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יעקב גרינוואלד שליט"א
רב ביהמ"ד בעלזא "זכרון רפאל" בני ברק
וחבר הביד"צ דקהל 'מחזיקי הדת' באר"י

סיכה להעביר הזוהמה בתשעה באב

שאלה: הנה ביום כיפור נרסר לסוך את הגוף אף בכדי להעביר את הזוהמה, האם בתשעה גם אסרו או רק לסוך לתענוג נאסר, אבל בכדי להעביר את הלכלוך מותר?

תשובה: נחלקו האחרונים בדין סיכה בתשעה באב, אם מותר לסוך כדי להעביר הזוהמה. שלגבי יום הכיפורים נפסק בשולחן ערוך (או"ח סי' תריד סעי' א) שסיכה אסורה אפילו אם כוונתו להעביר הזוהמה, ורק לחולה או למי שיש חטטין בראשו מותר לסוך ביום הכיפורים. ואילו לגבי תענית ציבור נפסק (או"ח סי' תקעה סעי' ג) שאף שאסור בסיכה, מותר לסוך על מנת להעביר הזוהמה. וכן הדין באבל (שולחן ערוך יו"ד סי' שפ"א סעי' ב), שלהעביר הזוהמה מותר לסוך.

והנה, בהלכות תשעה באב סתם המחבר ולא פירש אם מותר לסוך כדי להעביר הזוהמה. וכן כתב (או"ח סי' תקנד סעי' טו): 'סיכה, אינה אסורה אלא של תענוג, אבל מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש'. התחיל בסיכה של תענוג שאסורה, וסיים ביש לו חטטין בראשו שמותר לסוך, ולא פירש מה הדין בסיכה להעביר הזוהמה, אם אסורה כיום הכיפורים או מותרת כתענית ציבור.

אמנם מצאנו שנחלקו הפוסקים בזה. במטה יהודה (שם ס"ק י"א) כתב, שאסור לסוך אפילו להעברת הזוהמה, וראיה ממה שאמרו בפסחים (נד, ב) 'אין בין תשעה באב ליום הכיפורים אלא שזה ספיקו אסור וזה ספיקו מותר', הרי שלכל שאר דברים שיום הכיפורים שבים שבוים הכיפורים

ברם לכאורה דברי הביאור הלכה קשים, שמאחר שאמרו שתשעה באב כיום הכיפורים, מאין הרגלים לחלק בין סוגי רחיצה וסיכה.

ואולי דעתו היא, שכל איסורי תשעה באב אינם אלא משום אבילות ולא משום תענית, אלא שהחמירו בו יותר משאר אבילות ועשאוהו כדני יום הכיפורים, משום שהוא אבילות ציבור, וכמו שכתב הריטב"א (תענית יג, ב). ומאחר שאין סיבת האיסור בתשעה באב שיהיה לסיבת האיסור ביום הכיפורים, יש לנו לומר שהברייתא לא באה להשוות את דיניו ממש ליום הכיפורים, אלא באה לומר רק שעיקרי האיסורים דומים ליום הכיפורים, כגון עצם איסור רחיצה שאסורה אפילו במקצת הגוף כיום הכיפורים. אבל לעולם יש פרטים שלא אסרום בתשעה באב, ולא החמירו בהם באבילות של ציבור יותר מבאבילות של יחיד. ולכן מובן מה

אסור לסוך כדי להעביר הזוהמה, הוא הדין בתשעה באב.

מאיך, בביאור הלכה (שם ד"ה סיכה) הביא שמפורש בברייתא בירושלמי (תענית פ"א ה"ו) שמותר לסוך להעביר הזוהמה בתשעה באב, ואין לדחות ברייתא מפורשת בירושלמי מכח דקדוק שיש לנו בבבלי. והוסיף שדקדוק זה כלל אינו ראייה, שיש לומר שהכלל האמור בברייתא בפסחים 'אין בין תשעה באב ליום הכיפורים', נאמר רק לגבי שיעור הרחיצה והסיכה שאסורים בתשעה באב, ובאה הברייתא ללמדנו שהאיסור הוא כמו ביום הכיפורים שאסור אפילו להושיט אצבעו במים, אבל משאר דברים שאסורים בתשעה באב וביום הכיפורים לא דיברה הברייתא, ואפשר שיש סוג של רחיצה או סיכה שלא נאסרו כלל בתשעה באב, כגון שאינה לתענוג אלא להעביר הזוהמה. ומסיים הביאור הלכה שמשמע כדעתו בגמרא תענית (ל, א) שמדמה תשעה באב לאבל, וכיון שאבל מותר בסיכה שהיא להעביר הזוהמה, הוא הדין לתשעה באב.

סיכה להעביר הזוהמה מותרת בתשעה באב. אבל המטה יהודה סבר שבתשעה באב אסור העיניים גם משום תענית לבד מדיני אבלות, ובדיני תענית עשאוהו תענית חמורה כיום הכיפורים ולא כשאר תענית ציבור. ולכן הוכיח שאסור לסוך כדי להעביר הזוהמה ממה שהגמרא מדמה דיני תשעה באב ליום הכיפורים, שכל פרטי הדינים הנהוגים ביום הכיפורים נוהגים בתשעה באב, ואין שום סברא לחלק ביניהם, וממילא אסור גם לסוך להעביר הזוהמה בתשעה באב כמו ביום הכיפורים.

לפי זה גם מה שמביא הביאור הלכה בסוף דבריו מהגמרא בתענית, שתשעה באב דינו כאבל, ולמד מזה שאבל מותר לסוך להעביר הזוהמה, לא קשה על המטה יהודה. שכן בתשעה באב יש דינים נוספים שהם מדיני תענית, ולא רק מצד אבילות, ומצד דין תענית נובעת החומרא בסיכה שאינה של תענוג.

הרה"ג רבי נתן גוטליב שליט"א
מו"ץ בהעדה החרדית ובק"ק תולדות אהרן
ומח"ס מגדים חדשים

הזהירות שלא לישב על קרקע בלי הפסק דבר אחר | האם מותר להחמיר לאחר חצות היום של ט' באב ולשבת על כסא נמוך

שאלה: שמעתי שאף שאין יושבין בתשעה

באב על הכסא רגיל, יש לזהר שלא לישב על קרקע בלי הפסק דבר אחר.

תשובה: כ"כ החיד"א בברכי יוסף (סי' תקנב סק"ח) וז"ל, צריך להפסיק בבגד בינו לקרקע, על פי הקבלה, כי אין לישוב בקרקע אפילו עם בגדיו, עכ"ל. וכן בשערי תשובה (שם סק"ח) כתב שיש לחוש על דבריו. והכף החיים (סקל"ט) כתב שכהיום שהקרקע מרוצף ואין יושבין על קרקע עולם, אין צריך

להחמיר כל כך, אבל אף בקרקע מרוצף טוב להחמיר לעשות הפסק.

ומענין זה יש לציין שהלבושי שרד בשו"ת נאות דשא (סי' לו) נשאל מאחד האם מותר לו להחמיר לישוב על קרקע עד מוצאי ט' באב (כלומר גם אחר חצות היום). והשיב שאין לנהוג כן, כיון שט' באב נקרא מועד, ואין להתאבל יותר ממה שנקבע להלכה, וכיון שהרמ"א פסק סי' תקנט (סעיף ג) שאין יושבין על הארץ רק עד חצות היום, אין להוסיף לישוב על הארץ עד הערב

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא בתרא דף מז-נג

אמנם בשו"ת בית שערים (או"ח סי' קצו) כתב בנדון דומה, שאין ללמוד מהמבואר בסוגיין ובדברי הרמב"ם לענין זה, שכן הרמב"ם דקדק בלשונו וכתב שהסיבה שהכפיה מועילה היא מחמת שרוצה להיות מיישראל, לא כן בנידון דידן שנוהג כמומר לכל דבריו, ונראה שאין רצונו להיות מיישראל, ולפיכך אין האומדנא הזו קיימת לגביו.

וכן כתב המהרי"ק (שורש סג) שאין לכפות על מומר גירושין מטעם זה, מאחר ואינו חפץ להיות בכלל ישראל. ואף שיש חולקים עליו לענין גט, הוא מפני שפירשו הלכה זו שלא כדברי הרמב"ם, אלא כדברי תוס' (ד"ה אילימא) שכל שמחויב לדבר הרי הוא כמכר, והרי תליוהו וזבין זביניה זביני. וכתב עוד שאפשר דוקא כשהוכה תשש יצרו כמו שכתב הרמב"ם ולא בזה שעושה את מעשה המכירה בלא כפיה, ואין מה שישבר את יצרו.

חזקה במקום תפילה בבית הכנסת

במשנה: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן בנכסי האב (בבא בתרא מט, ב).

בשו"ת משאת בנימין (סי' לא) נשאלה שאלה, באדם שישב על מקום חמיו בחייו ובמותו, ואף לאחר מותו ישב במקומו למעלה משני חזקה, ולאחר זמן רב באו בני חמיו שהם יורשיו, וטענו שמקום זה שייך להם בירושה מאביהם, והוא טוען כנגדם שקיבל את המקום במתנה מחמיו בינו לבניו בלא עדים ומכח זה הוא יושב במקום הזה, והרי ישב בו שני חזקה ולא מיחו בו, ולפיכך מקום זה שייך לו כדין חזקה שיש עמה טענה, האם חזקתו מועילה או לאו.

בתשובתו יצא לדון תחילה, האם טענתו שחמיו הקנה לו המקום נחשבת לטענה המועילה לחזקה, שהרי הקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה ובקנין סודר, וכאן אינו אומר שחמיו לו את המקום בקנין כלשהו, וכל טענתו היא רק מכח ישיבתו על המקום הזה, ואפשר שישבה זו אינה מעשה קנין כלל, וגם חזקה גמורה של הקרקע אין כאן שהרי אין כאן מעשה בגוף הקרקע של נעל וגדר ופרץ, והישיבה עצמה אינה מעשה קנין, שהרי שנינו (לקמן ג:) שהמציע מצעות בנכסי הגר לא קנה כיון שאין זה מעשה בגוף הקרקע, ולכאורה ישיבה על מקום בבית הכנסת לא תיחשב למעשה קניין בגוף הקרקע אלא כהצעת מצעות בלבד.

אך כתב, שבטענה זו אין לערער את מוחזקתו של היושב, כיון שבכל מקום יש לדון את מעשה הקניין לפי ענינו, ולפיכך, אף על פי שהמציע מצעות בנכסי הגר לא קנה, הוא משום שאין דרך להציע מצעות אלא לעשות מעשה בגוף הקרקע, אבל מקומות בית הכנסת זו דרכם לשבת בהם, ולפיכך הדין נותן שישבה עליהם תיחשב למעשה קנין.

אך כתב שממקום אחר יש לבוא ולומר שהחזקה אינה מועילה, שהרי מבואר בסוגיין שאין לבן חזקה בנכסי אביו ולא להיפך, ומבואר בפוסקים

זה, שכתב, מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר, וכן אם הכוהו גוים ואמרו לו עשה מה שישאל אומרין לך ולחצו אותו ישראל ביד הגוים עד שיגרש הרי זה כשר, וכו', למה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד גוים בין ביד ישראל, שאין אומרין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחויב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו, או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה, לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מיישראל, רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו.

בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' קצד) נשאל אודות בעל עסק שביקש מהרב למכור את חמצו לגוי קודם הפסח, והרב יודע בוודאות שימכור בחנותו חמץ בפסח, האם יש טעם למכור חמץ זה, מאחר וברור הדבר שבעל העסק אינו מאמין במכירה שהרי בתוך הפסח מוכר את החמץ ונוהג בו מעשה בעלות.

בתשובתו כתב, שאין ספק שראוי למכור החמץ על מנת להצילו מאיסורו בל יראה והמכירה קיימת, מאחר ואף שהוא אינו שומר תומ"צ וודאי שבסתר לבו רוצה הוא לקיימם אלא שהולך אחרי תאוות לבו, וכמו שמבואר בדברי הגמרא כאן וביתר שאת בדברי הרמב"ם.

הפסיד התפילה מחמת אונס ממון

בגמ': כל דמזבין איניש אי לאו דאניס לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני (בבא בתרא מז, ב). התרומת הדשן (סי' ה) חידש, שהדין האמור בתפילה שאם נאנס ולא התפלל תפילה אחת מתפלל את התפילה שלאחריה פעמיים אחת תפילת חובה ואחת תפילת תשלומין, אינו אמור רק באונס גמור שמחמתו לא יכל להתפלל, אלא אף באונס מחמת ממון שאילו היה מפסיק לעסוק בו היה נגרם לו הפסד, מתפלל לאחר מכן תפילת תשלומין, שגם זה בשם 'אונס' יקרא. אך הוסיף שלכתחילה אין לנהוג כן, ומעיקר הדין עליו להפסיק ולהתפלל על אף שיגרם לו נזק, אך אם לא הפסיק אינו נחשב מזיד אלא אנוס.

דבריו נפסקו בשו"ע (או"ח סי' קח ס"ח), והוסיף המ"ב (ס"ק כד) בשם הח"י אדם, שאף באופן שהיה טרוד כדי להרויח ממון לקנות ולמכור סחורתו נחשב אנוס, ולא רק כשהיה טרוד למנוע הפסד. ונידון זה הובא בדברי הפוסקים במקומות רבים.

בשו"ת דברי יציב (יו"ד סי' קנב) הביא אסמכתא לדברי התרומת הדשן מסוגיין, שהרי מבואר שבאנסוהו למכור מכירתו קיימת, והגמרא מבארת בטעם הדבר, שהרי בכל מכירה יש ענין של אונס ממון, שהרי אם לא שהיה צריך למעות לא היה מוכר ואעפ"כ מכירתו קיימת. ומבואר מדברי הגמרא, שיש שאף אונס ממון הוא בכלל אונס, ואם כן גם לענין תפילת תשלומים יש להשוות אונס ממון לכל אונס שיש לו תשלומים, וכתב שנחשב אונס הכל לפי הענין.

כעין סברא זו, שאונס ממון נחשב לאונס גמור, כתב באגרות משה (או"ח סי' ב) באדם שביקש להתקבל למקום עבודה שבו דרשו ממנו שלא יכסה ראשו, והתיר לו האגרות משה לעבוד שם על אף תנאי זה, כיון שצורך פרנסתו נחשב אונס ממון הפוטר אפילו ממצות עשה וכ"ש שיפטר מחובת כיסוי הראש שאינו מן הדין אלא מנהג ישראל, והוסיף שהדברים אמורים דוקא במקום שאין זה חוק הגויים לילך בגילוי ראש, אך במקום שחוק הגויים כן הוא הרי זה לאו גמור לילך בחוקותיהם ואסור גם באונס ממון, ועל פי דברי הט"ז (או"ח סי' ח סק"ג) וע"ש עוד.

מכירת חמץ למי שאינו שומר תומ"צ וימכור חמץ בפסח

בגמ': יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. (בבא בתרא מה, א).

הגמרא בסוגיין מביאה את הדין של כפיית בעל שאינו רוצה לגרש כאשר על פי הדין הוא מחויב לעשות זאת, ומבואר בגמרא שדין זה אינו כמו תליוהו וזבין, משום שבכפיה על גט יש סיבה נוספת לכך שהיא מועילה מפני שמצווה לשמוע דברי חכמים.

ידועים דברי הרמב"ם (גירושין פ"ב ה"כ) בענין

והובאו בשו"ת מהר"ם אלשקר (סי' קא), שפשוט וברור שאין אפשרות להעביר זכויות ומצוות מאחד לחבירו, אלא שיכול להשתתף עמו ליטול חלק בשכר מצוותיו שיעשה לעתיד.

אמה כנגד הפתח, זכר לחרבן

בגמ': אמר רב דימי בר יוסף א"ר אלעזר המוצא פלטרין בנכסי הגר וסד בהן סיוד אחד או כוור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף אמה אמר רב חסדא וכנגד הפתח (בבא בתרא נג, ב).

השולחן ערוך (או"ח סי' תקס ס"א) הביא את דברי הגמרא (לקמן ס:) שלאחר שחרב בית המקדש, תיקנו זכור לחורבן, שאדם הבונה בית לא יגמור לסיידו לגמרי אלא ישייר בו אמה על אמה שאינה מסויידת כנגד הפתח זכר לחורבן, ולשון הגמרא היא, כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסייד ומשייר בו דבר מועט. וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה. אמר רב חסדא כנגד הפתח.

והנה לשון הגמ' והשו"ע שמשיר כנגד הפתח, ומשמע שצריך לעשותו ממול הפתח, וכך פירש הלבוש שהוא כדי שתיראה בכניסה לבית, אך הפמ"ג (מ"ז שם סק"א) כתב לעשותה אצל הפתח, וביאר שמה שאמרה הגמרא כנגד הפתח, אין כוונתה ממול הפתח אלא בצידו, ולשון נגד מתפרש גם מצידו, כפי שמצינו בתרגום יהונתן (בראשית כא טז) על הפסוק 'ותשב לה מנגד', שפירש שהיינו מצידו. בשערי תשובה (שם) כתב שלשון חכמים אינו כלשון המקרא ונגד בלשון הש"ס הוא תמיד לנוכח, ובפרט שמסתבר כך שהטעם הוא כדי שיראנה מיד בכניסתו לבית. אמנם כתב ואפשר הטעם שיעשנה מעל הפתח, כדי שיתראה תמיד לפני בעה"ב היושב בפנים, שעל הרוב הוא יושב אצל הקיר אשר נוכח פתח הבית וצ"ע.

בשו"ת משכנות הרועים (סי' יח) הקשה על דברי הפמ"ג מדברי הרשב"ם בסוגיין, שאמרו שהדרך לעשות חזקה בנכסי הגר היא על ידי עשיית סיוד או כוור אחד בנכסים שמייפה את הנכסים ועי"ז מחזיק בהם, ומבואר בגמרא ששיעור הסיוד צריך להיות לפחות אמה וכנגד הפתח, ופירש הרשב"ם (ד"ה וכנגד) שצריך לעשות זאת בכותל שממול הפתח ששם הוא נראה יותר לנוי, אבל במקום אחר צריך יותר מאמה. וכך כתב הסמ"ע (חו"מ סי' ערה סק"כ) שמקומו כנגד הפתח שיראה הייפוי בכניסה לבית, הרי שלשון כנגד הפתח מתפרש ממול הפתח, אם כן מסתבר שגם לענין זכר לחורבן לשון הגמרא מתפרשת כך שעושה ממול הפתח.

המ"ב (סק"ג) פסק כדברי השערי תשובה וכסתימת השו"ע, שעשיית הזכר לחורבן היא כנגד הפתח וממולו דוקא. אמנם הביא את דבר השע"ת שיש שמניחים את האמה מעל הפתח. ואמנם החתם סופר (מנהגי החת"ס עמ' צג) הניח אמה זכר לחורבן לצד הפתח. יש לציין שבשו"ת משכנות הרועים (שם) כתב, שנהג בביתו מחוסר מקום, שחלק מן האמה היה על התקרה שכן יש לראות אותה כהמשך הכותל כאשר מצינו בדיני סוכה, ואמנם כתב את דבריו באופן שביין כך לא היתה האמה ממול הפתח כראוי, והסכים עמו הגר"ש קלווגר.

הרי שבין מצווה ובין עבירה אינה ניתנת להעברה מאדם לחבירו, [הרעק"א בהגהתו שם הוסיף, שכשמוכר מצווה אף שהקונה לא יטול שכר על כך, מכל מקום הקונה מפסיד השכר בעקבות זלוולו במצווה].

אמנם כתב המהרש"ם, שכיון שכל ישראל ערבים זה לזה, אפשר שיסכימו משמים על קבלת הערבות על עצמו כערב שמסכים לשלם את חוב הלוה, וראוי לו לקונה לדאוג על שעשה ועל כך שהסכים לקבל עליו עוונות.

כעין זה נקט המחנה חיים (חו"מ סי' כ), שלא שייך מכירה בדבר זה ואין להעניש אדם על עבירות חבירו, משום ש'זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן', והאריך בראיות על זה. בסיום דבריו כתב, ומכל מקום שניהם צריכים כפרה, המוכר משום שחשב לפרוק מעצמו עול שמים בלא תשובה, והוא מאמונות הגויים שאפשר למכור חטאיו כנהוג בדתי העמים, והקונה על זלוולו בקבלת עוונות חבירו והוא כחוצפה כלפי שמיא.

בשו"ת משיב דבר (חו"מ סי' יד) הוסיף, שכמו כן פשוט שאין אדם יכול למכור שכר מצוותיו, ותחילה ביאר באריכות שלענין שכר לימוד תורה אין צד שהמכירה תועיל, משום ששכר הלימוד תורה הוא שהוא יושב בישיבה של מעלה ונהנה מזיו השכינה, ולא יתכן שאחד שלא למד יקבל שכר זה שהרי הקב"ה אינו רוצה שיהיה אתו במחיצתו ולא שייך מכירה בזה, ולענין שכר מצוות גם כן האריך להוכיח שהמכירה בטלה, משום שהשכר הוא דבר שלא בא לעולם, ועוד שהוא רק קנין דברים שאין בה ממשות. וסיים שברור ששכר ועונש הוא חקות שמים וארץ כמו טבע סם החיים וסם המות, וא"כ לא שייך למכור רפואה שנתן הרופא לאותו חולה לאדם שאין לו אותו מחלה ויש לו מחלה אחרת. והסכם ישכר וזבולון הידועה בפוסקים ומובאת ברמ"א (שם), מהותה היא שמסיר ממנו הדאגות בכדי שיהיה פנוי ללימוד תורה, ואין זו מכירת השכר. ודברים כגון אלו כבר נכתבו בשם רב האי גאון

שדין זה אמור כלפי כל קרובי המשפחה הקרובים ביותר, וזאת משום שדרכם בכך להשאל זה לזה ואין בישיבתם בנכסים ראייה שקנו הנכסים. לפיכך, גם במקרה דנן לא תהיה ישיבתו במקום התפילה חזקה המעידה על קנין.

עבד נעני בדין יום או יומיים

בגמ': שניהם ישנן בדין יום או יומיים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו. (בבא בתרא ג, א).

הקשה בעל החשק שלמה לאדמו"ר מקוצק (הובא בשיח שרפי קודש, משפטים), מפני מה אמרה תורה בעבד נעני שנידון בדין יום או יומיים, ממה נפשך, אם הוא פטור משום דקנין כספו הוא, אם כן למה יהא הדין באם מת העבד מיד מחויב הרב מיתה, הרי קנין כספו הוא.

והשיב לו על פי המובא במסכת גיטין (לט, א), שהמפקיר עבדו יצא לחירות, ועל כן מחויב הרב מיתה אם הכה אותו ויצא להמית מהכאה זו, כי הפקיר אותו ויצא לחירות, והרי הוא כמו בן חורין, אבל אם שהה יום או יומיים נמצא שלא הכה אותו מכה מות, ולא יצא לחירות שלא הפקיר אותו, ולכן פטור הרב ממיתה שעדיין לא יצא לחירות והוא קנין כספו.

מכירת עבירות ומצוות

בגמ': אע"פ שאין בו שוה פרוטה (בבא בתרא נא, א). בתוס': אבל הכא גבי מוכר אפי' יש בו שוה פרוטה אינו קונה מתורת כסף שהרי מוכר נתן שטר ולא לוקח ואין קרקע נקנה אגב כסף.

הפוסקים נדרשו לשאלה באדם שמכר והקנה לחבירו את כל עוונותיו על מנת שהקונה יענש עליהם בדיני שמים ולא המוכר, ונתן לו סכום כסף בעבור הסכמתו לקבל על עצמו את עוונותיו, ואף עשו תקיעת כף על כך. ודנו בראיות לכאן ולכאן האם יש תוקף למכירה כזו, האם אפשר שעבירות שעבר עליהן האחד יענש עליהן האחר.

תחילה יצא המהרש"ם (ח"ג סי' קנא) לדון בגוף מעשה הקנין אם מועיל, שהרי הנוהג בדרכי הקנינים הוא שהקונה נתן כסף למוכר עבור החפץ הנמכר, ואילו כאן המוכר נתן הכסף בעד הסכמת הקונה להיות בעל העבירות. והביא ראייה לכך שקנין כסף אינו מועיל באופן זה מדברי התוספות בסוגיין (ד"ה אע"פ), שכתבו בדבריהם שקנין כסף אינו מועיל באופן שהמוכר נתן את הכסף, לפיכך דן המהרש"ם האם מכירה זו תועיל על ידי תקיעת כף ומדין 'סיטומתא'.

לעצם הענין הכריע בהחלט שאין כל אפשרות למכור את עוונותיו לאחר, והוכיח זאת מתשובת ה' למשה בפסוק (שמות לב לב) 'מי אשר חטא לי אמהו מספרי', וביאר הרמב"ן, שכיון שמושה ביקש להימחות מספר התורה, השיב לו ה', שהנהגה היא שאדם שחטא הוא בעצמו יענש ואין מועיל שאחר יענש עבורו, הרי שאין אפשרות להעביר את חטאי אדם לחבירו.

ראיה נוספת הביא המהרש"ם מדברי הרמ"א (יו"ד סי' רמו ס"א), שאדם שכבר קיים מצווה או למד תורה אינו יכול למכור את זכויותיו לאחר,

הרה"ק רבי בן ציון הלברשטאם מבאבוב זי"ע הי"ד

בעל "קדושת ציון" ד' אב תש"א

לברכה, דהיינו, שאינם ראויים ומתאימים לאותה ברכה שמברך האב על בנו בהגיעו לגדלות, דהיינו ברכת 'ברוך שפטרני'. וכששמע יוסף את תמיהת אביו, הגדיל עוד את צדקתם של בנו מנשה ואפרים ואמר כי 'בני הם אשר נתן לי אלהים בזה', פירוש, שהם היו בארץ מצרים שהיא מקור הטומאה, ואף על פי כן היו עומדים בצדקם, שלא למדו ממעשיהם הרעים של בני מצרים ושמרו על עצמם בקדושה ובטהרה.

הוסיף הקדושת ציון ופירש כמין חומר את לשון הכתוב (משלי כג טו): 'בְּנֵי אִם חָכֵם לִבָּהּ יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי, והנה יש להבין מהו לשון הריבוי 'גם אני', והרי די היה לומר 'בני אם חכם לבך ישמח לבי', שכן מי עוד הוא השמח יחד עמו. אלא שכבר הביאו בעלי הדרוש לפרש דברי הפסוק (תהלים קכו ו): 'הַלֹּחֵץ יִלְכֵּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשְׁפָּךְ הַזָּרַע פֶּאֶר יָבֹוא בְרָבָה נִשְׂא אֶלְמֹתָיו', כי הנה עד שנתגדל הבן והאב נושא עליו את משאו ונתפס בעוונותיו, הרי שהאב הולך ובוכה. אבל כשנעשה הבן בר מצוה והאב מברך עליו 'ברוך שפטרני', הרי שהאב שרוי בגילה ורנן.

וזהו שנאמר 'הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע', כי כל זמן שהאב נושא עליו עוונות הזרע, הרי הוא הולך ובוכה. אמנם כאשר 'בא יבא', 'בא' בגימטריא י"ג, היינו בבוא שנת הי"ד, והבן נעשה בר מצוה, אז האב הוא 'ברנה', לפי ש'נושא אלומותיו', הבן נושא בעצמו אלומותיו ומשאו והאב נפטר ממנו.

ונמצא לפי זה, כי בבן שאינו מתנהג כראוי, אין האב והבן מצויים בשמחה בזמן אחד, כי קודם הגיעו ליום הבר מצוה, הבן הוא בשמחה והאב הלך ילך ובכה, ואילו לאחר הבר מצוה האב הוא ברננה ושמחה, שכבר בירך 'ברוך שפטרני', והבן הנושא אלומותיו הוא בצער. אמנם בבן חכם, ישמח האב אף קודם שנת הי"ד, כי באם אין הבן חוטא אזי האב הוא בשמחה יחד עם הבן. זהו שאמר הכתוב 'בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני', שלא די שאתה בשמחה כי אין עליך עדיין חיוב אלא גם אני בשמחה.

(ספיר ויהלום פר' ויחי תשפ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ברכת ברוך שפטרני

על הפסוק (בראשית מח ח-ט): 'וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאֶבְרָכֶם' ופירוש רש"י: 'ויאמר מי אלה - מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה, פירש הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב הי"ד זיע"א, שלכאורה יש לתמוה: וכי אכן מנשה ואפרים היו בדיוטא תחתונה שכזאת עד שלא היו ראויים לברכה, ואף אם נאמר שלא היו במדרגה עליונה, האם ראוי לומר כך על נכדים שמגיעים להתברך ולהגיד בפני אביהם שאינם ראויים לברכה.

אלא שלא הייתה כוונתו של יעקב אבינו אלא על ברכת 'ברוך שפטרני' אותה מברך האבא כשבנו הנער נעשה בר מצוה, כי עד עתה היה עונשו וחויבו על אביו, ועכשיו כשהגדיל נפטר אביו מעונשו והרי הוא מברך על כך. והנה ברכה זו של האב על הבן שייכת רק כשחטא הבן ואכן האב נפטר מעונשו של בנו, אבל אם יזכה נער את אורחו לשמור מצוות ה' והילד מתנהג כראוי וכיאות, אזי אין כל מקום לברכה זו, כי גם עד עתה לא היה שום עונש על אביו בגללו.

זהו שאמר יעקב אבינו בראותו את קדושת בני יוסף וראה שלא טעמו טעם חטא מעולם, ועל כך תמה ואמר בהתפעלות: 'מי אלה - שאינן ראויין

רבינו נולד בי' אייר תרל"ד בעיר בוקובסק לאביו הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א. מאחר שהילדים שנולדו לאביו לפניו, לא האריכו ימים, הורה סב אביו הדברי חיים זיע"א שהוא היה נינו הגדול, לקורא בן ציון כסגולה לאריכות ימים, על פי דברי החיד"א ב"שם הגדולים".

בשנת תרס"ה בהיותו בגיל שלושים ואחת, הסתלק אביו לעולם שכולו טוב, והעדה היתומה הכתירתו לממלא מקום אביו. שלושים וחמש שנים נהג נשיאותו ברמה, בצילו הסתופפו רבנים, חסידים, אנשי מעשה, והמוני יהודים שחפצו לזכות בברכותיו הקדושות. פעל גדולות ונצורות בענייני הכלל, עשה רבות למען ייסוד אגודת ישראל וביסוסה.

קירב במיוחד את צעירי הצאן, ועודם לעסוק בתורה באומרו, "איזהו חסיד, כל שעוסק בתורה". ייסד עבורם עשרות שטיבלך וישיבות קדושות, שעמדו כתרס בפני הפורענות בקרב יהדות גליציה, בהם למדו אלפי תלמידים.

כבש לבבות בניגוניו מלאי הרגש. כבר בגיל שש הלחין את ניגונו המפורסם על הפסוק (משלי א טו) 'בְּנֵי אֵל תִּלְכֵּךְ בְּדֶרֶךְ אִתָּם מִנְעֵךְ רַגְלֶךָ מִנֹּתְיָבֹתָם', על פיו פעל כל ימי חייו, עד שאמרו כי זכה להחזיר מאות ואלפים בתשובה בתקופה קשה ברוחניות, שכמעט 'אין בית אשר אין שם מת', כאשר רוחות סערה של השכלה ופריקת עול עושות שמות בכרם בית ה'.

בינקותו, בירכו הדברי חיים ש"גדל חכם מחוכם", ואכן נודע שמו בשערים בפקחותו הנדירה כ"חכימא דיהודאי".

בהיותו בן ששים ושמונה שנים, ערב שבת קודש ר"ח אב תש"א, התפרצו אוקראינים חמושים לבית בו שהה בלבוב, וכפו עליו להלוות אליהם. הוא פנה אל צאצאיו ואמר, "ילדים, זהו רצון הבורא, זכרו שאין להיעצב בשבת קודש".

הרשעים החזיקוהו במעצר כשהם מתעללים בו שלושה ימים, ביום שני הוצא ליער אשר במבואות העיר לבוב, שם אחרי התעללות איומה, נעקד על קידוש ה' בצוותא עם שלושת תניניו ובנו הצעיר. ברגעיו האחרונים פנה ואמר לסובביו, "וכי אפשר להימלט מחבלי משיח".

רבינו יצחק לוריא אשכנזי ז"ל

האר"י הק' ה' אב של"ב

זצ"ל] על מה שכתב בישמח משה פרשת בלק שהאר"י ז"ל חי ל"ד שנים משום דתיקן מה שקלקל בלעם הרשע בל"ד שנים שחי, ובשם הגדולים ובשבחי האר"י מבואר שהאר"י ז"ל היה ל"ח שנים. אפשר שהג' שנים הראשונים לא חשב בשביל שאין בהם עדיין תורה, גם בשנה הרביעית אינו מעיקר החיוב לתורה כמבואר במשנה (אבות פ"ה מכ"א) בן חמש למקרא, וכבר נתבאר זה בפוסקים, ועיין במדרש תנחומא פרשת קדושים (סימן י"ד) עה"כ ונטעתם וערלתם, הכתוב מדבר בתינוק, שלש שנים יהי' לכם ערלים שאינו יפול לא להשיח ולא לדבר, ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קודש שאביו מקדישו לתורה, ובשנה החמישית תאכלו את פריו משעה שהוא מתחייב לקרות בתורה, מכאן ואילך להוסיף לכם תבואתו, מכאן שנו רבותינו בן חמש שנים למקרא יעו"ש. ואף שהאר"י ז"ל חי קדוש מרחם ונתמלא כל העולם כולו אורה מיום היוולדו, עכ"ז לתקן טומאת בלעם צריך כח התורה, וזה מתחיל בשנה החמישית שאמר הכתוב תאכלו את פריו, ונמצא לענין זה החשבון מכוון ל"ד שנים.

ואף שהאר"י ז"ל חי קדוש מרחם ונתמלא כל העולם כולו אורה מיום היוולדו, עכ"ז לתקן טומאת בלעם צריך כח התורה, וזה מתחיל בשנה החמישית שאמר הכתוב תאכלו את פריו, ונמצא לענין זה החשבון מכוון ל"ד שנים.

(ש"ת דברי יואל - או"ח סי' ל' אות ח)

השבועות אלי דבר יגונב בחלומי, דהאר"י ז"ל חי ל"ד שנים, משום דתיקן מה שקלקל בלעם הרשע בל"ד שנים דחי, כמבואר בגמרא (סנהדרין דף ק"ה ע"ב) דחי ל"ד שנים. ואתבונן אלי בבקר, והנה הוא אמת וכו' והבן זה עכ"ד.

מה שהקשה [כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן

רבינו יצחק לוריא אשכנזי, נולד לאביו רבי שלמה בשנת רצ"ד בעיה"ק ירושלים.

האר"י הק' נולד בירושלים, ולאחר מכן ירד למצרים, ושם היה מתלמידי הרדב"ז יחד עם דודו בעל ה"שיטה מקובצת".

האר"י הק' גילה סתרי תורה וקבלה ולא היתה דעת רבו הרדב"ז נוחה מכך, ובא עליו בטענות מדוע הוא מגלה ודורש בקבלה, ומבואר בחיד"א שפ"א היה אליהו הנביא זל"ט אצל הרדב"ז ונכנס אצלו האר"י, ואמר לו אליהו הנביא להאר"י שימשיך לגלות סתרי תורה, ומאז לא אמר לו הרדב"ז על זה מאומה.

לאחר שהיה האר"י ל"ב במשך כמה שנים במצרים, הורו לו מן השמים שיעלה לדור בעיה"ק צפת כיון שעליו ללמד סתרי תורה לרבי חיים ויטאל.

נלקח ארון האלקים בחמשה ימים לירח מנחם אב שנת של"ב בעיה"ק צפת ושם מנוחתו כבוד.

האם האר"י הק' חי ל"ד שנים או ט"ל שנים

כתב בספה"ק ישמח משה: במוצאי חג

הגאון רבי אריה לייב פינקל זצ"ל

ראש ישיבת מיר בברכפלד ו' אב תשע"ו

בין הזמנים. אמר להם: "בבין הזמנים צריך תמיד להחזיק בתורה ותפילה ואין כזה דבר להפסיק. אפשר לנוח לעשות טיול לשאוף אוויר קצת ולהתחזק, אבל מוכרחים לקבוע עיתים לתורה".

והסביר את הנחיצות לקבוע עיתים בבין הזמנים שבאמצע הזמן לא קובעים עיתים אלא לומדים כל היום ואמנם לאוכל ולשינה קובעים עיתים... אבל הלימוד הוא כל היום. ולכן צריך לשים לב לקבוע עיתים לתורה בפרט עכשיו בעת צרה שצריך יותר להתחזק עם המנוחה "והחילוץ עצמות" ובלבד שכל מעשיך יהיו לשם שמים וכך יחזור לזמן הבעל"ט בכוחות רעננים. והוסיף עוד: בכל דבר שעושים צריך להרגיש בלב ולהחזיק בתורה, שכל מה שעושים זה שיחזיק בשביל התורה!!

יש לציין שכפי הוראתו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל המשיכו בישיבות את ה"זמן" למשך יומיים, ומורנו רה"י רבי אריה אף התבטא אחרי ועד שאמר באותה עת: "אני בטוח מה שהמשיכו את הזמן בשני ימים אלו, זה מעורר רעש גדול בשמים לזכות עם ישראל!! וכן חזר על הדברים הנ"ל והדגישם בסיימו את השיעור כללי שמסר ביום הראשון!!

(קונטרס אריה ישאג)

למסירת השיחות בישיבת האם בירושלים. אחרי תקופת חולי קצרה, נתבקש לישיבה של מעלה בליל ו' באב ה'תשע"ו.

להתחזק בתורה ב'בין הזמנים'

לפני כעשור בתקופת מלחמת 'צוק איתן' שהתרחשה בקיץ תשע"ד ואף נתמסכה לתוך ימי בין הזמנים ניגשו קבוצת תלמידים לקבל מהגאון רבי אריה פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר-ברכפלד, הדרכה להתעוררות של צער המלחמה בימים של

נולד בתל אביב, להגאון רבי חיים זאב פינקל, מנהל רוחני של ישיבת מיר.

למד אצל מלמד פרטי ששכר אביו ובמכינה "אור התלמוד" שהייתה מסונפת לישיבת היכל התלמוד בעיר. לאחר מכן היה מראשוני התלמידים בישיבת פוניבז', שם למד בחברותא עם הגאון ברוך דב פוברסקי והיה מקורב לאביו, ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי. לאחר שאביו התמנה למשגיח בישיבת מיר עבר ללמוד בה, למד עם סבו הגרא"י פינקל, והגאון נחום פורצוביץ, והגאון רבי חיים קמיל. בפרט למד בחברותא עם דודו ראש הישיבה, הגאון חיים שמואלביץ, אותו החשיב לרבו.

נשא את בת הרב שמואל אהרן יודלביץ, חתנו של הרב אריה לויין, לאחר פטירתה בה' בתמוז ה'תשנ"ב, נשא את חנה קרסניצקי לבית רוטשילד. לאחר נישואיו למד בישיבת מיר. עם פטירת אביו בשנת תשכ"ה, הפציר בו רבו הגר"ח שמואלביץ שימסור שיחות מוסר במקום אביו, אך הוא סירב ושכנע את הרב שמואלביץ למסור בעצמו שיחות אלה. לימים, הוא והגאון רפאל שמואלביץ, בנו של הגר"ח, כתבו וערכו את השיחות שהודפסו בספר 'שיחות מוסר'.

בקיץ תש"ס הקים הגאון רבי נתן צבי פינקל את ישיבת מיר במודיעין עילית, ומינה אותו לעמוד בראשה. הוא מסר בה שיעורים ושיחות, במקביל

הגה"צ רבי משה גרינוולד זצ"ל

בעל ערוגת הבושם ז' אב תר"ע

המאירים, אולם ירט הדרך לנגדי ובאם הדרך שמעתי הבשורה כי אבא מאירי ז"ל נסע לעיה"מ ויען לדרוש ברופאים, ונבהלתי משמוע, ופחד ופחת היל' לי כי נזכרתי מהחלום הנ"ל.

ומיד קול רעש גדול ונורא יצא במחנה העברים בכל המדינה וגם חוצה לה, כי הגאון הצדיק מחוסט נפל למשכב בחולה אנושה והרופאים בויען החליטו לעשות לו אפעראציאן מסוכנה (=ניתוח מסוכן) וממש התפוררה הארץ ותגעש ותרעש התבל, וכל מוסדי המדינה ירגזו, ותהי לחרדת אלקים, ובכל בתי כנסיות ובתי מדרשות בכל תפוצת ישראל הרבו והפצירו בתפלה יום יום להרופא חולים ית"ש שישלח רפואה שלימה לגברא רבא הדין, ובכמה וכמה קהילות גזרו תענית והתענו ובפרט פה בקהילתינו יצ"ו התענו כמה פעמים אנשים ונשים וטף ובכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע, עשו פדיון נפש ופעולות שונות לבטל הגזירה הקשה והמרה, וכמעט מעולם לא נשמע עוד רעש כזה בעולם בתעניות ובתפילות בשביל אדם פרטי, וממש מי אשר בשם ישראל יכונה היל' שופך לבו כמים עבורו נכח פני השי"ת.

אבל בעוה"ר לא עלתה בידינו לפדותו ולבטל הגזירה, ונתקיים בנו בעוה"ר ובפרושכם כפיכם אעלים עיני מכם, וגם כי תרכו תפילה איננו שומע, ורבינו הגדול התהפך בחליו ביסורים קשים ורעים, משך ט' חדשים והיסורים והחולשה גברה יום יום עד שגברו עליונים את התחוננים והאראלים נצחו את המצוקים ונשבה ארון הקודש, ביום ו' עש"ק פ' דברים ז' ימים לחודש מנחם ביום שנכנסו הגויים להיכל, שנת עת"ר לפ"ק, באשמורת הבוקר שעה ג' אחר חצות ונשארנו יתומים באין אב ובאין מנהל ומחזיק בידינו הוא הלך למנוחות ואותנו עזב לאנחות.

(שו"ת ערוגת הבושם אורח חיים הקדמת בן המחבר)

חלום מבהיל ונורא מאוד, ובתוך החלום ראיתי את אאמו"ר [בעל ערוגת הבושם] זצלה"ה בבית מועד לכל חי, בהקיצו נבהלתי מאוד, יראה ורעד יבוא בי ותכסני פלצות, כל עצמותי הפחדו וארכבותי דא לדא נקשן, ובפרט כי בלא"ה לבי היל' נעצב בקרבי על כי לא הגיעני על ראש השנה אגרת שלומים בברכת השנים כאש הוסכן הוסכנתי בכל פעם כי ידעתי שנפשו קשורה בנפש בניו יצ"ו, ואעפ"י שאין ניהוש יש סימן ואף על גב דאיהו לא חזי מזלי' חזי.

עם כל זאת חזקתי את לבי ונחמתי את עצמי כי דברי בעל החלומות לא מעלין ולא מורידין, אבל לבי היל' עלי דוי ותיכף אחר חג הסוכות שמתי לדרך פעמי לנסוע לבית אבי לקבל פניו

הגה"צ רבי משה גרינוולד נולד בי"א שבט שנת תרי"ג, כבן בכור לאביו הגה"צ רבי עמרם גרינוולד. מגיל צעיר למד בישיבת הגה"צ רבי מנחם כ"ץ, מתלמידי החת"ם סופר בצעהלים, ואצל סבו רבי יוסף גרינוולד. מגיל ט"ו למד בישיבת פרשבורג אצל רבו המובהק הכתב סופר, שם למד ביחד עם חברו הטוב הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד, לימים גאב"ד העדה החרדית בירושלים.

בגיל כ' התייתם מאביו, ועול פרנסת המשפחה נפל על שכמו, והוא נאלץ לעסוק במסחר עצים, אך בנוסף המשיך בלימודו בהתמדה עצומה.

באותה תקופה החל לומר שעורי תורה בישיבה בעיר טשאנא, ובגיל 26 החל לשמש ברבנות הראשונה בחייו בעיר הומנא. בשנת תרמ"ז התמנה הרב גרינוולד לרבה של העיר קליינווארדין בהונגריה. הרב גרינוולד היה במקורו ממשפחה לא חסידיית, הנוהגת כמנהגי החתם סופר, אולם מצעירותו נהיה חסיד והיה נוסע להרה"ק רבי יחזקאל שרגא הברשטאם משינאווא, להרה"ק רבי יהושע רוקח ולבנו המהרי"ד מבעלזא, ומאותה תקופה גם הקפיד בחבישת השטריימל, כמנהג החסידים. צאצאיו עמדו בראש קהילה חסידיית מפורסמת, הנקראת חסידות פאפא, על שם העיר בה כיהן בנו כרב וראש ישיבה.

בשנת תרנ"ג התמנה הרב גרינוולד לרבה של העיר חוסט בהונגריה.

הרב גרינוולד חיבר ספרים רבים, אך עיקר פרסומו בא לו מספר השאלות ותשובות שכתב - "ערוגת הבושם". רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום ז' באב תר"ע.

החלום בראש השנה בשנת פטירתו

ויהי אין ויהי אלא לשון צער, בשנת עת"ר בליל א' דראש השנה ישנתו אז ינוח לי וחלמתי

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הגה"צ רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל

הסבא מקלם

ח' אב תרנ"ח

היה מעשה בישיבת קלם, שאחד מבני הישיבה ירד לפני התיבה בתפילת שבת קודש, ובעת חזרת התפילה כאשר הגיע לבקשת 'וטהר לבנו לעבדך באמת' הדגיש את תיבת 'לעבדך'. לאחר התפילה אמר לו הסבא זצ"ל: יותר טוב היה להדגיש את תיבת 'באמת' כי שפת שמים היא 'אמת' כחותמו של הקב"ה, ואם האדם אינו עובד 'באמת' וכל עבודתו הינה רק מן השפה ולחוץ ובלא לב ידבר אין מכירים שם בעולם הנצחי את שפתו כלל, כי רק 'שפת אמת תיכון לעד'.

משום כך אף הקפידו בקלם על מי שהשמיע קול בכי בתפילה. הלה היה נדרש לבדוק את עצמו היטב אם אכן הבכיה נובעת ממעמקי הלב או שמא מצורפים אליה שיקולים נוספים, עד כדי כך השתלמו במידה זו שיהא פיו וליבו של האדם שוים בתפילתו. ומהאי טעמא גופא נמנע הסבא מקלם מלומר את וידויו של רבינו נסים גאון בתפילת 'יום כיפור קטן', ונימוקו עמו: איך אני יכול לומר את המילים 'מתוודה אני לפניך ברתת בזיע' בזמן שאינני מרגיש בכך.

(ספיר ויהלום פר' בא פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

תורה ומוסר להספידו ביניהם רבי אליעזר גורדון מטלז, רבי יצחק בלזר מקובנה ורבי צבי יעקב אופנהיים רב העיירה שאף התעלף מרוב צער.

יותר טוב להדגיש את תיבת 'באמת'

סיפר המשגיח רבי אליהו לאפיאן זצ"ל: כבר

הגה"צ רבי שמחה זיסל זיו המכונה הסבא מקלם נולד בשנת תקפ"ט.

מילדותו ניכר בגאונותו ובכישרוניותו המופלאים ובגיל בר מצוה היה בקי במסכתות סדר 'נוזיקין'. יומם ולילה למד תורה בשקידה וישן רק כשעתיים ביממה. כאשר הגיע לבית המדרש שייסד הגה"צ רבי ישראל סלנטר בקובנה ושמע את שיחתו המוסרית הכתירו לרבו המובהק וטען כי עיקר עבודת האדם הינה בהתנהגות שבין אדם לחברו ובעזרה לזולת.

ייסד בעיירה קלם ישיבה לצעירים שנמנתה על מפיצי שיטת המוסר לאור ספרי הרמח"ל ונודעה בהתנהגותם המופתית של תלמידיה. לא נהנה מכספי ציבור ולכן גם לא הסכים לקבל מכספי הישיבה, לפרנסתם פתחה נוות ביתו חנות, אולם עקב מצבם הכלכלי הדחוק נאלצו לאכול רק דייסת גריסים ובחורף לא היו להם אמצעים להסיק את התנור בביתם.

בהתאם להוראת הרופאים יצא בכל קיץ לנופש בכפר גויגר.

בח' אבב שנת תרנ"ח השיב את נשמתו ליוצרה. הלווייתו שנערכה בתשעה באב הגיעו גדולי

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשייה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'לקוט מאורי חיים' ביאור משולב שזר באומנות בית המלים 'אור תורה' ו'ערת חיים' הערות, צינים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית: הביאור המקיף על כל ספר היאור החיים הק 'מאורי אור' - מאור עני הלמד 'מאורי חיים' - מקורות מחול ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זצ"ל

החווה מלובלין

ט' אב תקע"ה

תפילת 'והוא רחום' מתוך סדר תחנון ונפילת אפיים. ובצד שמאל הדביק 'אטמא דבשרא' - שוק של עוף, וכך היה משמח את הנאספים בדברי צחות ובדיחותא.

תוך כדי שהרה"ק מלובלין היה מתענג על אמריו המתוקים של הרה"ק מראדושיץ ודיבוריו המשמחים אלקים ואנשים, הבחין הרה"ק מלובלין בדברים אותם תלה הרה"ק מראדושיץ על בגדיו, ויקראנו ושאלו לאמר לו: מה הם הדברים אשר הלבשת עליך? החזיר לו הרה"ק מראדושיץ בשאלה: על איזה צד מבגדיי שואל הרבי לדעת מהו? ענהו הרה"ק מלובלין בשחוק קל: מהו זה הדף הקרוע מהסידור שיש עליך?

ענה הרה"ק מראדושיץ ועשה עצמו כמתאנח מאוד: זה הוא תפילת 'והוא רחום' מתוך סדר התחנון, והנה הוא קרוע מתוך הסידור, לפי שרבים מבקשים טענות ומענות שלא לאמרו, ועל זה הוא בא עתה לצעוק מרה על החסידים והלומדים שבזמנינו: מדוע הם קורעים ממנו חתיכות חתיכות, עד מתי תקרעו אותי לגזרים ולמה נגרעת מכל סדר התפלה שמבקשים להשמיטני? ועתה הוא מתחנן אליהם בבקשה לחדול ממנהגם זה.

וייטבו הדברים מאד בעיני הרבי מלובלין זיע"א, כי בדבריו אלו הייתה תוכחת מוסר גדול ורבים מהשומעים זאת קיבלו על עצמם שלא להקל עוד באמירת סדר תחנון מאותו היום והלאה.

(ספיר ויהלום פרי' צו פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מהו הדף הקרוע מהסידור שיש עליך?

כשהרה"ק החווה מלובלין זיע"א ערך שמחת נישואין לאחד מבניו הקדושים, עלה הרה"ק מראדושיץ על השולחן קודם ברכת המזון כדי לומר דברי בדחנות. הוא התחפש באופן שלא יכירו אותו, תחילה השים מסוה על פניו ולאחר מכן לבש בגדים אחרים. וכדי להגדיל את השמחה אף הדביק על בגדיו שני דברים מעניינים: בצד ימין הדביק דף קרוע מתוך הסידור, דף ובו

רבינו נולד בערך בשנת תק"ז לאביו הגאון רבי אברהם אליעזר אבד"ק יוזעפאף זצלה"ה שהיה דור תשיעי לבעל של"ה הקדוש, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מאטל ע"ה שהיתה בתו של הרה"ק רבי יעקב קאפל מליקוב זי"ע.

בימי עלומיו נדד רבינו ברגליו אל עבר מעזריטש לשחר את פני הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, וקיבלתורה מפיו. כמו כן למד רבינו ב' שנים אצל הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, והעיד על עצמו שבשתי שנים אלו קיבל את כל מעלותיו ולמד שיהיה הראיה והדיבור בלתי לה' לבדו. אף הסתופף רבינו בצל קדשם של הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע, ואצל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע.

רבינו התחיל להמשיך עדה עוד בחיי רבו הרבי רבי אלימלך זי"ע בעירו לאנצוהט, ואח"כ עבר להתגורר בלובלין, ונהרו אחריו המוני חסידים ותלמידים גדולים וקדושים. כידוע שקיבל את כח מאור עיניו מרבו הק' הרבי רבי אלימלך זי"ע שחילק את כחותיו הק' בין תלמידיו הגדולים. וכמו כן מזכיר רבינו את רבו הרבי רבי אלימלך זי"ע תדיר בספריו הק' בשם "שמעתי ממורי", בהחזיקו אותו לרבו המובהק.

בשמחת תורה בשנת תקע"ה נחלה רבינו כידוע ממעשה הנפילה, כאשר נתאמץ להחיש פעמי הגאולה ולהביא את משיח צדקנו, ונמשך החוזה בשעת ההקפות ונפל מחלון גבוה, אשר ממנה נפל למשכב. וביום תשעה באב תקע"ה עלתה נשמתו בטרהה, והובל לקבורה בבית החיים הישן בעיר לובלין.

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

אָפְשֵׁר רְבִי הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת

הַרְבֵּה וְהַגְדִיל אֶת הַתּוֹרָה בְּלִי שְׂעוּד בְּיַד 'לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל' שִׁיהִיָה לְכָל
אֶחָד חֶלֶק בָּהּ

הַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמְצוּת. עַל הַתּוֹרָה נֶאֱמַר 'אַרְבֶּה מֵאַרְץ מִדֵּה וּרְחֹבָה מִנֵּי יָם', וְכִמְעַט
שָׂאִין לָנוּ שׁוֹם הַשֵּׁנָה בַּתּוֹרָה, וְכָל מִזֶּה שָׂאֵנוּ זוֹכִים לְהִבִּין מִמֶּנָּה אֵינֵנו אֵלָּא כְּטֶפֶה מִן
הַיָּם. וְאֶפְשֵׁר לְבָאֵר עַל פִּי דְבָרֵי הַבְּעֵל שֶׁם טוֹב ע"ה 'תּוֹרַת ה' תְּמִימָה שֶׁהַתּוֹרָה נִשְׁאַרְתַּ
שְׁלֵמָה גַּם אַחֵר אֶלְפֵי שָׁנִים שֶׁהִתְגַּעְעוּ וְחִדְּשׁוּ בָּהּ עֲדֵינּוּ נִשְׁאַרְהּ בְּשִׁלְמוֹתֶיהָ לְרַב עֲמָקָה
וְרַחֲבָה', וְאִין שׁוֹם הַשֵּׁנָה בְּעֶרְכָּהּ וּמְעַלְתָּהּ, וְכָל מִזֶּה שָׂמְכִין בְּדַבְרֵי תּוֹרָה הוּא מְשִׁיג
עַד כַּמָּה נִשְׁגָּבָה הִיא מִבִּינָתוֹ.

וְזוֹה רְבִי הַתּוֹרָה הָאִמּוּר כֶּאֱמָר, שֶׁהַרְבֵּה וְהַגְדִיל אוֹתָהּ עַד אִין חֶקֶר
וְסוּף, וְזוֹה 'לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל' שֶׁלְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בָּהּ חֶלֶק
שֶׁכֵּל אֶחָד מִחֲדָשׁ מִזֶּה שֶׁשָׁקְלָה נִשְׁמַתוֹ בְּהַר סִינַי, שָׂאתָ זֶה הָרָאָה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה רַבְּנָה דּוּר דּוּר וְדוֹרְשֵׁיו.

הַגְדִיל הַתּוֹרָה עַל כָּל הָעוֹלָם בְּכַף שְׁבָרָאָה קֹדֶם כָּל הַבְּרִיאָה

עוֹד אֶפְשֵׁר לומר 'הַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה' שֶׁהַגְדִיל אוֹתָהּ בְּכַף שְׁבָרָאָה
קֹדֶם הַבְּרִיאָה, כְּדַבְרֵי חוֹל' (פסחים נד.) שֶׁבְּעֵזֶה דְּבָרִים נִבְרָאוּ קֹדֶם
בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְהַתּוֹרָה הִיא הָרִאשׁוֹנָה כְּנֶאֱמַר (משלי ח כב) 'ה' קָנְיָה
רִאשִׁית דְּרָכּוֹ קֹדֶם מִפְּעֻלָּיו מֵאוֹר', שֶׁנִּבְרָאָה תַתְּקַע'ד דּוֹרוֹת קֹדֶם
בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְלֹא נִבְרָאָה קֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם שְׂאֵז הִיא מְעַל
הַמְּקוֹם וּמְעַל הַזְּמַן. וְלֹא זֶה בְּלִבְדֵּי שֶׁהִיא מְעַל כָּל הַבְּרִיאָה, אֵלָּא גַּם
כְּאֶשֶׁר יִבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הַבְּרִיאָה 'אִיסְתַּכַּל בְּאוֹרֵי יִתָּא
וְבָרָא עֲלֵמָּה' (והדר פר' תרומה קסא. ובכ"מ) ג. נִבְרָאָה כִּי כָּל הָעוֹלָם

יִשְׁנוּ לְכַח הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְעַל הַזְּמַן וְהַמְּקוֹם, וּמִכַּף יֵשׁ הַכַּח לְכָל יְהוּדֵי הַתְּעַלּוֹת עַל
יְדֵי הַתּוֹרָה מְעַל הַטֶּבַע, וְזוֹה כִּינּוּן שֶׁרַצָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכֶךָ
הַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמְצוּת, 'הַרְבֵּה לָהֶם' הַקְדוּשׁ אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת לְעוֹלָם כְּדֵי 'לְזוֹכֹת
אֶת יִשְׂרָאֵל' בַּהֲתַעַלּוֹת וְהַתְרוּמָמוֹת מְעַל הַטֶּבַע הַמְּקוֹם וְהַזְּמַן.

'הַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה' שֶׁתַּתְּפֹּשֵׁט בְּכָל הַשְּׂעוּת וְהַזְּמַנִּים

וְעוֹד 'הַרְבֵּה לָהֶם', שְׂכֵדֵי לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה אֶת הַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ
שְׂכַתּוֹב (יהושע א ח) 'וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה', וְכֵן אוֹמְרִים 'כִּי הֵם חֵינֵי וְאֶרֶץ יְמִינוֹ'
שֶׁהַתּוֹרָה מְלִוָּה אֶת הָאָדָם כְּכָל רַגְעוֹ, וְעַל כֵּךָ נֶאֱמַר (משלי ד ט) 'כִּי לָקַח טוֹב נִתְּתִי
לְכֶם תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ' שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבֵּחַ אֶת הַתּוֹרָה בְּכַף שֶׁהִיא מִקָּח חֲשׁוֹב

כָּל כֶּךָ וְלֹכֵן אֶל תַּעֲזוּבוּ אוֹתָהּ לְרַגְעוֹ, וְעַל כָּל אוֹת וְחֻבָּה שֶׁבַּתּוֹרָה יֵשׁ שְׂכָר נִפְלָא כְּמוֹ
שְׂאֵמֶר דּוֹד הַמֶּלֶךְ ע"ה (תהלים קיט סב) 'שֵׁשׁ אֲנֹכִי עַל אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא שְׁלֵל רַב', וְכָל כֶּךָ
שְׂמוּסִיף וְלּוֹמֵד כְּכָל רַגְעוֹ פְּנֵי שְׂכָרוֹ כְּפוּל וּמְכַפֵּל, וְהִשְׁעַם שֶׁהַרְבֵּה הַתּוֹרָה כְּכָל הַזְּמַנִּים
הוּא, כִּי אִין לְעוֹלָם קִיּוּם אֵם לֹא יַעֲסֻק בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (ירמיה לג כה) 'אֵם לֹא
בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאַרְץ לֹא שָׁמַתִּי', וְלֹכֵן הַתְּנָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם
הַשָּׁמַיִם וְהָאַרְץ אֵם יִשְׂרָאֵל מִקְבְּלֵי הַתּוֹרָה אִתָּם מִתְקַיְּמִין וְאֵם לֹאֵו אֲנִי מַחְזִיר אֶחֶסֶם
לְתַחַו וְנִבְהוּ (שבת פח.), כִּי הַתּוֹרָה הִיא הַקִּיּוּם שֶׁל שָׁמַיִם וְאַרְץ, וְכִינּוּן שֶׁהַתּוֹרָה הִיא
קִיּוּם הָעוֹלָם 'רַצָּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל' שֶׁיִּקְיָמוּ אֶת הָעוֹלָם, 'לְפִיכֶךָ
הַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמְצוּת' שֶׁהַרְבֵּה לְיִשְׂרָאֵל לְהַרְבּוֹת תּוֹרָה כְּכָל רַגְעוֹ וְרַגְעוֹ מִזְּמַנָּם וּבְכַף
מְקִיָּמִים אֶת הָעוֹלָם.

רְבִי מְצוּת בְּיַד לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל

מְלַבֵּד שֶׁהַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה הַרְבֵּה לָהֶם גַּם מְצוּת, שִׁישׁ הַרְבֵּה מְצוּת
וְהֵם מְבִיאִים לִידֵי 'לְזוֹכֹת אֶת יִשְׂרָאֵל', שְׂרַמ"ח מְצוֹת עֲשֵׂה וְשִׁס"ה
מְצוֹת לֹא תַעֲשֵׂה הֵן כְּנֶגֶד רַמ"ח אִיבָרִים וְשִׁס"ה גִּידִים, וְתַחֲלַת
הַזְּמַן שֶׁבּוֹ הַרְבֵּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְצוּת הַתְּחִיל אֲצֵל אָבִי
הָאֵמָה אֲבָרָהִם אֲבִינוֹ ע"ה, שְׁהָרִי לְאָדָם הָרִאשׁוֹן הִיתָה מְצוּה אַחַת,
וְלָנָח שֶׁבַע מְצוּת, וְכִשְׁהִגִּיעַ אֲבָרָהִם אֲבִינוֹ, אֲמַנְם נִצְטוּה רַק צְוִי
אֶחָד הִיא הַמִּילָה, אֶךְ מִעֲצָמּוֹ קִים כָּל הַמְצוּת שֶׁבַּתּוֹרָה כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב
(בראשית טו ה) 'עָקֵב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרָהִם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי
מְצוּתֵי חֻקוֹתַי וְתוֹרָתִי' וְדָרְשׁוּ בְּגִמְרָא מִזֶּה שְׁקִים אֲבָרָהִם אֲבִינוֹ אֶת
הַתּוֹרָה קֹדֶם שְׂתַנְתָּה.

מֵאֲבָרָהִם נִתְּנוּ הַכַּח לְכָל יְהוּדֵי לְקִים כָּל הַמְצוּת

וּמִמֶּנּוּ הַכַּח לְכָל יְהוּדֵי לְקִים אֶת כָּל תְּרִי"ג הַמְצוּת, וְאֶף שָׂאֵם
נִתְּבוּגוֹן נִרְאָה כִּי לֹא שִׁיךְ שְׂאָדָם אֶחָד יִקִּים אֶת כָּל תְּרִי"ג הַמְצוּת,
כְּגוֹן הַמְצוּת הַנְּהוּגוֹת רַק בְּכֻהֲנִים אוֹ כָּל מְצוּת הַקְּרַבְנוֹת בְּיַמֵּינוּ שְׂעִדִין לֹא זָכִינוּ לְבִית
הַמִּקְדָּשׁ וְלְהַקְרִיב הַקְּרַבְנוֹת, מִכָּל מְקוֹם כְּמָה עֲצוֹת נֶאֱמָרוּ בְּזוֹה, אוֹ עַל יְדֵי כְּלָלוֹת
יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁעוֹשָׂה מְעֻשֵׁיו בְּחִבּוּר וּבִטּוֹל לְכָל יִשְׂרָאֵל וּבְכָל יִשְׂרָאֵל נִקְלַל עִם עוֹשֵׁי
הַמְצוּה. אוֹ עַל יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה, שֶׁהַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הַקְּרַבְנוֹת כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב בְּפִעֻלָּה. אוֹ
עַל יְדֵי מַחְשֶׁבָה טוֹבָה הַמְצַטְרֶפֶת לְמַעֲשֵׂהָ. וְכֵן עַל יְדֵי שְׂמוּסֵר נִפְשׁוֹ לְקִיּוּם הַמְצוּת
שֶׁשָּׁקוּל כְּמִי שְׁקִים כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְלֹא רַק שְׂמִסֵּר נִפְשׁוֹ בְּפִעֻלָּה, אֵלָּא כָּל יוֹם
בְּקִרְיָאֵת שְׂמַע שְׂמְכִין לְמִסֵּר נִפְשׁוֹ בְּחֻשָּׁב כְּמוֹסֵר נִפְשׁוֹ עַל קְדֻשַׁת הַשָּׁם.¹
וְעַל יְדֵי שֶׁהַרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמְצוּת מִתְקַדְּשִׁים וּמְזוֹדְכָכִים כְּמוֹ שְׂבָאוֹר צִדִיקִים 'לְזוֹכֹת
אֶת יִשְׂרָאֵל מִלְּשׁוֹן 'וְכוֹח', שְׂעַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת מְזוֹדְכָךְ הַחֲמֹר וְנִתְּפָךְ לְרוֹחֵנִיּוּת.
זוֹכֵה לְהַזְדַּכֵּךְ וְלְהַשְׁמֵר בְּטַהֲרַת נִשְׁמַתּוֹ כְּפִי שְׂעֵשְׂאָה אֶלְקִים.¹⁵

1 כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב (איוב יט ט) 'אִרוּכָה מֵאַרְץ מִדֵּה וּרְחֹבָה מִנֵּי יָם', וְכֵן נֶאֱמַר (תהלים קיט צ) 'אִרוּכָה מֵאַרְץ מִדֵּה וּרְחֹבָה מִנֵּי יָם'.
2 כִּי בִאֲמַת אִין לְמוֹדן וְאִין חֶסֶם, כִּי 'תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, וְאִמֵּר הַבְּעֵל שֶׁם טוֹב נִבְלַם כִּי הִיא תְּמִימָה שֶׁלֹּא תַחֲלִיל בָּהּ אִדָּם וְהִיא שְׁלִימָה. (פֶּאֲרָ עֵינִים אֲבוֹת ד"ה מֵאוֹר מֵאוֹר).
3 זֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא: שְׂעֵזֶה דְּבָרִים נִבְרָאוּ קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלוֹ הֵן. תּוֹרָה, וְתַשְׁבּוּהָ, וְגוֹן עֲדָן, וְהִיגָמָה, וְכַסָּה הַכְּבוֹד, וְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשִׁמּוֹ שֶׁל מִשְׁחָה. תּוֹרָה, דְּכַתִּיב (משלי ח כב) 'ה' קָנְיָה רִאשִׁית הַרִים יְלֹדוֹ'
וְכַתִּיב 'תִּשְׁבַּע אֵרֶץ עַד דְּכָא וְהִתְאַמֵּר שׁוֹבֵב בְּנֵי אֲדָם. גֵּן עֲדָן, דְּכַתִּיב (בראשית ב ג) 'וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן עֲדָן מִקְדֵּשׁ. גֵּינָם, דְּכַתִּיב (שְׁעִילָה ל ג) 'כִּי עֲרוּךְ מֵאֲתָמוֹל תַּפְתַּח. כַּסָּה הַכְּבוֹד וְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, דְּכַתִּיב (ירמיה יז ט) 'כַּסָּה כְּבוֹד מֵרוּם
מִרְאשְׁתֵּי מְקוֹם מִקְדְּשֵׁנִי. שְׂמּוֹ שֶׁל מִשְׁחָה, דְּכַתִּיב (תהלים עז ז) 'וַיְהִי שְׂמּוֹ לְעוֹלָם לְפָנֵי שְׂמִישׁ יוֹן שְׂמּוֹ'.
4 בְּגִמְרָא (שבת פח.) אִמֵּר רַב קַהֲלָה לְמָרוּם אֲמָרוּ מֵלֹאֵכִי הִשְׁרַת לְפָנֵי הַקְּבָה', רַבּוּנֵי שֶׁל עוֹלָם מִה לְיִלּוּד אִשָּׁה בְּיַנֵּי, אֲמָר לָהֶן לְקַבֵּל תּוֹרָה בָּא, אֲמָרוּ לְפָנֵינוּ תַחֲמוּדָה גְּבוּוּהָ שְׂעוּוָה לֶךְ תַּשַּׁע מֵאוֹת וּשְׂבַעִים וְאַרְבַּעָה דּוֹרוֹת קֹדֶם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אִתָּה מִבְּקַשׁ לִיתַנָּה לְבִשְׂרֵי וּדְם.
5 וְכֵן מְבֹאֵר בְּמִדְרָשׁ (בר א א): רַבִּי הוֹשִׁיעָה רַבָּה פַתַח, 'וְאִתָּה אֲצִלוּ אֲמוּנָה וְאִתָּה שְׂעוּשׁוּעִים יוֹם יוֹם וְגו' (משלי ח ג) וְכו', דְּבַר אַחַר, אֲמוּנָה, אֲמוּנָה, הַתּוֹרָה אִמְרַת אֲנִי הִייתִי כְּלִי אֲמוּנַתִּי שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִתְּנָה שְׂבַעִיּוּלָם מֶלֶךְ בִּשְׂר
וְדָם בּוֹנֵה מִלְּטִין, אִינוּ בּוֹנֵה אוֹתָהּ מִדַּעַת עֲצָמוֹ אִלֵּא מִדַּעַת אֲמוּנָה, וְהִיא מִיֵּן בּוֹנֵה אוֹתָהּ מִדַּעַת עֲצָמוֹ, אִלֵּא דִיפְתִירָאוֹת וְפִינְקָסָאוֹת יֵשׁ לוֹ לְדַעַת הֵיאֵךְ הוּא עוֹשֵׂה חֲדָרִים, הֵיאֵךְ הוּא עוֹשֵׂה שְׂפָשְׁפִין, כִּךְ הִיא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיט
בַּתּוֹרָה וּבוֹרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה: 'וְהַתּוֹרָה בְּרָא אֱלֹהִים' וְאִין רִאשִׁית אֵלֵּא תּוֹרָה, הֵיאֵךְ מִה דָּאֵת אֲמָר (שם ח כב) 'ה' קָנְיָה רִאשִׁית דְּרָכּוֹ'.
6 בְּגִמְרָא (מסכת נב): דְּרַשׁ רַבִּי שְׂמַלְמַל, שֶׁ שֶׁ מֵאוֹת וְשִׁשְׁשׁ עֶשְׂרֵה מְצוּת נֶאֱמָרוּ לוֹ לְמִשָּׁה, שֶׁלֶשׁ מֵאוֹת וְשִׁשְׁשׁ חֻמְשֵׁי לְאוּיִן כְּמִנּוּן יְמִוֹת הַחֹמֶה, וּמֵאִתָּם וְאַרְבַּעִים וְשׁוֹמְנוֹה עֲשֵׂה כְּנֶגֶד אִיבָרֵיו שֶׁל אָדָם. וְרִאָה בּוֹוֵהר (פר' וישלח קפ): דָּאִית
בְּבֵר שֶׁ רַמ"ח שִׁיפִין לְקַבֵּל רַמ"ח פְּקוּדֵי דְּאִוִּרִי יִתָּא דְּאִינֵן לְמַעַבַּד אִתְּיָהּ בּוֹ, וְאִיתָ בְּרַב נֶשׁ סִס"ה גִּידִין וְלִקְבָלְהוֹן סִס"ה פְּקוּדֵי דְּלֵאוֹ אִינֵן אִתְּיָהּ בְּלִמְעַבַּד.
7 בְּמִדְרָשׁ (תהלים פב ט): מְצוּה אִתָּה צְוִייתִי לְאָדָם דְּרִאשְׁוֹן וְלֹא עֵמֵד בָּהּ, וּגְרַשְׁתִּי מִגֵּן עֲדָן, וְקַסְתִּי עֲלֵיו מִיָּתֵה.
8 בְּגִמְרָא (ויקרא כח): אֲמָר רַב קַהֲלָה אֲבִינוּ כָּל הַצְּוִיִּים אֲבִינוּ כָּל הַתּוֹרָה כְּלֵלָה, שְׂנֵאֲמַר (בראשית טו ה) 'עָקֵב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרָהִם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי וְתוֹרָתִי שֶׁבַעִיּוּלָה שְׂכַתּוֹב
וְהַתּוֹרָה אִתָּה תּוֹרָה שְׂבַעִיּוּלָה פֶּה.
9 כִּי כֶּתֶב הָאוֹר הַחַיִּים הַקְדוּשׁ (שְׂמוֹת לט ט): כִּי ה' הִצִּיחַ תְּרִי"ג מְצוּת, וּמִן הַנִּמְנָע שִׁימָצָא אֲדָם אֲשֶׁר שָׂמַע בְּקוֹים כוֹלָם, זוֹה לֶךְ הָאוֹת כְּתוּב וְלִוִי יִשְׂרָאֵל וְנָשִׁים, יֵשׁ מְצוּת עֲשֵׂה בְּכַתְּנֵים שָׂאִין מְצִיאוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְעִשׂוּתָם, וְיֵשׁ מְצוּת
לְיִשְׂרָאֵל אֲשִׁינֵם בְּכַתְּנֵים, וְכֵן בְּלוּיִים, וְכֵן בְּנִשְׁיָם, וְמִה מְצִיאוֹת יֵשׁ לְיַחֲדֵי לְקִיּוּם הַתְּחִילִים תְּחִין לְרַמ"ח אִיבָרֵיו וְשִׁס"ה גִּידֵיו אֲשֶׁר יְכִוּוֹת לָהֶם, אִלֵּא וְדָאֵי שְׂתַתְּקִים הַתּוֹרָה בְּמַחְבֵּרַת הַכְּלָלוֹת וְיִזְכּוּ זֶה מִזוֹה.
10 כְּעִין מִה שְׂאִמְרוּ חוֹל' (מנחות ק): 'זֹאת תּוֹרַת הַחֲסָאָה' (ויקרא יח), 'זֹאת תּוֹרַת הָאֲשֵׁם' (שם ז ט), לֵכָל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה חֲסָאָה כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב חֲסָאָה, וְכֵל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֲשֵׁם כְּאֵלוֹ הַקְּרִיב אֲשֵׁם, וְהוּא הֵינּוּ שְׂעַל יְדֵי לִימוּד הַמְצוּת שָׂאִינוּ
יִכְוֹל לְקִיּוּמָן יִחַשְׁבוּ לוֹ כְּאֵלוֹ קִיּוּמָן בְּפִעֻלָּה מִמֶּשׁ.
וְכֵן מְבֹאֵר הַשִּׁל"ה הַקְדוּשׁ (הַקְּדוּשָׁה לְתוֹרָה שֶׁבַּכְּתוּב אִוִּר הוֹשֵׁה) אֵשׁ הַנֶּאֱמַר בְּפִסּוֹק (דברים לז יד) 'כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדְּבַר מֵאוֹר בְּפִיךָ וּבְלִבְכֶם לְעִשׂוֹת'. שִׁישֵׁם מְצוּת שֶׁאֲשַׁפֵּר לוֹ לְקִיּוּם וְהֵם הַתְּכַלִּים בְּלַעֲשׂוֹת'. וְהַמְצוּת שָׂאִינֵם בִּידוֹ לְעִשׂוּתָם.
11 וְעַל דִּרְךָ שְׂאִמְרוּ (ברכות ג) חֲשַׁב אָדָם לְעִשׂוֹת מְצוּה וְנִאֲמַס לֹא עֲשֵׂאָה מְעַלָּה עֲלֵיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ עֲשֵׂאָה.
12 רִאָה בְּאַלְשֵׁךְ הַקְדוּשׁ (מְבֹאֵר פכ ח): הֵנּה כָּל מְצוּה שֶׁעוֹשֵׂה מְקִדְּשׁ בָּהּ הֵאָבֵר שְׂבוֹ עֲשִׂיתָ, וְעַל דִּרְךָ זֶה אֲשֶׁר יַעֲשֵׂה מְצוּה כוֹלֵלָה כֵּל נִפְשׁוֹ וְנִפְשׁוֹ הָאֵם לֹא יִתְקַדֵּשׁ כֵּל עֲצָמוֹ עִם רִחוּ וְגִיּוֹת, עַל כֵּן אֲמָר - [פִּינְחָס] בְּלֹא טוֹב לִי אֲפַנֵּעַ
בְּרַשַׁע הוּא וְאוֹרֵנוּ, וְאִשִּׁים נִפְשֵׁי כְּכַפִּי לְהִיגֵר עַל קְדוּשָׁה, נִמְצָא כִּי גִיּוֹן נִפְשׁוֹ מִתְקַדְּשִׁים כֹּאחַת, וְעַל יְדֵי שֶׁפִּעַע דְּרוּשָׁה אֲשֶׁר יִתְקַדֵּשׁ גִּיּוֹן נִפְשֵׁי כוֹהֵן הַנִּיחָךְ תוֹךְ כוֹר שִׁיתְעַלָּה אִיכוּתוֹ, כֵּן אֲתַקְדֵּשׁ וְאוֹתָהּ כְּבָרִיהַ חוֹדְשָׁה לְשַׁבַּח וְאוֹתָהּ
רִאָה יִתָּא, וְזוֹה 'וְיִקַּח רַחֵם בִּירוֹ', וְהוּא שְׂאִמְרַתִּי תּוֹרַתִּי הַקְדוּשָׁה רִאוּ נָא כִּחַ מַעֲשֵׂה פִּנְחָס, כִּי דִרְךָ עוֹשֵׂה מְצוּה לְקַדֵּשׁ בָּהּ הֵאָבֵר שְׂנַעֲשִׂיתָ בָּהּ, אֵךְ הֵנּה פִּנְחָס קֹדֶשׁ כָּל אֲבָרָיו עַל יְדֵי עֲשׂוֹת מְצוּה בְּאֵבֶר אַחַד, וְזוֹה 'וְיִקַּח רַחֵם בִ

פתח פיך לאילם

האחרונים. לאחר שחשב שוב ושוב הגיע המלמד לפתרון אותו הוא חשב כמוצלח ביותר: הלוא איש לא יחשוב שבין עשרות החביות מצוי דבר ערך כלשהוא. סמוך לכניסת שבת הלך המלמד והחביא את צרור כספו בין חביות היין הרבות.

המלמד חשב לפי תומו כי איש לא ראה אותו באותה שעה שבה החביא את הכסף בין החביות. ואכן, העגלונים לא היו במקום כלל. הם התירו את קשרי הסוסים ולקחו אותם אל הנהר הסמוך בכדי להרוות את צמאונם. בעל הפונדק היה עסוק בהכנות השוטפות לקראת השבת, ואילו מהסוחר עצמו, חשב המלמד, שהוא אינו צריך להישמר כל כך. סוחר היין הסתובב שם באזור כשהוא עושה את עצמו שקוע בהרהורים ובמחשבות, משל הוא אינו מבחין כלל שהמלמד מסתובב במקום, אך בזוית עיניו הוא עקב בעניין רב אחרי מעשיו של המלמד.

השבת עצמה עברה על המלמד ועל הסוחר בהתרוממות הרוח, בטוב ובנעימים. בפונדק התארחו עוד יהודים, הם התפללו במניין את תפילות השבת ואף את סעודות השבת אכלו יחד. המלמד אף חילץ את עצמותיו בשינה על גבי מיטה מוצעת בעוד שבמשך כל ימי הנסיעה הוא ישן בפאתי העגלה בצורה מאולתרת למדי.

עם צאת השבת, מיד לאחר עריכת ההבדלה, יצא המלמד במהירות

אל חצר הפונדק שם חנו העגלות כדי לקחת את צרור כספו. המלמד היה סמוך ובטוח כי הוא ימצא את הארנק במקום שבו החביא אותו. אולם, שוד ושבר, מה גדולה הייתה תדהמתו כאשר מצא את צרור הכסף ריק כמעט לגמרי. הצרור עצמו היה שם אלא שבמקום הכסף הרב שהיה בו מתחילה הרי שעתה רשרשו בו פרוטות ספורות, כאילו הגנב ריחם עליו וביקש לתת לו נדבה...

למלמד לא היה כל ספק. הוא ידע בוודאות שסוחר היין העשיר הוא זה שגנב את כספו. הסוחר הלא הסתובב שם שוב ושוב באותה שעה וראה את הטמנת הכסף. כפי הנראה הוא לא יכול היה לעמוד בנסיון ולקח את הכסף לעצמו. ברגע הראשון, ביקש המלמד להתפרץ פנימה אל הפונדק בצעקה גדולה: הצילו! גנבו לי את כספי! אולם הוא התעשת במהירות והבין שבצעקות הוא בוודאי לא ישיג מאומה. הרי אין לו כל הוכחה לכך שפלוני או אלמוני לקחו לו, ואיש לא יאמין להשערות שמטילים פגם בסוחר מכובד ובעל מוניטין.

המלמד חזר בצעדים מתונים לפונדק וניסה לכלכל את צעדיו. לאחר מחשבות ארוכות ומיסרות הוא החליט לפנות אל מצפוניו של הסוחר ולנסות לדבר על ליבו. הוא ניגש אל הסוחר וביקש שקט ביקש ממנו אם יואיל להיכנס יחד עימו לחדר צדדי, כיון שרצונו לשוחח עימו שיחה קצרה בארבע עיניים.

הסוחר שבאותו זמן שתה תה לקיים 'חמין' במוצאי שבת מלוגמא' הצביע לו על קנקן התה המהביל ועל מיני התופינים שלצידו וסימן לו כי אין הוא יכול לעצור באמצע מצוה חשובה זו. המלמד החליט לחכות בסבלנות ואילו הסוחר עצמו שתה כוס אחר כוס, אכל עוד ועוד מהעוגיות, ונראה היה כי אין הוא ממהר כלל. רק אחרי שעה ארוכה עשה את עצמו כאילו הוא נזכר במלמד, העמיד פנים ידידותיות ושאל לרצונו. המלמד חזר וביקש ממנו להיכנס לחדר צדדי, שם ידבר אתו פנים אל פנים. הסוחר הסכים בחוסר נוחות, וכששניהם היו יחד בחדר, פתח המלמד ואמר: רחם נא עלי, שהרי זה כל רכושך. זה פרנסת ביתי ברוך הילדים ועם זה אני גם צריך לחתן את בתי... רחם נא....

הסוחר העמיד פנים כמי שאינו מבין דבר וחצי דבר מכל מה שהמלמד אמר, ואמר בתרעומת גלויה: מה רצונך ממני? אם לנדבה זקוק עבור הכנסת כלה, הרי זו מצוה גדולה ואתן לך בשמחה, אך מה כל הסודיות

דרכם של כפריים היה להביא אל מקום מגוריהם מלמד שיחנך את ילדיהם וירביץ בהם תורה ודעת. בערים הגדולות היו המלמדים מצויים בבתיהם, וכל אדם שהיה מבקש שבניו ידעו מקרא וגמרא היה מוליכם אל אחד המלמדים שבעירו, קובע עמו את שכר טרחתו, ובכל יום ויום היו הילדים נאספים אצלו והוא מלמדם מבוקר ועד ערב. לעומת זאת, אצל הכפרים והעיירות לא היו מצויים מלמדים, ולפיכך אלו מהם שחפצו שבניהם לא יהיו למגושמים ומנוערים מכל זיק של תורה, היו מזמינים את המלמד להתגורר בביתם והוא היה מחנך את בניהם כהוגן.

אותם המלמדים, שעניים מרודים היו, נהגו להגיע אל בתי הכפריים לתקופות של חצאי שנים. במשך חדשי הקיץ או החורף היו עובדים את מלאכת הקודש ולקראת חודש ניסן או חודש תשרי היו שבים לביתם עם המשכורת החצי שנתית שקיבלו. עם משכורת זו היו משלמים את החובות שהצטברו בבית, נותנים גם כסף על החשבון לחנווני ולריקן, ואפילו מנסים לחסוך מעט עבור נישואי הילדים.

מלמד דנו, מקום מגוריו היה בפראג שבצ'כיה ואילו את עבודתו עשה באחת העיירות שבהונגריה. ידועה הייתה הונגריה בענביה המשובחים והעסיים מהם היו מכינים יין הונגרי משובח, ובאחד הכפרים שבהונגריה התגורר יהודי שבבעלותו היו כרמים לרוב. אותו יהודי היה בעל לב חם לתורה ולמצוות, והוא סירב להסכים לכך שמגוריו בעיירה הרחוקה יביאו לכך שבניו יגדלו ללא חינוך יהודי מתאים. הוא שכר איפוא את המלמד, יהודי בר אוריין, שיבוא לגור יחד עימו וקצב לו סכום נאה כשכר טרחתו.

הגיע ראש חודש ניסן והגיעה שעתו של המלמד לחזור לביתו שבפראג, שם המתינו לו עייתו וילדיו בכליון עיניים. במשך כל חדשי החורף הקשים הם התמודדו עם העדרו של האב וקיוו לבואו לקראת חג הפסח, לעריכת ליל הסדר ולשהות עימו בצוותא במשך כל ימי חול המועד. הם ידעו היטב כי יום או יומיים אחרי אסרו חג יקום האבא ויחזור להונגריה, אך הם לא התלוננו, בידעם שזו האפשרות היחידה שבידו להביא טרף לביתו.

המלמד העני, שביקש לחסוך את הוצאות הנסיעה, פנה בבקשה אל סוחר יין גדול שהגיע גם הוא מפראג כדי לרכוש כמות גדולה של חביות יין כשר לפסח ולמכור אותם ברווחים נאים לקראת פסח, ליהודי פראג המבקשים להדר במצות ארבע כוסות ולשמחת החג, שהרי אין שמחה אלא בבשר ויין. ביקש איפוא המלמד מהסוחר שיואיל לקחת אותו יחד עמו בנסיעה, כשבתמורה לכך הציע המלמד שהוא ישמש כמשגיח על חביות היין, עד הגעתם לפראג, והוא זה שידאג שהיין יישאר בכשרותו לחג הפסח.

סוחר היין הסכים להצעה. הסוחר סידר למלמד מקום על אחת העגלות בכדי שיוכל לשבת שם ואף לישון בלילות. המלמד הביא עימו את מעט מטלטליו ואף צידה לדרך שמעסיקו הכין לו מבעוד יום, והשיירה יצאה לדרך.

אם במשך הימים והלילות השיירה לא עצרה את דרכה, הרי שביום ערב שבת עצר הסוחר את השיירה לקראת חצות היום, והחנה את העגלות בחצר הרחבה הסמוכה לפונדק יהודי שניצב על אם הדרך. הסוחר תכנן כי הם ישתבו בפונדק, ותיכף בבוקרו של יום ראשון יצאו בכי טוב להמשך מסעם.

המלמד שבכיסו היה סכום כסף גדול, משכורתו החצי שנתית, לא ידע כדת מה לעשות עם כספו הרב. הוא לא יכול היה לסמוך על אדם שהוא אינו מכיר בכדי שישמור לו על רכושו. הלוא אין לו מושג במידת יושרו של הפונדקאי, וכיצד יפקיד בידו את שכר עמלו של החדשים

הסוחר ההמום עמד נבוך בפני הנודע ביהודה, ולחש: רבי, אני מודה ומתוודה, שאני הוא זה שלקחתי את צרור הכסף של המלמד. אולם לא עשיתי זאת בשבת. היה זה לפני הדלקת נרות, ואני יכול להשבע על כך. ותוך כדי דיבורו שלף הסוחר את צרור כספו של המלמד והניח אותו על השולחן, באומר: עתה בוודאי יוכל כבוד הרב לתת לי את הכשר בלב שקט, שהרי ידו של גוי לא נגעה ביין

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

בניחותא: הבעיה היא שלפי דברי המשיגיה, שהוא אכן אדם מהימן, הוא הטמין בין החביות ארנק מלא בכסף והנה הוא נגנב ונעלם.

הסוחר כמעט ואיבד את עשתונותו: האם כבוד הרב חושד בי בגניבה? אבל הנודע ביהודה המשיך ואמר: חס וחלילה, יהודי אינו גנב, ובפרט סוחר מכובד כמות. אולם אם באמת אתה לא לקחת את הכסף, הרי נמצא שאדם אחר לקח את הכסף ומן הסתם היה זה גוי, כך שמתעוררת עתה שאלה חזקה של יין נסך על כל החביות, יתכן שאסור לשתות את היין שהבאת לא רק בפסח אלא בכל ימות השנה. שמא תאמר שיהודי הוא זה שלקח את הכסף, הרי מסתבר שהוא עשה זאת בשבת, ואם הוא מחלל שבת הרי שמגעו ביין פוסל את היין. לפיכך עלי לחשוב האם אני יכול לתת הכשר ליין, שכן כעת דומה עלי שאצטרך להוציא מכתב שהיין שהבאת מהונגריה אסור בשתייה.

הסוחר ההמום עמד נבוך בפני הנודע ביהודה, ולחש: רבי, אני מודה ומתוודה, שאני הוא זה שלקחתי את צרור הכסף של המלמד. אולם לא עשיתי זאת בשבת. היה זה לפני הדלקת נרות, ואני יכול להשבע על כך. ותוך כדי דיבורו שלף הסוחר את צרור כספו של המלמד והניח אותו על השולחן, באומרו: עתה בוודאי יוכל כבוד הרב לתת לי את ההכשר בלב שקט, שהרי ידו של גוי לא נגעו ביין.

אולם הנודע ביהודה לא הסכים לקבל את דבריו: הענין כלל אינו פשוט כל כך, שהרי אתה נוגע בדבר. ריח גדול צפוי לך מעסקת היין ואינך רוצה להפסיד זאת, כך שאינך נאמן בזה. הרי יתכן מאוד שלקחת על עצמך את אשמת הגניבה, רק כדי להפטר מהחשש שגוי נגע ביין והפכם ליין נסך. הלוא אין ספק שמשלתם לך יותר לשלם את הסכום הקטן יחסית למלמד מאשר להפסיד את כל עיסקת היין.

הסוחר שהבין את הבור שחפר לעצמו החל לזעוק מרה: רבי, אל תהפכני לאומלל! אני נשבע לכבודו שאני הוא זה שלקחתי את הכסף של המלמד, ואילו היין כשר במאת האחוזים! הנודע ביהודה שקע בהרהורים ואחר כך אמר לסוחר: אני מוכרח לומר לך שאיני יכול לסמוך לגמרי על דבריך, אך בזאת אסכים להכשיר את היין, אם תכניס את המלמד לעסק היין ותהפכנו לשותף אתך שווה בשווה. זה יהיה עבורך דרך תשובה, וכך תכפר על הצער שגרמת למלמד העני. רק אם תקבל על עצמך תנאי זה, אני מוכן לתת הכשר על היין שלך.

הסוחר הסכים לתנאו של הנודע ביהודה בחפץ לב. מיד קרא הנודע ביהודה למלמד מהחדר הסמוך, נתן לו את צרור כספו והודיע לו כי הוא עוד עתיד לקבל סכום כסף גדול מכל עסק מכירת היין.

על הפסוק (דברים א טז): 'וְאֶצְוָה אֶת שְׂפִטְיָכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין אֲחֵיכֶם וּשְׂפִטְיָכֶם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אֲחֵיו וּבֵין גֵּר, פִּירֵשׁ רֵבִינוּ אֹרֹחַ הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ כִּי בֵּא הַכְּתוּב לְהוֹדִיעֵנוּ עַל חוֹבְתוֹ שֶׁל הַדִּיּוֹן לַפְּתוּחַ פִּי לְאִילָם וְלִהְבִּיא לֹו טַעֲנוֹת וּמַעֲנוֹת בְּכַדִּי שֶׁהַצֶּדֶק יֵצֵא לְאוֹר עוֹלָם: וְאוֹלֵי שְׁנַתְכוֹן גַּם כֵּן לְרֵמוֹז מֵהַ שְׂאֵמְרוֹ ז"ל בְּסִנְהֶדְרִין (ירושלמי פ"ג ה"ח) וז"ל: רב הונא כד הוה חזי זכו לבר נש ולא הוה ידע ליה, הוה פתח ליה משום 'פתח פיך לאלם' (משלי לא ח), ע"כ, והוא מה שרמז בתיבת 'לאמר' כי עליו לאמר לבל תהיה האמת נעדרת וישפוט צדק.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הזו? והמלמד האומלל נשאר דומם, כאילו נעתקו המילים מפיו. בקושי הוא הצליח לומר: לא מתנות אני מבקש ולא נדבות, אלא את הכסף שלי שעליו עבדתי קשה בחדשים רבים בהם לא הייתי בביתי! אולי רצית ללוות אותו לזמן מה, עד שתמכור את היין? או שמא ביקשת להתקלס בי? אנה, רחם עלי והחזר לי את כספי.

לשמע דברים אלו כעס הסוחר מאד: האם יצאת מדעתך? כיצד עולה בדעתך דבר כזה להאשים אותי בגניבה? וכי אני אגנוב את פרוטותיך העלובות?! שמע נא, המשיך הסוחר ואמר בסבר פנים חמורות מאוד: אם לא תוציא עליה ז' מראשך, לא תהיה לי ברירה אלא להשאיר אותך כאן באמצע הדרך. בינתיים, למרות דיבורך המגוננים אני מרחם עליך וקח לך נדבה ומלבד זאת אשתדל גם לאסוף לך קצת כסף, אחרי שנגיע לפראג, לצרכי הכנסת כלה. תוך כדי דיבורו הכניס הסוחר לידו של המלמד המסכן מטבע של זהב ויצא מן החדר.

אחרי שיח זה הבין המלמד שאם הוא לא הצליח לרכך את ליבו של הסוחר בבקשות ובתחנונים, הרי שבויכוחים ומריבות וודאי שלא יעלה בידו כלום. אם אכן אין ברצוני, חשב המלמד לעצמו, להשאר על אם הדרך, עלי לשתוק עד שנגיע לפראג, שם אעלה אל לשכת הגזית, אל רב העיר, הגאון הנודע רבי יחזקאל לנדא זצ"ל, בעל 'נודע ביהודה', ואבקש ממנו עצה ותושיה.

כעבור מספר ימים הגיעו העגלות עמוסות חביות היין לפראג. הסוחר פנה לאכסן את החביות במחסן הגדול הסמוך לחנותו, ואילו המלמד לא הלך לביתו אלא עלה תיכף אל הרב והסיח בפניו את צערו. הרב שמע את דברי המלמד והשתתף עמו בצערו. הוא ניתח את הנתונים שהציג המלמד והשתכנע כי אכן הסוחר הוא זה שלקח את הכסף. אולם אם למלמד אין כל הוכחות ברורות ומוצקות על הגניבה, מה ניתן לטעון כלפיו בכדי שיודה בגניבה ויחזיר אותה לבעליה?

האיר הנודע ביהודה את פניו למלמד ואמר לו: היות ובני ביתך עדיין לא יודעים שהגעת, אל תלך עדיין לביתך שבור ורוצץ ובידיים ריקות. המתן כאן באחד החדרים הסמוכים, כיון שלדעתי תוך זמן קצר יבוא לכאן הסוחר בכדי שאתן לו אישור כשרות ורשות למכירת היין, וכשיהיה כאן אראה מה ניתן לעשות בעניינך. אל תתייאש, כי השם יתברך בוודאי ישלח עזרתו להציל עשוק מיד עושקו.

אכן, כדברי הנודע ביהודה, לא עבר זמן רב והנה סוחר היין נכנס אל רב העיר לקבל את ברכת 'שלום עליכם'. תחילה פתח הסוחר ונתן לרב תרומה נאה ומכובדת מאוד לצורך קמחא דפסחא עבור עניי העיר פראג. לאחר מכן הוא ביקש מהרב הכשר ליין שאותו הביא מהונגריה. הסוחר הסביר לרב שגם השנה, כמדי שנה בשנה, הבאתי יין מהונגריה לפראג, ויין זה כשר למהדרין מן המהדרין. אפילו משיגיה מיוחד היה לי בדרך, מלמד חשוב, שהיה כל הזמן עם החביות, ובוודאי כבוד הרב יתן לי הכשר ליין כמו בכל השנים.

הציץ נודע ביהודה בפניו הדשנות של הסוחר ואמר לו: מוכרח אני לומר לך, כי הפעם התעוררה שאלה מסוימת בקשר לכשרותו של היין שהבאת מהונגריה, ולכן הפעם אצטרך לחשוב ולבדוק את הנתונים לפני שאוכל לתת לך את ההכשר. הסוחר המופתע לא העלה על דעתו את דברי הרב והתעניין על טיב הבעיה שעלתה. והנודע ביהודה ממשיך

הסוחר העמיד פנים כמי שאינו מבין דבר וחצי דבר מכל מה שהמלמד אמר, ואמר בתרעומת גלויה: מה רצונך ממני? אם לנדבה זקוק עבור הכנסת כלה, הרי זו מצוה גדולה ואתן לך בשמחה, אך מה כל הסודיות הזו? והמלמד האומלל נשאר דומם, כאילו נעתקו המילים מפיו. בקושי הוא הצליח לומר: לא מתנות אני מבקש ולא נדבות, אלא את הכסף שלי שעליו עבדתי קשה בחדשים רבים בהם לא הייתי בביתי! אולי רצית ללוות אותו לזמן מה, עד שתמכור את היין? או שמא ביקשת להתקלס בי? אנה, רחם עלי והחזר לי את כספי.

הלכות רפואה בשבת

שיעורים לארגוני ההצלה - חברי מד"א - צוות הצלה בית שמש

שנמסרו ע"י הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א

בבית המדרש 'באר ישראל'

ב"ה גרין ה'

לבטל אמבולנס

לחבריו לעשות חטא קל כדי להציל את חבריו מחטא חמור, ב' לפי שיש פוסקים שסוברים דדוקא להצלת חבר אחד אין לחטוא, [כדוגמת הגמרא], מה שאין כן בהצלת הרבה אנשים מותר ליחיד לעבור על חטא קל כדי למנוע רבים מחטא, ג' כדי שלא להכשילן לעתיד, דהיינו שחפצים אנו שלא להכביד על חברי הצלה את פעולת ההצלה כדי שירצו לצאת לעתיד, ד' מכיון שהכוננים מסכנים את עצמם כשנוסעים להציל במהירות, אם נסיעתם שלא לצורך, נכון למנוע מהם סכנה זו. [טעם ג', מפסקי תשובות, טעם ד', ילקוט הליכות].

ד. להלכה נראה להורות, דאם הדיווח על המקרה היה בטעות מעיקרא, כמו בדוגמה שהבאנו שהגיע קריאה על תינוק שנפל מקומה שלישיית, ולבסוף התגלה שנפל מנדנדה בקומה שלישיית, אזי צריך לבטל את הכוננים, אך במקרה שונה יש לשקול היטב האם נכון לבטל, דאם המתנדב מסתפק אם יצטרך יד נוספת, או שמא יבוא מתנדב יותר מיומן ממנו, עדיף לא לבטל. ה. אמנם לדעת כל הפוסקים, מותר לבטל אמבולנס נט"ן, מכיון שכמות הנט"ן מועטת ונחוצות לקריאות רבות, ונחשב שיש ספק פיקו"נ לפניו. אחר כך עוררו לי חברי הצוות, שהיות שהיום יש מחסור גם באמבולנסים רגילים, ממילא יש היתר גם באמבולנס רגיל לבטלו מחמת ספק פיקוח נפש.

א. יש אומרים שאסור לבטל אמבולנס רגיל או כוננים אפילו אם הם מיותרים, כי הגמרא בשבת [ד.] אומרת, אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, ובפרט שכולם יצאו בהיתר, ולא רק שלא עברו איסור, אלא יקבלו על זה שכן. [ספר הצלת נפשות].

ב. דוגמא לכך: הגיע פעם הודעה על נפילת ילד מקומה שלישיית, והכונן הראשון שהגיע נוכח לראות שהנפילה היתה מנדנדה בקומה שלישיית ולא מקומה שלישיית, הילד רק היה בטרומה, לשיטה זו, גם באופן זה אסור לכונן לבטל את הכוננים.

ג. מאידך דעת הגאון רבי חיים יהודה כהן [בספר הלכות הצלה] וכן מורה הגאון רבי מאיר סירוטה, שמותר לבטל כוננים, דטוב יותר לדווח במכשיר על הביטול ולעבור על איסור קל דרבנן, כדי למנוע מהרבה כוננים הנוסעים ברכב או אופנוע מלעבור באיסורי תורה, וכמה טעמים בדבר: א' דדוגמא שלנו אינו דומה לדוגמת הגמרא בשבת, [דשם מדובר, באחד שהכניס בשבת פת לתנור כדי לאפותה במזיד, ורוצה חבריו להצילו מהחטא, בזה שיוציא את הפת בעודה בצק, והמוציא יכול להיכשל באיסור דרבנן של רדיית הפת, דהיינו שמפריד את הבצק מהתבנית], דכתבו התוס' שם, דדוקא כשאחד חוטא במזיד, אין חבריו צריך לחטוא אפילו באיסור קל כדי למנועו מחטא חמור יותר, מה שאין כן כשהחטא נעשה בשוגג, מותר

חולה שמבקש לחלל עליו שבת

ד. שמעתי מגבאי בית הכנסת, שבאחד הימים ביום חול, ניגש אליו יהודי, ואמר לו שאינו חש בטוב, וביקש שיזמין עבורו אמבולנס, הגבאי לא היסס ותיכף הזמין, הכונן ואנשי הצלה שהיו שם, לא ראו אצלו שום דבר, ולא רצו לפנותו לבית חולים, והוא התעקש שאינו חש בטוב, ושיפנו אותו, כשהגיע לבית חולים, מצאו שהיה לו דלקת סטראפ, וכמעט הגיע ללב, והרופאים אמרו שאם היה מאחר בעוד שעה, כבר לא היה את מי להציל, וגם אצלם זה היה פלא כי לא היה לו חום, ולא ראו עליו כלום.

ה. ואפשר דאין החתם סופר נחלק על הרדב"ז באופן שיש לחשוש לפיקוח נפש [כמעשה באברך הנ"ל], אלא באופן שניכר עליו שהוא בריא לחלוטין אלא שהוא רעוע בנפשו, כמו אומלס וכיוצא בזה שרוצה שיפנו אותו לבית חולים כדי לאכול ולישון שם, דבאמת אסור לפנותו בשבת.

ו. ובזה מרויחים חברי צוות הצלה שאינם נקראים בשבת להתנדב לכונן אמבולנס רק למקרה אר"ן, נט"ן, יולדת, כי על פי החוק נהג אמבולנס חייב לפנות בכל מצב כשהמזמין חפץ בפניו.

א. נפסק בשו"ע [שם ס"ה] דאפילו על מכה שאינה של חלל, אם החולה עצמו אומר לחלל עליו את השבת, צריך לחלל עליו.

ב. מאידך כתב החתם סופר [שו"ת אבהע"ז ספ"ב]: "אבל באדם המתחזק כבריא ולוחש לרופא ואומר לו כך וכך כאב יש לי, והרופא שופט על פי דבריו כראוי לו, אבל אנחנו לא נתיר לו לעבור ולזיז זיז כל שהוא מדברי תורה על פי חלומותיו ודבריו". וכן כתב המגן אברהם [או"ח ס' תריז]: "אדם בריא כל זמן שלא נשתנה פניו, אפילו אומר שליבו כואב עליו אין מאכילין אותו ביום כיפור".

ג. אמנם להלכה מורים בזה כשיטת הרדב"ז [ח"ד סס"ו], שאם החולה מבקש שיחללו עבורו את השבת, מחללים עליו, על פי מה שאמרו חז"ל במסכת יומא [פג] בחולה שאומר שצריך לאכול ביום כיפור, והרופא אומר שאין צריך, דשומעין לחולה, מאי טעמא, דלב יודע מרת נפשו, ומוכח מהגמרא, שצריך להתייחס לדברי החולה, ואם הוא צלול בדעתו, ויודע ששבת [וי"כ] היום, ובכל זאת דורש חילול עבורו כגון פניו לבית חולים, צריך לחלל עליו השבת משום ספק פיקוח נפש. [מ"ב ובה"ל שם ס"ו].

המותר והאסור לעשות לחולה מסוכן

את הנר כדי שיוכל לישון, דהשינה מחזקת את כוחו. וכמו כן מותר לנתק חולה שיש בו סכנה המחובר למכשירים, כדי שיוכל ללכת, לחזק כוחו ורוחו, או לצאת לשירותים, וכל כיוצא בזה, מכיון שזה חלק השייך לתועלת רפואתו, אמנם יעשה את הניתוק בשינוי.

ג. ובענין זה כתב בחוט שני, שאין צריך להטריח את צוות הרפואי לצורך פעולות אלו, ובפרט כשהם עסוקים עם חולים אחרים, אלא יעשנו הישראל בעצמו על ידי שינוי.

ד. להמחמירים כשיטת החזון איש שהדלקת מזגן, באיסור תורה, ראוי להחמיר בענין הדלקת מזגן חימום כשאפשר בחימום בגדים, כהכרעת המשנה ברורה להחמיר במלאכות האסורות מהתורה, מאידך לדעת רוב הפוסקים שאין בהדלקת וכיבוי מזגן רק איסור דרבנן, אפשר להקל בזה.

א. מלשון השו"ע [שם ס"ד] משמע שלצורך חולה שיש בו סכנה מותר לעשות הכל כמו בחול, אולם המשנה ברורה מביא דנחלקו הראשונים בחולה שיש בו סכנה, אם מחללים עליו את השבת, גם בדברים שבמניעתם לא יסתכן החולה, כגון להדליק אש כדי לחמם את החולה בזמן שאפשר לחממו בבגדים חמים, דיש אומרים שכיון שהוא בגדר חולה שיש בו סכנה מחללים עליו בכל דבר שהוא צריך לכך, ומכיון שהבגדים המחממים יכולים להקשות על החולה, מותר לחממו בהדלקת אש, מאידך יש אומרים, שאם אפשר לחממו בבגדים אין מתירים להדליק אש אפילו אם זה לא כל כך קל לחולה, ומכריע הביאור הלכה [שם], דבמלאכות האסורות מן התורה יש להחמיר, ובמלאכות דרבנן אפשר להקל.

ב. אמנם מלאכה שגורמת לחיזוק החולה, אפילו שאין במניעתה סכנה לחולה, כתב הביאור הלכה [שם], שלדעת כל הפוסקים מותר, כגון לכבות

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליכתה וקייט

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
 להרה"ק רבי מנחם נחום זי"א מטשערנאביל
 בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומזוקק

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מלון ירוזן וזוזושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאֲזִי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

לימוד זכות על כל יהודי באשר הוא-מקרבת הגאולה

אליו. הרי לנו דוגמא כיצד אפשר להסתכל בהיבט שונה על מעשי האדם. ואף אנו המצפים לגאולה וישועה שומה עלינו להתאמץ ככל האפשר ללמוד זכות על כל יהודי באשר הוא, וכך נזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד.

עד כמה היתה עבודת לימוד זכות אצל צדיקי הדור יש ללמוד מהמסופר על **רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה** שהלך עם תלמידיו, וראו עגלון המושח ומשמן את גלגלי העגלה בעת התפילה, ביקשו לגעור בו, ענה לעומתם הרה"ק, הביטו וראו עד כמה גדלה עבודתו של העגלון, אף בעת שמושח את גלגלי העגלה זוכר הוא מהקב"ה ומתפלל

כפי מעלת האדם כך הוא מלמד זכות אפילו על הפחותים שבישראל, כמו שאמר הרה"ק **רבי גדליה מליניץ ע"ה** בשם רבו המוכיח **מאניפולי ע"ה**, כי צדיק קטן בכוחו ללמד זכות על רשע קטן, וצדיק גדול מלמד זכות אפילו על רשע גדול, ומשיח ילמד זכות אפילו על רשעים גמורים, ועל ידי כן יחזירם בתשובה ותבוא הגאולה.

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

מדוע תבע הטי"ז את חמיו הב"ח לדין תורה

בהמה. לאחר כמה שעות הוזמן הב"ח לדין תורה כשהתובע הינו חתנו חביבו הטי"ז, כשטענתו בפיו הנה חמי הבטיח לי מנת בשר והיום הביא לי רק ריאות. בשמוע בית הדין את הצדדים, פסקו כי גם מנת ריאה לבשר תיחשב, ומשכך נמצא כי עמד הב"ח ע"ה בתנאו וזכאי הוא בדין תורה.

כששאלוהו מה ראה לתבוע את חמיו, הלא ודאי לא על מנת הבשר תפארתו של הטי"ז הקדוש, אשר היה מופשט מכל גשמיות כשכל כולו דבוק בתורה ועבודת ה'. סיפר להם הטי"ז, היום משהביא לי חותני את הריאה לא היה עימי כוחי הרגיל והפסדתי רבע שעה בנמנום קל, ובשמים נעשה קיטרוג על חמי הב"ח שבגיניו חסרה רבע שעה מלימוד התורה. לפיכך תבעתי את חותני לדין תורה ביודעי כי בבית דין שלמטה יפסקו שגם ריאה נחשבת לבשר, וכשבבית דין שלמטה פוסקים כך, אזי גם מן השמים יפסקו כך וממילא אין על הב"ח שום טענה ומענה, ויוסר הקיטרוג ממנו. הרי לנו שוב כי כמשפט הנפסק בבית דין שלמטה מסכימים עימם מן השמים.

הבטחה שהקב"ה יסכים עם פסק בית דין שלמטה והוא שהתורה באה ללמדנו באמרה **כי המשפט לאלקים הוא**, כפי שכתב **הרמב"ן** בפרשת שופטים (להלן יט יט): שלא יתן ה' השופטים הצדיקים העומדים לפניו לשפוך דם נקי וכו'. והנה כל זה מעלה גדולה בשופטי ישראל, וההבטחה שהקב"ה מסכים על ידם ועמם בדבר המשפט. וזה טעם 'ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' (שם פסוק יז), כי לפני ה' הם עומדים בבואם לפני ה' והשופטים, והוא ינחם בדרך אמת.

לא תכירו פנים במשפט פקטן פגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא וגו' (א יז).

כתב **הרמב"ן** לבאר את שאמרה תורה 'כי המשפט לאלקים הוא', כי לא לאדם תשפטו כי אם לה' וכו', ואם תגורו ותעשו חמס הנה חטאתם לה' כי מעלתם בשליחותו, עכ"ל.

ויש להוסיף ולבאר, כי בשעה שאדם עומד למשפט בעולם הזה הרי הוא עומד למשפט גם בעולם העליון, ובזה ניכר מעלת משפטי התורה על פני משפטי האומות, כי היוצא זכאי במשפטי האומות עלול לצאת חייב בדינו בעולם העליון, ואילו היוצא זכאי בדין תורה הרי הוא זכאי גם במשפטו בעולם העליון. רמז לכך כתב **האלישיך הקדוש ע"ה** בלשון הפסוק (תהלים יט י) 'משפטי ה' אמת צדקו יחדיו', האמת המיוחדת במשפטי ה' היא, כי בכך צדקו יחד גם הדין בעולם הזה וגם הדין בעולם העליון, והזוכה בדין תורה למטה יוצא זכאי גם למעלה, ואין חשש שמא לאחר שזכה בדינו בעולם הזה יפסיד בדין בעולם העליון.

עדות מופלאה לכך נחזה בדברי **מרן החזון איש ע"ה**, כשרצה ללמד מה כוחה של כל דקה ללימוד תורה, ומהו כח הפסק שנתן הקב"ה לבית דין שלמטה, עד שבשמים פוסקים כפי שפסקו תלמידי החכמים בעולם הזה, וכך סיפר: **הטי"ז ע"ה** היה חתנו של **הב"ח ע"ה**, והב"ח התנה עמו שיתן לו מנת בשר בכל יום תמורת שהטי"ז יקפיד שישן לכול הפחות שעה בלילה, יען שמע הב"ח על חתנו שאינו נותן תנומה לעפעפיו וחשש לשלומו. ביום מן הימים חסרה הפרוטה בבית הב"ח ולא היה בידו לספק לחתנו מנת בשר כבכל יום, ועל כן שלח לו אותו היום ריאה של

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

תכלית הגלות לתקן הנשמות שקומטו בלא עת

פניו כי ירא מהביט אל האלקים' ופירש **בתפארת שלמה** (חיי שרה ד"ה ויקם): כלל גדול במעלות הצדיקים המתהלכים לפני אלהים בתמים, אף אם חלילה באה אליהם מדת הדין לאיזה יחיד או רבים ח"ו לא יתנו לבם להתבונן מהות הצרה היא ר"ל, ולא יפול לבבם להקשות מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת, כי לבם נכון ובטוח בד' כי 'צדיק וישר הוא אל אמונה ואין עול' (דברים לב ד), ונהפוך הוא כי מפי עליון לא יצאו הרעות רק כולם מכוונים לטובה. ולכך כאשר ראה משה רבינו ע"ה מראה הסנה המורה על הגלות, לא רצה להתבונן מה זה ועל מה זה, אך 'ויסתר פניו כי ירא מהביט' ומלהסתכל אל בחינת האלקים והדינים פן יקשה בעיניו על ככה.

בקשתנו שנראה את החסדים מגולים לעינינו

כה איתא **באמרי נועם** (בא ד"ה א"י בא) ונביאו בלשונו: פירשתי בתפלת ר' נחוניא, 'אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה', היינו, כי כתיב (איכה ג לח) 'מפי עֲלִיּוֹן לֹא תִצָּא הַרְעוֹת', וכל הדינים הם מלאים חסדים במקורם ובפנימיותם, רק בהתגלות לעיני בשר נראה כאילו הם דינים ח"ו. אך אנו מבקשים כי אין בנו כח לסבול הדינים, ועל כן 'הראנו ד' חסדך' (תהלים פה ח), שגם לעינינו יהיה מלא חסדים בלי שום תערובת דין כלל. וזהו 'אנא בכח גדולת ימינך', היינו, שכל הענינים שהם בכח וגבורה, ובפנימיות שלהם הם בבחינת ימין שהוא חסד, ואף שלעינינו יתראה שהם קצת בחינת דין, עם כל זה צרור וצפון בתוכו כח החסד שהוא כולו טוב. ואך אנו מבקשים 'תתיר צרורה', שתפתח הצרור בתוכו שהם החסדים, שגם לעיני בשר יראה שהוא הכל בחסד.

ואף אנו נבקש ונתחנן, אמת נכון שהכל לטובה ואנו מאמינים בני מאמינים, אך אנו אין בנו לסבול ולכן מתחננים אנו 'הראנו ה' חסדך' וכנ"ל וכבקשתו של דוד המלך: היות וכאשר 'הסתרת פניך הייתי נבהל' אף שמאמין אני שבכל ההסתרת פנים הינך שם והכל לטובה אך 'אל תסתר פניך ממני' שאזכה לראות את החסדים מגולים. כן יזכנו ה' יתברך ברחמי בקרוב לראות בעיני בשר חסדיו המרובים.

גם מידת הגבורה - חסד הוא ובאור המאיר (וירא ד"ה בפסוק ויקומו) ביאר בדרך זו את הנאמר בתהלים (ק"ז ב) 'כי גבר עלינו חסדו', וכה דיבר בקדשו: אפילו בדבר הנראה כמו גבורה מאתו יתברך, עם כל זה יאמין האדם שבודאי זה גופא חסדיו יתברך, וכך גזרה חכמתו יתברך לטובותיו ולעניניו הצריכים לפעול עמו במדה כזה, והכתוב (ירמיה ל ז) רומז כזה 'ועת צרה היא ליעקב וממנו יושע', כלומר, מבחינת הצרה עצמו משם מגיע ישועה. אמנם אדם המלוכב בגוף עכור, אין נפשו יודעת מהטובה המלוכב בצרה עצמה, ודוד המלך עליו השלום לרוב בהירותו ועוצם הכרתו במדותיו יתברך, אמר אפילו בדבר הנראה לכאורה שהוא יתברך מתנהג עם בריותיו במדת הגבורה, וזהו 'כי גבר עלינו חסדו' - אפילו במדות הגבורה, עם כל זה 'עלינו' הוא בוודאי 'חסדו', רחמנותו העודפת על עם בני ישראל כרחמי אב העודפות על בניו, כי הדין אינו הולך בעצמו בלתי הרחמים, עכ"ל.

מטרת ההסתר להטיבנו באחריתנו

וצריך איש ישראל להכניס בקרבו דברים אלו ולעורר בקרבו ירושת אבותינו, וידע נאמנה שכל אלו ההסתרות המניעות וצער עול הגלות, הכל למען הטיבנו באחריתנו, וכך כתב **הבאר מים חיים זי"ע** על הפסוק 'אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם', וכתב שאף שלפעמים צריך להסתיר עצמו כנאמר 'אסתירה פני מהם' אבל כל זאת בשביל ש'אראה מה אחריתם' כי על ידי זה ודאי יהיה להם אחרית טובה כפולה ומכופלת. והענין הוא כמו שאמר הדברי חיים זלה"ה שתכלית כל הצרות והיסורין הם להסיר בדיל וזוהמת העבירות, ותכלית הגלות הוא להסיר מהם כל סיג ופגם ולזקקם שבעתיים והכל לטובה.

אין לנו לחקור ולהבין מדוע עשה דבר הנראה כלא טוב

ועוד זאת צריך לידע שאין אתנו יודע עד מה ואין בכוחנו לדעת ולהבין על מה עשה ה' ככה, ואף משה רבינו אשר ידעו ה' פנים אל פנים והגיעה למעלה הגדולה ביותר שיכול בר אנוש להעפיל אליה, בכל זאת נאמר בו 'ויסתר משה

מפי עליון לא תצא הרעות (מגילת איכה ג, לח).

מעט מזעיר בטובת הגלות גילה לנו סודות נסתרים בספר הקדוש **גלי רזיא** (כ. והובא בילקוט ראובני ערך מצרים אות ב) על הפסוק (בראשית טו, יג) 'דַע תֵּדַע פִּי גֵר יִהְיֶה זָרְעֲךָ', וכתב שדבר זה יראה קשה והעולם תמהים על דא, ויש בו סודות נוראים והקב"ה הגיד כל אלו הסודות לאברהם בין הבתרים ולכן שתק אברהם ולא עשה תפלה בשביל גלות מצרים ולא אמר מיד, בשביל שידע שאותו גלות לטובתם של ישראל ולהצלות נפשם מיד סטרא אחרא שהיו בידו תפוסים מקדמת דנא כי כל הנפשות שנולדו מיעקב עד שעמדו בהר סיני כולם היו נשמות תתקע"ד דורות שקומטו בלא עת, והוצרכו להתגלגל בתוך מצרים ולהתעסק בלבנים כדי שיתלבנו ויחזרו למקורם הראשון ועל כן נתגלגלו במדבר ארבעים שנה עד שתמו כל אותם שנולדו במצרים ואותם שעלו לארץ ישראל שהיו בני כ' שנה זכו לעלות בשביל שהיו נפשות חדשות.

ובהיות שהקדוש ברוך הוא חפץ שלא יאבד שום נפש מישראל, סיבה שהם זרעו של אברהם, קודם כל ירצה שיטהרו ויתלבנו אותם שקומטו בלא עת בשביל חטאם ושיחזרו למקורם הראשון ובניהם שיעלו וירשו את הארץ. עכ"ל. ומחמת כן אף שעל סדום ועמורה התפלל להצילם בכל זאת כאשר ראה אברהם כי ישתעבדו בניו בגלות לא ביקש על כך מאומה, כי ראה שהוא אך ורק לטובתם.

גם כאשר נראה 'אלקים' - בחינת הדין, הרי הוא ה' - מידת הרחמים

ועל דבר זה רבו כמו רבו הפסוקים שרמזו בהם רבותינו הקדושים ולימדונו שבכל דבר הן הדין והן הרחמים חסד עצום טמון בתוכו. וכנאמר (דברים ד לה) 'אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלהים', וכן כתוב (שם פסוק ט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים' וכן בהרבה פסוקים בתנ"ך נאמר לשון זה - ה' הוא האלקים', ללמדנו שגם כאשר נראה 'אלוקים' - מידת הדין, אבל צריך לידע כי ה' - מידת הרחמים, 'הוא האלקים' - הוא מה שנראה לנו כמידת הדין.

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

כל צדיק יש לו דרך מיוחדת בה הוא מנהיג את תלמידיו ושומעי לקחו

חיים מיד נתעורר ליבו לאהבת השם ויראתו, שהרי על משה אמרה תורה (שמות לד כט) 'כי קרן עור פניו ולא היה צריך לדבר דברי כיבושין כדי לעורר ולהוכיח את העם, ולכן תמה הפסוק 'אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל' ופרש"י שאמר להם דברי תוכחה, ומדוע היה צריך לזה לדבר בפניהם וכי לא היה די בהבטת פניו? ולכן מתרץ הפסוק ואומר 'במדבר בערבה מול סוף וגו' וכפרש"י שכאן מנה כל המקומות שהכעיסו לפניו. וזוהו יובן שכיין שבני ישראל שהם המקבלים ממשה רבנו היו במדריגה פחותה באלו המקומות עד שלא הספיק להם ראיית פני משה רבנו ע"ה, לכן היה צריך משה לרדת ממדריגתו ולהשפיע עליהם בבחינת הדיבור, וע"י דיבוריו קיבלו עליהם עול מלכותו יתברך ושב אליו בלב שם.

ודבוקה תמיד באור אין סוף ברטט ופחד ויראה גדולה הוא נותן דרך תשובה לכל הרואה זיו פניו כפני אלוקים. אך הדבר תלוי כפי כח ומעלת המקבלים, כי פעמים גם הצדיק אשר הוא במעלה גדולה אשר בהבטת פניו הקדושים די כדי להתעורר ליראת ועבודת הש"ת, מכל מקום אם תלמידיו אינם ראויים לזה כפי עבודתם אזי הצדיק יורד ממדריגתו כדי להשפיע עליהם בדיבור או במעשה. בהקדם דברים אלו יבואר הפסוק בריש ספר דברים (א א) 'אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב', וברש"י מחז"ל שכאן מנה כל המקומות שהכעיסוהו. כי הנה משה רבנו ע"ה היה בודאי בבחינה העליונה שכל מי שראה פניו מאירים ודבקים באור פני מלך

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב (א, א). בספר תולדות אדם (דברים) כתב שהנה מצינו בין הצדיקים עובדי השי"ת שכל אחד יש לו דרך מיוחדת בה הוא מנהיג את תלמידיו ושומעי לקחו, ואשר על ידה מראה כוחו להשיב את נשמות ישראל ולקרנם לאביהם שבשמים. יש צדיק שהוא בעל מעשה גדול שע"י מעשיו הטהורים והנשגבים למדים ממנו כיצד לנהוג, ויש אשר הוא בבחינה למעלה מזו שעל ידי כח דיבורו בלבד הוא מכניס יראה בלבבות ישראל ובחן שפתיו הקדושים יעורר רוח חדשה ולב נכון בכל השומע אמרי פיו, ואינו צריך להראות ולגלות מעשיו בפני כל כדי שילמדו ממנו כי בכח פיו דיו, ויש אשר הוא בבחינה הגבוהה ביותר שבכח מחשבתו הקשורה בהשי"ת

בכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

וכשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה' כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום יותר מעבודתם של יחידים, ואפילו אם עבודת היחידים היא במדריגה נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור, ועבודת ה' בציבור מעוררת השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, אבל עבודת ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה על ידי מלאך טוב, וכוח המלאך הרי הוא מוגבל ואין בו שלימות, ואין בכוחו כי אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה וברכה. וכן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שידע את ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה הנהגת בני ישראל מאת ה' דוקא, וגם כשנאמר לו (שמות לג ב) 'ושלחתי מלאך לפניך', סירב משה ואמר שאינו חפץ בכך, וביקש רק את קרבתו וליווי של בורא עולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת אלקים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

יחידו, 'המלכים' הם בני ישראל, וזהו 'כי הנה המלכים נועדו' כאשר בני ישראל נועדים יחד, אזי 'עברו יחידו' הקב"ה מעביר כל עונותיהם, 'המה ראו כן תמהו' כי עתידים כל באי עולם לתמוה על כך, איך שמעביר ה' על כל פשעיהם, ולא זו בלבד אלא שהוא מוסיף להשפיע עליהם רוב טובה. כן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנשכיל להתאחד כולנו כל איש מישראל כאיש אחד בלב אחד, וכך נזכה לישועה והצלחה בכל העניינים שבגשמיות וברוחניות, כפי שראינו זה עתה כי כמעט ואין דבר שלא ניתן להשיג באמצעות האחדות.

אהבה ואחוה בין החסידים

זהו אפוא הטעם שכל כך הייתה חשובה אהבת ישראל בכל הדורות, ומלפנים היתה אהבה מרובה שרויה בין קהל החסידים, כמו שאמר הרה"ק מקאצק ע"ה שבעל הקדושת לוי ע"ה פתח את היכל האהבה בפני החסידים, והיתה אהבה נפלאה שרויה ביניהם, אבל בדור שלאחריו ראו צדיקים שהיתה האהבה יורדת לדברים שפלים ונמוכים, והיו הרשעים משתמשים באהבה לדברים שאינם ראויים, ולפיכך נעלו את שער האהבה ונתמעטה האהבה גם בין החסידים.

השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו פקדם (מגילת איכה ה, כא). דרש הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה במה שאומרים האשכנזים לאחר קריאת התורה בשני וחמישי 'אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה וכו' המקום ירחם עליהם וכו', ולכאורה היה מן הראוי שיאמר בתחילתו 'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים כמו כל אותם הבקשות שקודמים לו 'יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכוון את בית חיינו' וכן על זה הדרך. אלא אומר הרה"ק רבי שלום ע"ה כי כשבני ישראל מתאחדים להתפלל על צרת אחיהם, נעשה עת רצון וממילא בזה שאומרים 'אחינו כל בית ישראל' הרי זה כאומרים 'יהי רצון'. כשמתעורר עת רצון בוודאי מתגדל הכח להחיש ישועה וגאולה לכלל ישראל בכוח האחדות, כמו שאמר הרה"ק רבי ישראל מרוזין ע"ה על הכתוב (בראשית מט א) 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', שבכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים.

מחילת עוונות והשפעות טובות בזכות האחדות

ובשעה שכלל ישראל מאוחדים כאיש אחד עוונותיהם נמחלים, כמו שפירש הרה"ק בעל אור לשמים ע"ה (ריש ויגש) לשון הכתוב (תהלים מח ו-ו) 'כי הנה המלכים נועדו עברו

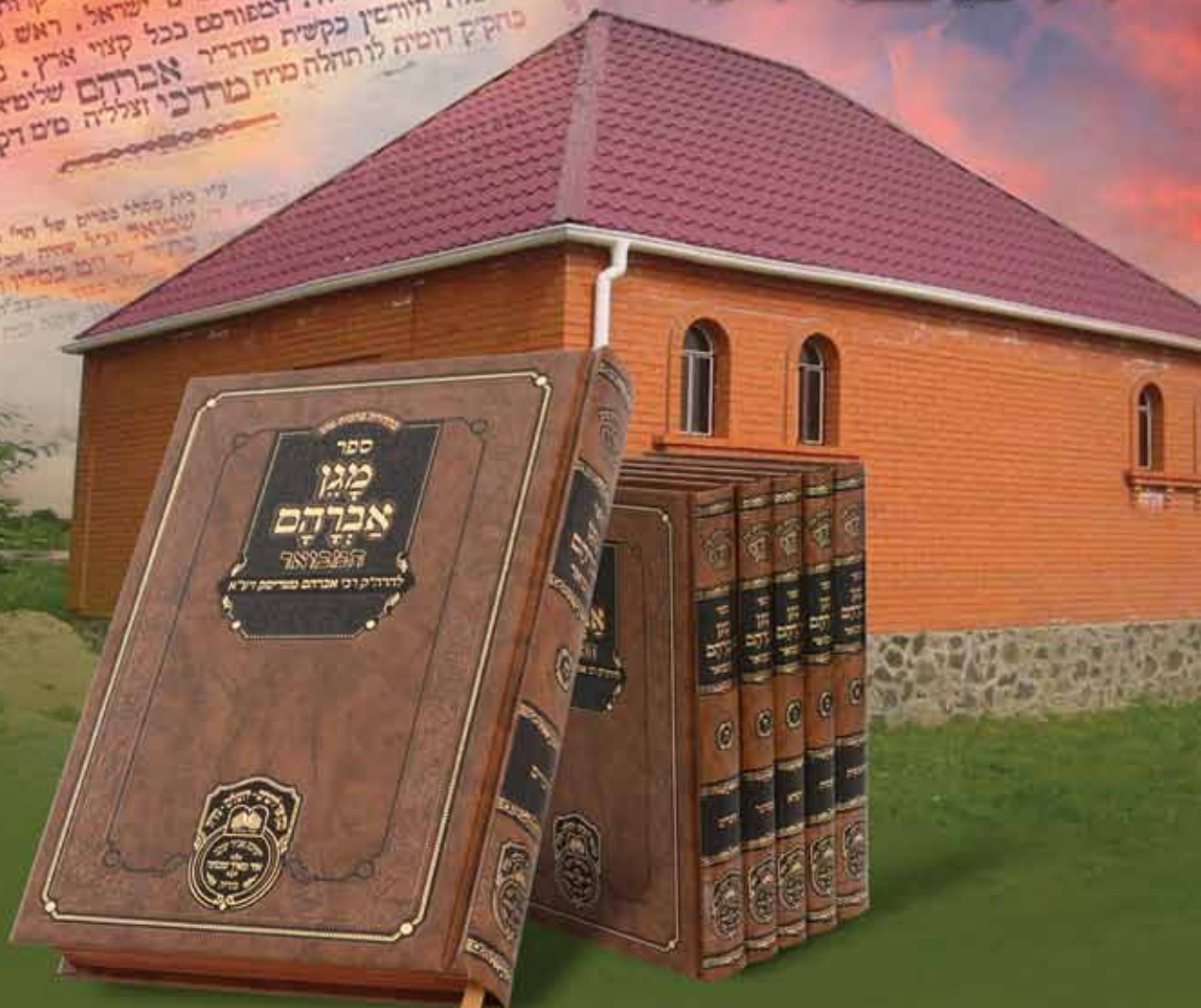
יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

ספר
מגן אברהם
 זה השני לה עדיקים יבוא בו.
הספר הנתון אמר שער.
מגן הוא לכל החסידים בו.
אברהם עדינו עומד לפני ה'.
 הן הנה אמרות מהירות. מבו ומפנינים יקרות. יחזקו במספר לזכרון
 לעודת ישראל למשמרת. מרבינו נר ישראל. ראש גולת אריאל. שר התורה
 אספקלריא המאירה. המפורסם בכל קצווי ארץ. נודד נודד ועומד במרץ
 לשלשלה הורשין בקשית מותרת **אברהם** שליטא מים דקק מודיקס
 בחקיק דומיה לו תהלה מיה **מדרכי** וצלה מים דקק משערטאבל וייע:

"ועכשיו שהגעתי לגיל הנבחרות לא אוכל
 לדורס קולי לבוא לפניכם בדברי תורה. לכן
 אמרתי אולי דבר בזה למען יפרעו מעיינותי
 החוצה" (הקדמת המגן אברהם מטורסק)

מגן אברהם המבואר

מוטיבואה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
בוהלכה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה היינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

שטיפת פירות, ירקות ועלי חסה בשבת

השרייה במים עם סבון, במטרה להפריד את החרקים שיצופו או ישקעו במים, וכן להפריד גרגרי חול שפעמים רבות מעורבים בחסה, יהיה אסור לעשות בשבת משום שהוא בורר פסולת מתוך האוכל.

ברם, מצינו לענין שטיפת פירות וירקות שנחלקו הפוסקים ונבאר את בנושא בקצרה. כתב הרמ"א (סימן שכ"ט ומקורו ברבינו ירוחם), כי לקלף פירות וירקות נחשב למעשה ברירה ומותר רק אם הוא מקלף כדי לאכול מיד. ואף שבהסרת הקליפה מהפרי הוא בורר את הפסולת מתוך האוכל וכיצד מותר הדבר, כתבו הפוסקים (ביאור הלכה סימן שכ"ט ד"ה לקלף מהמאמר מרדכי, ועיי' מש"כ בסימן ש"ט ס"ד ד"ה מתוך טעם אחר), שכיון שאי אפשר להגיע אל האוכל אלא על ידי הסרת הקליפה, על כן הקילוף נחשב דרך אכילה ואינו בגדר מלאכה. מאידך, הרי במשנה מבואר שאסור לשוף את הכרשנין, והדבר טעון ביאור, מדוע לא התירו לשוף את הכרשנין מאותו טעם שהתירו קילוף פירות בסמוך לאכילה. וחילקו שהקליפה היא חיצונית לפרי ואינה מעורבת ממש, אבל בכרשנין מדובר בתערובת גמורה שהפסולת מעורבת בכרשנין, ולפיכך לא נאמר בזה ההיתר של אי אפשר בענין אחר כמו בקילוף, משום שעיקר וחשיבות המעשה הוא על שם הברירה ואי אפשר להחשיבו כדרך אכילה.

על פי חילוק זה, התירו הפוסקים לשטוף פירות וירקות בסמוך לסעודה, שהרי זה כמו הסרת הקליפה שאינה מעורבת עם הפרי שנחשבת לדרך אכילה כיון שאי אפשר בענין אחר (קצות השולחן סימן קכ"ה בדי השולחן סקט"ו, אגרות משה או"ח סימן קכ"ה, ובספר איל משולש פרק ט"ו הערה י' בשם הגר"ש אלישיב), והגרש"ז אויערבאך הוסיף סברה להתיר בזה, שרחיצת פירות וירקות אינה אלא כמו ניקוי והדחת כלים שאין על זה שם ברירה כלל (ש"כ פ"ג הערה מח). אמנם בשם החזון איש כתבו שהורה שאין לרחוץ פירות מעפר שעליהם אפילו בסמוך לאכילה (איל משולש שם הערה יג).

וכל זה דווקא כאשר בא לרחוץ פרי בודד מלכלוך או עפר הדבוקים בו ואינם מעורבים בפרי ממש רק מונחים על גביו, אבל אם הלכלוך מעורב בין הפירות, הרי שיש על פעולת השטיפה שם ברירה ואסור, ומטעם זה כתב בשבט הלוי (ח"א תשובה נב) לגבי שטיפת ענבים, שאם מעורבים בהם פסולת ממש, שהוא דבר שכחה, השטיפה אסורה, ורק כאשר השטיפה נועדה לניקיון פשוט, כפי הרגיל שאין בזה ממש פסולת המעכבת את האכילה, אז מותר להדיחן ללא פקפוק. וכן כתב בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ג סעיף כב) להלכה, שיש לחלק בין אופן שהפסולת מעורבת בפירות שאסור לשוטפם במים, לאופן שהפסולת דבוקה בפירות, או שיש עליהם אבק או חומר ריסוס, שמותר להסיר פסולת זו על ידי שטיפה, ויעשה כן סמוך לאכילת הפירות, ואף מותר לשפשף את הפרי בידו או במטלית יבשה לפני אכילתו.

אכן, עדיין יש לדון בענין מצד איסור נטילת נשמה: זה פשיטא שאם יש בוודאות חרקים חיים שימותו לאחר השטיפה, שהוא עובר משום איסור נטילת נשמה בשבת, וכן כתב בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ג ס"מ), אלא שלאחר דבריו הם בירקות ועלים רגילים שהחרקים מצויים בהם ביותר, ואין ספק שיש בהם חרקים. אבל בירקות ועלים שבידנו, שגדלים בחממות תחת פיקוח מיוחד הם בחזקת נקיים מחרקים, הימצאותם של החרקים אינם אלא בגדר ספק ומשום כך יש לדון להתיר.

המשך בעמ"ב

אשת חיל צופיה הליכות, טרחה מבעוד יום להכין ולבשל כל מיני מטעמים ומאכלי עריבות, ברוב אונים ואמץ כוח עמלה במסירות לכבוד יום השבת ללא מנוח, אך שבפעם הזאת הספיקה גם לשכוח – ובמקרה נשאר עלי החסה והענבים ללא הניקיון הנדרש כפי הוראת גופי הכשרות. לאחר שהנרות כבר האירו וקדושת השבת ריחפה בחלל הבית, נזכרה לפתע שלא הכינה את החסה והענבים; בצר לה פנתה בשאלה לברר הדרך תלך בה, האם יש אופן בו ניתן לנקות אותם בשבת קודש, או שיש לוותר על אכילתם מחשש איסור.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

לכתחילה יש לערוך את ניקיון החסה והענבים בערב שבת, כך שיעשה הדבר באופן המעולה ביותר גם מהצד הכשרותי וגם ללא חשש איסורי שבת, אמנם במקרה ששכחו להכין מבעוד יום, יש לדון בדבר כיצד ניתן לנקות ללא איסור שבת, והאם אין בעיה בכשרות המאכל באם מורידים קצת ברמת הניקיון.

בדבר כשרות החסה ראוי להקדים את הידוע; ירקות עלים ובכללם עלי החסה, עלולים להיות נגועים מאוד במיני חרקים וכנימות, כך שהחיוב לבדקם ולנקותם אינו חומרא בעלמא אלא חיוב מדינאי, וכמו שכתב בשולחן ערוך (י"ד סימן פד ס"ח): כל מיני פירות שדרכן להתלעלע כשהם מחוברים, לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו שמה יש בו תולעת.

יהודים רבים מהדרים שלא לצורך כלל ירקות עלים שאינם מפוקחים, הואיל ורמת הנגיעות בהם גבוהה מאוד שחלקם אף אינם יורדים בשטיפה גם לא על ידי שפשוף, וכמעט שאין ניקיון שיסיר מהם את כל החרקים. אמנם ירקות עלים מפוקחים וחסה מגידול מיוחד הם בחזקת נקיים, אך עדיין יש עליהם מספר מועט של חרקים וזבובונים שעתידיים לרדת בשטיפה, והוראות השטיפה של גופי הכשרות היא להפריד את העלים ולהשרות במי סבון למשך 3 דקות, ולשטוף כל עלה תחת זרם מים חזק, כך מוריס גם בענבים בהם מצויים לפעמים חרקים קטנים על גבי הענבים והגבעולים.

כאשר באים לדון בשאלה אם ניתן לעשות הדבר בשבת, יש לברר בזה מצד שני אבות מלאכה: א. בורר - פסולת מתוך האוכל. ב. שוחט - נטילת נשמה.

הנה לבדוק את עלי החסה לראות שאינם נגועים ולהוציא את שאינם נראים טוב, יש לעשות זאת רק באופן המותר כמו שכתב הרמ"א (סימן ש"ט ס"א) שמותר לברור ירק שקורין שלאטין מהעלים המעופשים שבו, כל מה שצריך לאכול באותה סעודה. והוסיף בביאור הלכה (שם ד"ה מן העלין) שאם העלים מופרדים, יבחר העלים הטובים ויניח העלים המעופשים, אך אם העלים המעופשים הם בחוץ, יכול להסיר העלים המעופשים כדי לאכול העלים הטובים משום שהם כמסיר קליפה. וכל זה מותר רק מה שצריך לאותה סעודה שרוצה לאכול כעת. לפי דבריו מותר לברור עלי חסה נגועים בחרקים, באופן המותר לברור בשבת.

אמנם אופן ניקוי הפירות והירקות עלול להיות כרוך באיסורי שבת, כי הנה איתא במשנה בשבת (דף קפ.), אין שולין את הכרשנין, ולא שפין אותן. ופירש רש"י (ד"ה אין שולין) מציף עליהם מים בכלי לברור פסולתן, ולא שפין אותן - ביד, להסיר פסולת, דהוה ליה בורר, וכן נפסק בשולחן ערוך (אור"ח סימן ש"ט ס"ח). לפי זה האופן המומלץ שהוא לנקות על ידי

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

להניח ספרי קודש במזוזה

אני מתכנן לטוס לחו"ל לשבוע ימים, וברצוני לקחת עמי כמה ספרי קודש ללימוד במשך שהותי שם, האם אפשר לארוז את הספרים בתוך המזוזה יחד עם שאר חפצי, או שיש בכך ביזיון הספרים ועלי לארוז אותם בצורה נפרדת.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

מותר להניח במזוזה אחת ספרים יחד עם שאר חפצים וגם עם דברי מאכל¹, אך מנועלים או בגדים מלוכלכים יש להזהר ולהניח בפני עצמם ולא באופן שמבזה את הספרים.

יחוד במעלית

קורה ונתקלים בנסיעה במעלית עם עוד אישה שחפצה גם היא לעלות באותה שעה, האם מותר לנסוע יחד איתה במעלית או שהדבר אסור משום ייחוד.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

במקומות ובשעות שהמעליות פעילות, במעליות שקופות אפשר להקל, וכן במעליות סגורות אם זמן הנסיעה פחות מ2 דקות, בשעת הצורך אפשר להקל שאין בזה איסור יחוד, אמנם לכתחילה ראוי שלא להיכנס למעלית עם אישה אחת.²

תמונות שצולמו בשבת על ידי גוי

קבוצת יהודים ששהו בשבת התעלות באחת מערי אוקראינה סבון ונראה לקברי הצדיקים. במהלך סעודת ליל שבת שנערכה בהתעוררות רגש ושמחה מיוחדת, הוציא אחד

1 יכול לראות מהנעשה שם, שיעור הזמן של איסור יחוד כשמתייחדים במקום שאין אדם יכול לראות מהנעשה שם, הוא בערך 35 שניות. (הגרש"ז אויערבאך, הרי"ד בדבר היחוד). ויש מקלים עד 2 דקות (ועיי' שו"ת הרדב"ז ח"א סימן קכ"א).
2 שו"ע שכה ס"ח, טעם האיסור: לרש"י ור"ן, כדי שלא ינהג ממלאכת שבת. ולתוס' ורמב"ן, כדי שלא יחטא לבקש מגוי לעשות עבורו מלאכה (משנה ברורה סק"ח).
3 הגר"ש אלישיב (מנבא בארוחת שבת

המצרים הגויים מצלמה לתעד את המחזה. אחד המשתתפים שואל, האם מותר לבקש ממנו לאחר השבת שיביא לו את התמונות שיהיו לו למזכרת מאותה שבת מיוחדת: תשובת מורינו הרב שליט"א:

גוי שעושה מלאכה עבור יהודי אין ליהנות ממנה עד שימתין במוצאי שבת משך הזמן הדרוש לעשיית מלאכה זו. ¹ואולם, אם המלאכה שנעשתה בשבת לא ניתן לעשותה לאחר השבת, כמו בתמונה של אירוע שהיה בשבת ולא במוצאי שבת, הרי הוא נהנה ממעשה שבת בכל מקרה, ולכן אם הגוי עשה זאת עבור היהודי אסור ליהנות מהדבר לעולם, ²ובאופן שעשה זאת עבור עצמו מותר ליהנות. על כן במקרה זה, צריך לברר מדוע צילם המצלם הגוי, כי יתכן שהייתה לו מטרה לצלם כדי לצחוק על התמונה עם חבריו הגויים בבית מרוח, ואין סיבה לאסור, אמנם אם מציע יהודי את התמונה וניכר שצילם בשבילם אסור.

ח"כ פ"ג הערה עד), ואסור אפילו להסתכל בתמונות לעולם. כל זה אם עשה לצורך היהודי, ואם עשה להנאת עצמו, ולא שסיכמו אתו לקבל את התמונה, ושומר את התמונה אצלו ואצל חבריו וכדומה, מותר ליהנות מזה. ונראה שאם הגוי

לא הציע מעצמו את התמונות לישראל ניכר שעשה לעצמו ולהנאתו, אולם אם הציע לישראל את התמונות ניכר שעשה עבורם, ואף אם יש הוכחה שעשה גם להתנאות יש לאסור (מש"כ סימן רע"ו סק"י מהגמ"א).

שמעון הינו שדכן נמרץ ומקצועי, ובסייעתא דשמיא ידיו רב לו בהעמדת עשרות נאמנים לה' ולתורתו, וזוהו פרנסתו בכבוד למען לא יחסר המזג לו ולבני ביתו. וכמעשהו בחול כך מעשהו בשבתות, ובימים טובים, ולא עוד אלא שאו יותר הזמן גרמא, הן מבחינת ההורים, שיותר פנויים וקשובים בלי הפרעות וטרדות של ימות החול, והן מצד נגישות והאפשרות לראות את הבחורים וכו', אלא שלאחרונה התעוררו לו כמה שאלות בדבר: א. מכיון שמתפרנס משכר השדכנות, וזהו כל עיסוקו לצורך מחייתו, האם אכן מותר להציע או לקדם שידוכים בשבת ובי"ט, או שמא 'שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול', ובפרט שהרי כתוב בתורה 'למען ינוח', ואם כן אולי בשבת צריך לנח ממה שעובד ומתפרנס כל השבוע. ב. גם אם אכן מותר להתעסק בשידוכים בשבת, האם זה לכתיחלה או שעדיף להמנע מזה. ג. כל הדיבורים בענייני הכספים, כגון סכום הנתינה של כל צד לצורכי הדירה, נדוניה, ושאר ההתחייבות, האם מותר לדבר על זה בשבת, ובפרט כשמזכירים סכומים מפורשים. ד. באם הזמן גרמא ומגיעים שתי הצדדים בשבת להחלטה שרוצים לסגור את השידוך האם מותר לסגור שידוך בשבת, שמא יקדימונו אחר, או לא.

תשובה: מקור ההלכה זו בגמ' (שבת י"ב.) 'רשב"א אומר משום רשב"ג אין משדכין את התינוקות לארס.. וב"ה מתיירין', ומפרש רש"י הטעם שאין משדכין, 'משום ממצוא חפצך', והטעם שב"ה מתיירין 'דקא סברי חפצך ולא חפצי שמים'.

ובטעם ששידוך נקרא חפצי שמים, נחלקו הסמ"ע והש"ך, דלסמ"ע (ה"ח סימן ע"ג ס"ק) המצוה היא אך ורק עבור הזוג המשתדך בלבד, ואפ"ה מותר לשדכן לסייע להם ומיקרי חפצי שמים, וזוהו לומד הסמ"ע יסוד, שאין איסור דממצוא חפצך באופן שמסייע לאחר לעשות מצוה, אפילו שהמסייע עצמו לא מקיים בזה מצוה כלל, ומאידך בש"ך שם (ס"ק כ"ב) דוחה את דברי הסמ"ע, משום שבשידוך השדכן בעצמו מקיים מצוה בכך ומשדך אחרים, אבל אין ללמוד מכאן היתר לאיסורים שמחמת ממצוא חפצך, היכן שהמסייע עצמו לא מקיים מצוה כלל. וכן נראה מלשון הרמב"ם (פירוש המשניות שבת פכ"ג מ"א) שההתעסקות בשידוכי הזוג ה"ה מצוה, וכן נראה מלשון המאירי (שבת ק"ג.) 'כי ההשתדלות באלה הדברים כולם מצוה'.

ובחזון יחוקאל (תוספתא שבת פ"ז ה"ד) מבאר שגם ב"ש סוברים שחפצי שמים מותרין, ומה שאוסרים לשדך התינוקות, זה משום שפוסק ממון, וזה ודאי אסור. ומדבריו למדנו שביטול הלל שחולקים, מתיירם אפילו לפסוק ממון, ואכן בקצות השלחן (סימן ק"ו הערה י"ד) מתייר להדיא גם כשפוסקים ממון, ומבאר שם שאינו דומה למלמד שמבואר בשו"ע (סימן ש"ו סעי' ו') שאסור לאבא השוכרו להזכיר סכום מעות, משום שמלמד מקבל שכר עבור עבודתו, ודמי למקח וממכר, משא"כ בשידוך שהמעות שהמחותנים נותנים לזוג הם מתנה, ואינם 'תמורה' עבור החתן או הכלה, ולכן אינו דומה למקח וממכר. וכן בסידור בית יעקב (יע"ב) ליל שבת פזמון מה ידיות), מתייר להזכיר את הסכומים של ההתחייבות. מיהו אין זה דבר מוסכם, ומצאנו שיטות נוספות בדבר, בפתח הדברי מצמצם את ההיתר ומתייר לפסוק ממון רק בבחור שעדיין לא קיים פריה ורביה, והכך החיים מכריע ליהזר מלפוסק ממון היכא דאפשר, ובשש"כ (פ"ב סי' נ"א) סותם לאסור. מיהו דיבורים בעלמא היכן יגור הזוג וכדו', בלי לדבר על התחייבות כלל, זה ודאי מותר לכו"ע.

ובאופן המותר, זה אפילו לשדכן מקצועי שכל עיסוקו ופרנסתו במשך כל ימות השבוע משדכנות, (שש"כ שם) משום שלמעשה זה חפצי שמים שמותר להתעסק בהם בשבת, ולכן אפילו אם כוונתו לשם ריוח ממון מותר. ומ"מ אסור לומר את סכום הכסף אשר הוא דורש עבור עבודתו, משום שזה אסור גם בחפצי שמים (כמבואר בשו"ע סימן ש"ו סעי' ו').

השלחן ערוך כותב (סימן ש"ו סעי' ו') שמותר לדבר בחפצי שמים כגון וכו' ולשדך התינוק לארס, ובפשטות נראה מלשון המחבר, וכן מפורש יותר בשו"ע הרב (שם סעי' ג') שרק הדיבור בזה מותר, משום שזה דיבור של מצוה, אבל לסגור שידוך לכאורה נראה מהשו"ע שאסור, מיהו בפתח הדברי (ס"ק י"ב) מתייר לסגור שידוך בשבת ע"י תקיעת כף, וכותב שכך המנהג, ורק על ידי קנין סודר אסור, ובמשאת שבת אסור גם ע"י תקיעת כף משום שגם זה הוא קנין שאסור לעשותו בשבת. וכ"כ בערוך השלחן (ס"ד) שההיתר לשדך הוא רק בדיבור בעלמא.

ועדיין יש לעיין במה שנהוג בזמננו, שבשעת סגירת השידוך אין עושים שום קנין, רק שתיית לחיים וכדו', האם בזה מותר לכו"ע לסגור בשבת, משום שאין כאן מעשה קנין כלל, ואפילו תקיעת כף, או שגם כה"ג יש מקום לאסור משום שעצם הדבר שיש כאן שתי צדדים, וסגרו וגמרו ביניהם את הענין, הרי זה עצמו דומה לקנין, מיהו מדברי הפוסקים ה"ל שאוסרים רק בקנין, נראה שהבינו שסגירת השידוך בלי קנין היא מותר, וכ"כ בקצות השלחן (סימן ק"ז ס"ק י"ד) להתיר לסגור שידוך בלי קנין, משום שגם זה נחשב לדיבור בעלמא, וכמו שמותר לחייב את עצמו ולפוסק צדקה בדיבור בעלמא, וכמבואר בשו"ע שם, ולפ"ז מסתבר שגם לשלחן ערוך מותר בכה"ג, משום שזה בכלל דיבור שמותר.

והקצות השלחן סובר שגם באופן שכל צד מפרש את סכום הנדוניה וכו', מותר וכנ"ל, ויתכן שגם לשיטות שהובאו לעיל שאסור להזכיר סכומים, גם הם יודו בשידוך שנסגר רק על ידי דיבור בעלמא, שמותר להזכיר בו סכומים, משום שאין כאן חיוב כלל כל זמן שלא עשו קנין, ואפילו שאמרו בגמ' (קידושין דף ט:.) 'כמה אתה נותן לבנך כך וכן, ובלתן כך וכן, עמדו וקדשו קנו, הן הן הדברים הנקנים באמירה', הני מילי בעמדו וקדשו, אבל שרק סגור ביניהם את השידוך בלי קידושין אין חל כלל שום חיוב וכמבואר באר היטב (אה"ע סימן נ"א ס"ק ד') בשם הר"ש הלוי, וכיון שלא חל חיוב, אין איסור להזכיר את סכום ההתחייבות. אא"כ פוסק לעני דמבואר ברמ"א שם שחל חיוב דהוי כנדר.

והאם יש עדיפות שלא להציע ולהתעסק בענייני שידוכים בשבת, בארוחת רבינו (ח"ג עמ' רל"ח) מביא מהחזון איש זצ"ל שעדיף שהשדכן ימתין עד אחר שבת - אם אין צורך דוקא בשבת, ומאידך בקונטרס תפארת ישראל מביא בשם בעל 'דברי ישראל' מלמודיץ, שאדרבא זכות השבת תסייע בדבר.

לאחר שרכש ראובן דירה פנה לבנק למשכנתאות (עם היתר עסקא) לשם קבלת הלוואה בכדי לממן את הרכישה, לאחר הליך ארוך ומייגע אישרו לו את בקשתו. בכדי לקבל את הלוואה דרשו ממנו להעמיד לרשות הבנק ביטוח חיים על סכום ההלוואה, פנה ראובן לידידו משה שהינו סוכן ביטוח ותיק וידוע, וביקש ממנו הצעת מחיר עבור ביטוח חיים למשכנתא. לאחר היורק קצר הסוכן הציע לו את ההצעה הנולה ביותר - 700 ₪ בתשלום אחד ובפריסה לתשלומים 65 ₪ לחודש (780 ₪ לשנה). כשמוע ראובן את הצעתו נבהל ותמה, האם אין בהצעה זו איסור ריבית, סוכן הביטוח הבחיר לו שכן נהוג בכל חברות הביטוח, באם התשלום הוא חודשי ולא שנתי התשלום משתנה לפי המדד במשך השנה (כאשר הם מחשבים את עליית המדד במשך השנה לפי הצפי). ויש לברר האם אכן הדבר מותר או שיש בזה איסור ריבית.

תשובה: בפסיקת מחיר יקר למי שישלם בהקפה מצינו: א. לגבי מכירת חפצים. בשו"ע (סי' קע"ג סעיף א) דאסור לפרש מחיר יקר יותר למי שקונה בהקפה או מחיר זול למי שמשלם מוקדם. ב. לגבי שכירות בתים (בסי' קע"ו סעיף ה) דמותר לפרש או 'להזבין' לשנה מראש, ולמי שמשלם כל חודש יב' בטעם הדבר שאין בזה ריבית למי שמשלם באיחור הוא משם ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף.

והטעם שאין ריבית בכך שמוזיל למי שמקדים לו מעות מראש, ביארו ה"ט"ז

והשו"ע הרב "דכיון ומתי שמשלם מיד נקנה לו אין כאן המתנה כלל" וסברת החילוק בין שכירות למטלטלין, דבחפצים מוכר מיד החפץ להלוקה בין אם משלם מוקדם או מאוחר ועל כן השינוי במחיר הינו ריבית דרך מקח, ובשכירות מציע ללוקה או תקנה עכשיו במחיר זול או תקנה לאחר זמן במחיר יקר יותר.

נמצינו למדים שכאשר המוכר מציע או שתקנה עכשיו במחיר זול או שתקנה לאחר זמן ביוקר לא שייך איסור של ריבית במקח. מעתה יש לדון האם פרמיית ביטוח מחשב כמוצר הקניו בנתינת התשלום בדומה לשכירות בתים, או שמשלם עבור התחייבות מחברת הביטוח שמתחייבים לתת לו סך לפי נתאי הפוליסה.

בשו"ע (סי' קע"ג ס"ט) נפסק "שמותר ליתן לו כי לטרין למי שיביטח לו ק' שיש לו בספינה" ומבאר הרי"ב ששמנו מקור הדין דאין זה הלוואה של עשרים תמורת מאה (אם תאבד הספינה) וז"ל דעשרים הליטרין אינם בגדר הלוואה אלא ניתן אותם "כעין מכר שמקבל עליו אחריות המעות".

הנה מהרי"ב נראה בדיטוח לא הוי כהתחייבות גרידא, אלא כמוצר של "קבלת אחריות תמורת תשלום", והנה כשמשלמים מראש, קונים את התחייבות השנתית בבת אחת וכמשלמים מדי חודש קונים את התחייבות בכל חודש בנפרד וכפי שביאר ה"ט"ז מותר למוכר ליתן מחיר מוזל למי שקונה מוקדם.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'

ה"ט"ז (סימן שט"ו ס"ג) חידש שספק פסיק רישא לשעבר [דהיינו שקיים ספק בדיעת המציאות אם יש בדבר פסיק רישא] ואינו מתכון לאיסור מותר; שסובר שכמו שדבר שאינו מתכון מותר, כשעושה פעולה ויש ספק אם בפעולה זו הוא עתיד לעשות איסור, כגון גורר כיסא וספסל שאולי יעשה חריץ, הוא הדין שמותר כאשר יש ספק שמא אין כאן את המלאכה האסורה ואינו מתכון למלאכה, ומיירי לגבי הדין שכתב הרמ"א שם (סי' שאסור לסגור תיבה שיש בה זבובים משום שהוא פסיק רישיה שיצודו שם, וכתב ה"ט"ז שאם יש ספק אם יש בה זבובים והוא אינו מתכון שיצודו מותר, וגם זה בגדר דבר שאינו מתכון שאינו פסיק רישא ומותר. [ועיין בביאור הלכה שם ד"ה ולכן יש לזהר, שמשמע שאין זה פשוט לו להקל כחידוש ה"ט"ז, וראה גם בשו"ע הרב, קונטרס אחרון סימן רע"ז ס"א, ובסימן שט"ז ס"ד שנקט דעת ה"ט"ז רק כסניף חסיה].

וידבר הרה"ג רבי שלמה ברגשטיין שליט"א הציע להתיר להסתך חסה במי סבון גם מטעם שלא ניחא ליה בנטילת נשמה של החרקים, (משום שבביאור הלכה ד"ה ויש מקילין כתב שאם לא ניחא ליה יש לצדד יותר להתיר כט"ז]. ואין זה מובן, שלכאורה אין לומר שאין לו עניין בנטילת נשמתם, כי מי הוא אשר חפץ בביתו שיטיילו חרקים חיים בכיור או בשיש.

ולכן לא נראה נכון להתיר אלא בירקות המצויים בידניו שהם בחזקת נקיים מחרקים, והחשש לחרקים חיים הוא רחוק, כי גם אם נאמר שהיה נגוע, מן הסתם החרקים כבר מתו מחמת הריסוסים בשדה, ובה"ג ניתן לסמוך על דבר ה"ט"ז בספק פסיק רישא לשעבר ולהקל. וראוי להזהיר שהשטיפה תיעשה על כל עלה בנפרד במי סבון ובצורה יסודית שלא יהיה חשש אכילת שרצים.

הלכה: א. מותר לקלף פרי או ירק בשבת, כדי לאכול מיד, ואף שהקליפה מלוכלכת באבק או פסולת. ב. אסור לשרות פירות וירקות במים שמעורבים בהם פסולת שאין רוב בני אדם אוכלים כך, משום שהלכלוך נפרד על ידי כך מהפירות והירקות והרי זה מעשה ברירה של פסולת מתוך האוכל. ג. מותר לשטוף פרי או ירק בודדים שדבוק על גביהם מעט לכלוך או שיש עליהם אבק או חומר ריסוס. ד. אם הפסולת מעורבת עם הפירות באופן שאין הדרך לאוכלם כך ללא ניקיון, כגון אשכול ענבים שיש בין גרגירי הענבים פסולת, וכן כמות של עלי חסה ביחד שיש בהם גרגירי חול, אסור לשוטפם במים. ה. פירות או ירקות שמוחזקים שיש בהם תולעים או חרקים אסור לשוטפם במים, משום שנטילת נשמה. אך אם אין מצוי שהיו בהם חרקים חיים, מותר לשוטפם בשבת.

אֵלֶּזְנֹת

לְשִׁמְנוּ שְׂבֵת

פֶּרֶשֶׁת דְּבָרִים

כ"ד, אֲדִינוּ רנ"ג

פְּתַח פִּיךָ לְאֵלִים

וְאֵצִוָה אֶת שִׁפְטֵיכֶם בַּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין אַחֵיכֶם וּשְׁפִטָתֶם צְדָק בֵּין אִישׁ וּבֵין אַחֵיו וּבֵין גֵּרוֹ (א, טו).

הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים מִיִּזְל, רַבֵּה שֶׁל הָעִיר לודו', הָיָה יודֵעַ בַּפְּקוּחוֹת הַגְּדוּלָּה. פַּעַם אַחַת בָּא אֵלָיו גּוֹי וְסָפַר לוֹ שְׂבִימִי מֶרֶד הַפּוֹלְנִים נֶגַד הָרוּסִים הוּא שְׁמַשׁ כְּגֹזֵר שֶׁל הַמֶּרֶד, וְלֵאחֶר הַמֶּרֶד נִשְׁאַר בִּידוֹ סְכוּם גָּדוֹל שֶׁל כַּעֲשָׂרִים אֶלֶף רובֶל. מִפִּיּוֹן שְׂלֵא הָיָה יָכוֹל לְסַחֵר עִם הַכֶּסֶף, הוּא בָּחַר לְהַחְבִּיא אוֹתוֹ בְּמֶרְתֵּף בֵּיתוֹ כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד מִפַּעַם לַפַּעַם בְּכַדִּי לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַכֶּסֶף וּלְבַדֵּק אִם זֶה אֶכֶן נִמְצָא. לַפְּנֵי כַּמָּה יָמִים, כְּשִׁירֵד לְמֶרְתֵּף, נִבְהַל לְרֵאוֹת שֶׁהַכֶּסֶף אֵינוֹ נִמְצָא, וְכִכֵּל שֶׁהוּא נִסָּה לְחַפֵּשׁ אַחֲרָיו לֹא עֲלָתָה בִּידוֹ, וּמֵאֵז חַיִּיו אֵינֶם חַיִּים. מִבְּקֵשׁ הוּא אֶפּוֹא מִהָרֶב שִׁיזְאִיל בְּחֻכְמָתוֹ לַעֲמֹד לִימִינוֹ וְלַעֲזֹר לוֹ לְמַצֵּא אֶת הַכֶּסֶף.

הַתַּעֲנִין הָרַב: הָאִם אֶתָּה חוֹשֵׁד בְּמִישָׁהוּ? הָאִם יֵשׁ לְךָ קֶצֶה חוֹט אוֹ הַשְׁעָרָה כְּלִשְׁהִיא הֵיכֵן יִתְכַן שֶׁהַכֶּסֶף נִמְצָא אוֹ יָדוֹ שֶׁל מִי הֵיטָה בְּמַעַל. הַשִּׁיב הַגּוֹי: הִנֵּה שְׂכַנִּי הִיְהוּדִי, נִגַּר עָנִי וְאֶבְיוֹן, שְׁעַד כַּה בְּקִשִּׁי הָיָה מִצְלִיחַ לְפָרֵנֶס אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ, הַתְּחִיל לַפְּתַע לְנֶהֱג כְּאַחַד הָעֲשִׂירִים. מִבְּזָז הוּא מִמּוֹן רַב עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל, קוֹנֵה הוּא בְּגָדִים יָפִים וְכֹלִים נְאִים, וְכֹל הַלִּיכּוֹתָיו כְּאַחַד הַגְּבִירִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ.

הַמְּשִׁיב הַגּוֹי וְסָפַר: שְׂאֵלְתִי, מִנֵּין לְךָ הַכֶּסֶף, וְהוּא הַשִּׁיב לִי שְׂדוּדוֹ, עֲשִׂיר מִפְּלֶג מְאֻנְגְּלִיָּה הָרַחוּקָה, מֵת לֹא יְלָדִים וְהוּא הַשְׂאִיר לוֹ אֶת כָּל כֶּסְפוֹ בִּירְשָׁה. הַפְּלֵא הוּא שְׁמַעוּלָם לֹא שְׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ עַל דּוֹד עֲשִׂיר

וְעִרְרִי מְאֻנְגְּלִיָּה, וְגַם קִשָּׁה לְתֹאֵר שְׂסָכוּם כֶּסֶף עֵינֶךָ שְׂכֹזָה הִגִּיעַ אֵלָיו מִבְּלִי שֶׁהוּא נִסַּע לְאֻנְגְּלִיָּה בְּכַדִּי לְקַבֵּל אֶת הִירְשָׁה.

נַעֲנֶה הָרַב וְאָמַר לְגוֹי: שׁוּב לְבֵיתְךָ וְאַל תֵּאמַר לְאִישׁ כִּי שׁוֹחֲחֶת עָמִי מִיָּד עִם צֵאת הַגּוֹי יֵצֵא שְׁלִיחוֹ שֶׁל הָרַב וְקִרָא לִיהוּדִי הַנֶּגֶר. מִשְׁנֻכְנֵם הַנֶּגֶר לְחַדְרוֹ שֶׁל הָרַב, פְּתַח רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים וְאָמַר: שְׁמוּעַ שְׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ כִּי עֲלִיתָ לְגַדְלָה וְהִתְעַשְׂרָת, כִּי צִדַּד יִתְכַן שְׂלֵא בְּאֵת אֵלֵי בְּכַדִּי לְתָרֵם עֲבוּר עֵינֵי הָעִיר שְׂאֵנִי עוֹסֵק לְאֶסֶף צְדָקָה עֲבוּרִים? אֲדַרְבֶּה, נַעֲנֶה הַנֶּגֶר וְאָמַר בְּהַתְלַבְבוּת: מוֹכֵן אֵנִי לְתַת לְצְדָקָה כְּכֹל אֲשֶׁר יֵשִׁית עֲלֵי הָרַב. שְׂמַח הָרַב מְאֹד וְהַחֵל לְגַלְגֵּל עִמּוֹ בְּכֹל נוֹשֵׂא הִירְשָׁה. הַתַּעֲנִין הָרַב: הָאִם אֶמֶת הוּא הַדְּבָר שְׂדוּדְךָ הִיָּה עֲשִׂיר מִפְּלֶג? בּוֹדָאִי, נַעֲנֶה הִיְהוּדִי. הַמְּשִׁיב הָרַב וְשָׂאֵל: וְכִי דוֹדְךָ לֹא הַשְׂאִיר עוֹד קְרוֹבִים חוּץ מִמֶּךָ עַד שְׂכָל הִירְשָׁה הִגִּיעָה רַק אֵלָיָה. הֲלֹא דְבָר הוּא? הַנֶּגֶר הַתְּחִיל לְנַמְגֵם בְּלִשׁוֹנוֹ, וְהָרַב הָרְגִישׁ תַּכְּף כִּי הַעֲנִין אֵינוֹ יָן טְהוֹר.

לַפְּתַע הַרְצִינוּ פָּנָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים וְהוּא לְחַשׁ לִיהוּדִי בְּשִׁקְטוֹ: עֲלֶיךָ לְדַעַת כִּי קִרָּאתִי לְךָ רַק בְּכַדִּי לְהַצִּילְךָ מֵאֶסוֹן כְּבֹד! מִסְּפָרִים בְּסוּדֵי סוּדוֹת כִּי הַכֶּסֶף שָׁבוּ אֶתָּה מִשְׁלֵם בְּחֻנִּיּוֹת הוּא כֶּסֶף מְזִיף, וְלִפִּי הַשְׂמוּעוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְאֹזְנִי, הַמְּשִׁטָּרָה מִבְּקֵשֶׁת לְתַפֵּס אוֹתְךָ עַל חֶסֶם, אוֹ לַעֲרֹךְ חַפּוּשׁ יְסוּדֵי בְּבִיתְךָ, וְנִמְצָאתָ יוֹשֵׁב עַל כֶּךָ בְּמֵאֶסֶר שְׁנַיִם רַבּוֹת.

נִבְהַל הִיְהוּדִי וְאָמַר לְרַב: אֶסְפֵּר לְרַב גּוֹפֵא דְעוֹבְדָא: לֹא דוֹד עֲשִׂיר מְאֻנְגְּלִיָּה יֵשׁ כָּאֵן וְלֹא יִרְשָׁה יֵשׁ כָּאֵן. הָאֶמֶת הִיא שְׂאֵנִי מִתְגוֹרֵר בְּבֵית אַחַד מִשְׁתַּף עִם גּוֹי, וְאֶת הַכֶּסֶף מְצָאתִי בְּמֶרְתֵּף הַבַּיִת. הָרִים הִיְהוּדִי אֶת קוֹלוֹ בְּהַתְרַגְּשׁוֹת וְאָמַר: וְכִי מִי הָיָה יָכוֹל לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת כִּי הַגּוֹי

עוֹסֵק בְּזִיווּף כֶּסְפִּים? אֵין אִמּוּנָה בְּגוֹיִים! לֹא אֶסְפִּים בְּשׁוּם אֶפֶן לְשֵׁלֶם בְּחֶרְוֹתֵי עַל מַעֲשָׂיו הַפְּלִילִיִּים שֶׁל שְׂכַנִּי הַגּוֹי. שְׁמַע הָרַב אֶת דְּבָרֵי הִיְהוּדִי וְאָמַר לוֹ: עֲצַתִּי לְךָ נִתּוּנָה שְׂתְרוּץ מֵהָר לְבֵיתְךָ וְתִבְיֵא הִנֵּה אֶת כָּל הַכֶּסֶף, וְכֶךָ לֹא יִמְצָאוּ כָּלוּם בְּחַפּוּשׁ שִׁיעֲשׂוּ בְּבִיתְךָ.

רַץ הִיְהוּדִי כָּל עוֹד נִפְשׁוֹ לְבֵיתוֹ, הִבִּיא אֶת צְרוּר הַכֶּסֶף הָרַב וְנִתְּן אוֹתוֹ לְרַב. אוֹ אֵז אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים: כַּעַת אֵנִי יָכוֹל לומר לְךָ שֶׁהַכֶּסֶף אֵינוֹ מְזִיף, לֹא מִיָּנִיָּה וְלֹא מִקְצָתִיָּה, זֶהוּ כֶּסֶף כְּשֶׁר וְטוֹב הַעוֹבֵר לְסוֹחֵר, אֲבָל דַּע לְךָ שְׂאֶסוֹר לְקַחַת דְּבָר שְׂאֵינוֹ שִׁיב לְךָ! קִרָּא רַבִּי אֱלִיהוּ חַיִּים לְגוֹי וְהַחְזִיר לוֹ אֶת מְרִבֵּית כֶּסְפוֹ, כָּל אוֹתוֹ הַסְּכוּם שֶׁהִיְהוּדִי עָדִין לֹא הַסְּפִיק לְבִזְזוֹ.

יִשְׁפֹּט צְדָק

עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים א טו): 'וְאֵצִוָה אֶת שִׁפְטֵיכֶם בַּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין אַחֵיכֶם וּשְׁפִטָתֶם צְדָק בֵּין אִישׁ וּבֵין אַחֵיו וּבֵין גֵּרוֹ', מִפְּרֵשׁ רַבְּנֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ, שְׂכֻנַּת הַפְּסוּק בְּאִמְרוֹ 'לֵאמֹר' הִיא שִׁישׁ כָּאֵן צְוִי לְשׁוֹפְטִים, שִׁישׁ פְּעָמִים שְׁעֲלֵיהֶם 'לֵאמֹר' אֶת הַטְּעָנוֹת שִׁישׁ בְּדִין תּוֹרָה שֶׁהוּבָא לַפְּנִיָּה, וְהוּא כְּמוֹ שְׂמִסְפָּר בְּתַלְמוּד הִירוּשָׁלַמִי (סְנַהֲדְרִין פ"ג ה"ח), שְׂרַב הוּנָא בְּרֵאוֹתוֹ טַעֲנָה שִׁיכּוֹל אַחַד הַצְּדָדִים לְטַעַן, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְטַעַן זֹאת, הָיָה רַב הוּנָא עֲצָמוֹ טוֹעֵן זֹאת עֲבוּרוֹ וּמִלְמַד אוֹתוֹ טַעֲנָה זוֹ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (מִשְׁלִי לֹא ח) 'פְּתַח פִּיךָ לְאֵלִים: וְהוּא מֵה שְׂרָמֹז בְּתַבַּת 'לֵאמֹר', כִּי עֲלִיו לֵאמֹר, לְבַל תְּהִיָּה הָאֶמֶת נַעֲדַרְת וּשְׁפֹט צְדָק.

(סֵפֶר סִפְרֵי וִיהִלּוּם - לְהַרְבֵּה הַגָּאוֹן רַבִּי מִנְחֵם מִנְדֵל פּוֹמֶרֶנֶץ שְׁלִיט"א)

חִידוֹן אֵלֶּזְנֹת - נוֹשֵׂא פְּרָסִים - אֵיזָה עִם זֶר מְזַכֵּר בְּפֶרֶשֶׁה זוֹ שְׁתִּים עֲשָׂרָה פְּעָמִים?

פֶּתְרוֹן הַחִידָה - פֶּרֶשֶׁת קְדוּשִׁים:

ש. אֵיזוֹ מִילָה בַת 3 אוֹתִיוֹת מוֹפִיעָה בְּפֶרֶשְׁתּוֹ אַרְבַּע פְּעָמִים בְּפֶסוּק אַחַד?
ת. הַמִּילָה צְדָק מוֹפִיעָה אַרְבַּע פְּעָמִים בְּפֶסוּק לוֹ, בְּיִקְרָא יֵשׁ בְּפֶסוּק נֶאֱמַר שְׁעֲלִינוֹ לְהַחֲזִיק "מֵאוֹנֵי צְדָק, אֲבִי [מִשְׁקֵל] צְדָק, אֵיפֶת [מִיָּדָה לְמוֹצִיקִים] צְדָק וְהֵין [מִיָּדָה לְנוֹלִים] צְדָק"

שֵׁם הַזּוֹכָה בְּסִידוֹר מִתִּבְתָּא מִנְחֵם מַעֲרִיב בְּהוֹצָאת "עוֹז וְהַדָּר":

פֶּרֶשֶׁת קְדוּשִׁים:
הָרַב אֶפְרַיִם גּוֹטְלִיב מוֹדִיעִין עֵילִית.

פֶּתְרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכָה, יִפּוֹרְסֵמוֹ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים

הַפּוֹתְרִים נִכְוָה יִכְנָסוּ לְהַגְרָלָה אִי"ה
עַל סִידוֹר מִתִּבְתָּא מִנְחֵם מַעֲרִיב בְּהוֹצָאת "עוֹז וְהַדָּר".
אֶת הַפְּתוּרוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלָינוּ עַד לְיוֹם שְׁנֵי

לְמַסְפָּר פֶּקֶס: 077-470-26-81
אוֹ לְמִיָּל: magdenot@gmail.com

נֹא לְכַתּוּב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּקָה וְטַלְפוֹן.
בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן "עוֹבֵר חִידוֹן לְנוֹעַר".

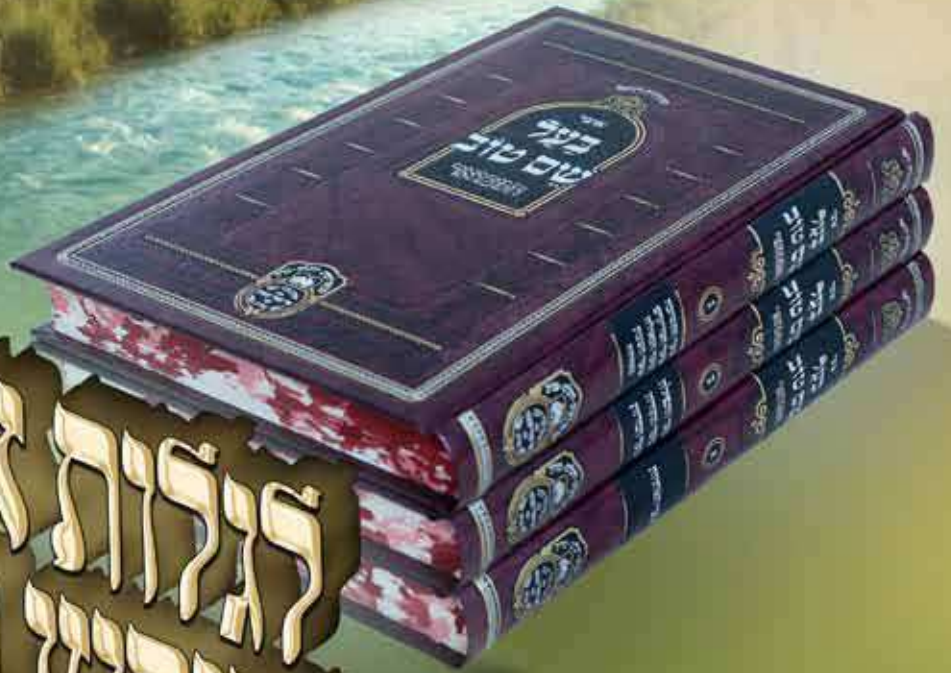

הסדרה שמשנה את ארון הספרים ההספרי

אוצר

הבעל שם טוב

כל תורת רבינו הבעל שם טוב זי"ע
מלוקטת מתורת תלמידיו גדולי החסידות
ככל הדורות, עם ביאור נרחב ומשולב,
כולל מקורות והרחבות מעשירים.

לגלות את
משורשי החסידות

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

וזמן כי שרף יגע בקלאמקע
דיני הדיית של הדלת האוחל ידאך ישועת

לגעת בקצה המטה
של תורתו הטהורה של
הרה"ק רבי ישראל דוב בער
מזיילעדניק זיע"א

ה'קלאמקע'

הספר הקדוש 'שארית ישראל' המבואר

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מנורת
זהב
המבואר

להרה"ק רבי
משולם זוסיא
מהאניפולי
זיע"א

אור חדש על מנורת הזהב:

ילקוט חדש נרחב ומקיף מתורתו של הרה"ק זיע"א שלא היה כמותו
במהדורה חדשה ומבוארת • ביאור נרחב להבנת דבריו • השלמות מובאות
הערות וצינונים • נערך מחדש ועוקר בניקוד מלא עם כותרות משנה
מפתחות המקורות ומפתחות ענינים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66